ELS ORÍGENS MENORQUINS D'ALBERT CAMUS

EL TEMPS

10 ANYS

SETMANARI D'INFORMACIÓ GENERAL

26 DESEMBRE 1994 • NÚM. 549 • ANY XI • 400 PTES.

Guerra pel poder empresarial

SUPLEMENT ESPECIAL
5 ANYS D'IVAM

El Caucas: la muntanya de les cent nacions

00549
9 771130 806008

LLIBRETA TOTAL

1 ANY D'ÈXIT

CAP ALTRA SUMA TANTS AVANTATGES

7,8% Interès fins al 7,8% T.A.E.*

\+ 9,5% Crèdit immediat al consum al 9,5% els primers sis mesos.*

\+ Pagament de rebuts en descobert fins a 75.000 ptes.

\+ Talonari de xecs.

\+ Fins a 10.000 ptes. diàries per hospitalització per accident.

\+ Assegurança gratuïta d'accidents fins a 20 milions.

\+ Servei gratuït d'emergència a la llar.

\+ Descomptes en assegurances de l'automòbil, llar i vida.

\+ 25% de descompte en espectacles.

\+ Preus especials en viatges.

Total:

Llibreta Total

*Retribució per trams. Exemple: amb comissions incloses: 2.000.000 (T.A.E. 5,32%). 4.000.000 (T.A.E. 6,28%). 100.000.000 (T.A.E. 7,8%). Per crèdits a 3 anys: 13,92%. T.A.E. per crèdits a 5 anys: 14,06%.

CAIXA DE CATALUNYA

EL GAT INVISIBLE

Les cartes al director han de ser com més breus millor, màxim trenta ratlles mecanografiades, i han d'anar signades i amb el número de DNI. EL TEMPS agraeix tota la correspondència adreçada a aquesta secció, però per motius d'espai no en garanteix la publicació.

Gràcies pels llibres

Us volem donar les gràcies per la notícia que vau publicar en el número 534, a la secció de "Focus", donant compte de la demanda de llibres en català que fèiem des de la Biblioteca Intercultural Pels Joves de la Creu Roja de Ginebra. Gràcies al ressò que us en vau fer, hem rebut un gran nombre de llibres.

Entre els donants, hi ha Convergència Democràtica de Catalunya de Palau de Plegamans (Vallès Occidental), la Campanya de Normalització Lingüística de les Balears de Palma, l'Agrupació Borrianenca de Cultura de Borriana (Plana Baixa) i persones, a títol individual, de Tarragona, València i Canovelles (Vallès Oriental). Gràcies a tothom.

Cèdric Zurn (Livres du Monde)
Ginebra (Suïssa)

'Poble Nou' o Cola Cao?

En realitat, és igual. Va perdent el *feeling* que ens hi va enganxar la primera etapa, quan els personatges s'assemblaven més als de la vida real. Ara que els guionistes els van llevant els lògics defectes humans per convertir-los en persones absolutament amorals, estúpides o incapaces de discernir entre l'ètica i els límits de la lliberat, ara ja no mereix la meva atenció. És o l'han convertit en el joc de despropòsits d'un grup de guionistes més o menys imaginatius que deuen riure molt.

TV3 segueix entestada en l'audiència, que no en els espectadors, i com una mostra més tenim el futbol. La quantitat per sobre la qualitat, com una cadena privada més, la programació de les quals és de jutjat de guàrdia. La llàstima és que TV3 la paguem entre tots; aquesta és la seva culpa... i com a epíleg, la col·lecció de pel·lícules més indecent que ha creat la indústria del cinema mundial, anunciades amb platerets i bombos com joies del setè art. Una qüestió de cutis.

Josep Baranera Soler
Gurb (Osona)

Des de la presó

Els pròxims 1 de febrer i 1 de març de l'any que ve se celebraran dos dels judicis contra els militants independentistes que vam ser detinguts a la ràtzia olímpica. Aquestes detencions, per si algú no ho recorda, van ser ordenades i dirigides pel fugitiu Luis Roldán i el polític fracassat Baltasar Garzón. Tota una garantia d'honestedat i reputació democràtica.

Davant la imminència d'aquests dos judicis, la petició fiscal dels quals supera els dos-cents anys, i encara a l'espera que se'n celebri un altre que processarà vint-i-cinc persones més, els sotasignats, membres del Col·lectiu de Presos Independentistes, volem recordar i puntualitzar:

—Que la base jurídica d'aquests dos judicis és el producte de declaracions extretes sota tortura i incomunicació –fets avalats per una trentena de detinguts l'estiu del 92– i que fora d'aquestes no existeixen elements objectius i materials per realitzar un judici amb garanties democràtiques.

—Que els nostres únics representants i interlocutors, com a veu pròpia, són i han estat sempre la Comissió de Portaveus dels encausats i presos independentistes. I la seva funció, trobar una solució dialogada al nostre empresonament i a la situació dels altres encausats, tot rebutjant qualsevol mesura que impliqui la delació, la col·laboració, la renúncia als nostres ideals polítics o el penediment del nostre passat.

—Que arreu del món es donen processos de negociació política i diàleg en conflictes de lluites d'alliberament de major o menor nivell de confrontació, en què totes dues parts van arribant a resolucions satisfactòries. Creiem que el moviment independentista no pot quedar al marge d'aquesta situació, i que s'han de donar les passes necessàries per treure'n avenços i consolidar l'independentisme.

—I, malgrat l'alt grau de repressió que hem patit i patim, que continuarem lluitant per l'alliberament nacional de la nostra terra i per les llibertats i drets del poble treballador català, en l'esperit i legitimitat de la Declaració Universal dels Drets de l'home.

Esteve Comellas Grau, David Martínez Sala, Pep Musté i Nogué i Joan Rocamora Aguilera
Presó de Brians (Baix Llobregat)

Mallorca i l'aigua de l'Ebre

A Mallorca, l'aigua, i sobretot la seva qualitat, és un problema de limitació i gestió dels recursos (com també ho són l'energia, el sol o l'eliminació dels residus domèstics). La solució no consisteix a importar aigua de l'Ebre i exportar, doncs, el problema fora de les Balears. La solució s'ha de cercar reduint i racionalitzant-ne el consum, mitjançant la limitació del creixement urbanístic de l'illa, per tal de fer sostenible l'explotació turística dels seus valors naturals.

Transportant aigua de l'Ebre encarim i agreugem els problemes hídrics de Mallorca. El preu de l'aigua equivaldrà, a més del que vulguin cobrar a la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre, al cost del seu transport, és a dir, serà com veure gas-oil! I després connectaran el subministrament dels vaixells-tancs a una xarxa de canonades que té pèrdues del 20 al 40%.

El desenvolupament sostenible, preconitzat per l'ONU amb el consens mundial després de la Cimera de Rio de l'any 92, vol dir, també en el cas de Mallorca, acompassar les activitats humanes als recursos que ens són disponibles, optimitzant-los gràcies als avenços tècnics, però sense perdre de vista que no hauríem d'ésser els últims a poblar aquesta terra.

Macià Blàzquez i Salom
Palma

Un precedent lògic

Encara avui, la paraula "sexe", relacionada amb deficients mentals, desperta ignorants reticències socials. En aquest sentit, el precedent establert per l'Audiència de València és lògic en una societat que pretén ser avançada. Un precedent humanament lògic.

Matilde Sánchez ha rebut autorització de l'Audiència de València per a esterilitzar la seua filla Verònica. La jove té 20 anys i pateix la síndrome de Down. Els especialistes estimen que la seua edat mental no sobrepassa la d'una nena de 6 anys.

La resolució de l'Audiència és el final d'un llarg camí que va començar fa dos anys, quan Matilde Sánchez va decidir utilitzar la via legal per tal d'obtenir permís judicial per a l'esterilització de la seua filla, que no tolera els anticonceptius convencionals i es veu incapacitada per a desenvolupar el paper de mare. Beatriz Sobremonte, titular del Jutjat número 11 de Primera Instància, va acudir al doctor psiquiatre Barceló Iranzo perquè examinara Verònica. El metge va desaconsellar l'esterilització, i la jutgessa, d'acord amb l'informe mèdic, va denegar el permís, argumentant "raons de consciència." Finalment, la Secció Tercera de l'Audiència de València ha concedit el vist-i-plau a la mesura anticonceptiva, després del recurs d'apel·lació presentat per la mare i l'advocada Hermínia Royo. Ens trobem davant d'un precedent jurídic: per primera vegada a l'estat espanyol, un tribunal superior contradiu la decisió d'un jutge en una qüestió com aquesta.

El molt delicat tema de l'esterilització de disminuïts psíquics ha provocat controvèrsia des que la presentació el 1989 d'una esmena de Minoria Catalana va trobar ressò al Congrés de Diputats. La proposta es va plasmar en unes modificacions en el codi penal, durament rebutjades per la Conferència Episcopal i pel PP, a partir de les quals es va elaborar l'article 428 del Codi Penal. Segons aquest text, la decisió en una demanda d'esterilització correspon al jutge, "a petició del representant legal de l'incapaç, i després d'haver sentit el dictamen mèdic de dos especialistes, el Ministeri Fiscal i prèvia exploració de l'incapaç." El 1992, el Parlament Europeu va aprovar un informe sobre els drets dels deficients mentals que preveu la possibilitat de l'esterilització com a últim recurs una vegada descartats altres mètodes anticonceptius. Únicament el Partit Popular europeu i la delegació socialista italiana no l'acceptaren. Ja el 1994, el Tribunal Constitucional espanyol va resoldre que l'article 428 del Codi Penal que possibilita l'esterilització no era en absolut contrari a la Constitució. La presa de posició de l'Alt Tribunal va ser promoguda per una qüestió d'inconstitucionalitat sobre aquest tema plantejada pel Jutjat de Primera Instància número 5 de Barcelona.

Així doncs, fins arribar a l'actual sentència, la jurisprudència s'ha enfrontat al tema diverses vegades amb distinta intensitat. Ha quedat demostrat que quan el criteri dels jutges, que tenen un enorme poder de decisió en casos com el de Verònica, es regeix per preceptes morals interns i individuals ("pertanyents a l'ortodòxia cristiana i catòlica", segons la sentència que afecta la jutgessa Sobremonte), en compte d'actuar com l'òrgan públic representant d'una societat, es poden produir decisions fàcilment qüestionables. Que els afectats per la síndrome de Down tenen l'instint sexual d'acord amb la seua edat física, és cosa reconeguda pels experts. Que un adequat desenvolupament de la sexualitat i de la càrrega afectiva d'aquestes persones pot millorar la seua existència –de la mateixa manera que millora la dels no deficients mentals–, també. La sentència de València ha confirmat que han de valorar-se els aspectes esmentats per damunt dels dictats singulars i interns dels jutges, si és que realment desitgem considerar cívica l'estructura col·lectiva que ens envolta. La jurisprudència ha donat un pas endavant amb aquesta determinació, oferint una mostra de maduresa i de comprensió envers les necessitats d'un col·lectiu habitualment observat amb commiseració, al qual generalment es coneix des de la distància. Ara la distància s'ha escurçat. Però ho ha fet només una mica, perquè aquest progrés, aquest reconeixement imprescindible de la sexualitat dels deficients psíquics, hauria d'anar acompanyat, entre altres coses, d'educació sexual als centres educatius i a les famílies dels afectats. Encara avui, la paraula "sexe", relacionada amb deficients mentals, desperta ignorants reticències socials. En aquest sentit, el precedent establert per l'Audiència de València és lògic en una societat que pretén ser avançada. Un precedent humanament lògic.

SUMARI

DIRECCIÓ, ADMINISTRACIÓ, PUBLICITAT I VENDES: Av. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001 València. Telèfon: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83.
REDACCIÓ DE BARCELONA: Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011 Barcelona. Telèfon: (93) 451 03 75 i 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41.
REDACCIÓ DE MALLORCA: Costa de la Pols, 6, 1-7. 07003 Palma de Mallorca. Telèfon i Fax: (971) 72 07 63.

EDITA: Edicions del País Valencià, SA.
EDITOR: Eliseu Climent.

DIRECTORA: Assumpció Maresma.
DIRECTOR D'ART: Joan Subirats.
REDACCIÓ DE VALÈNCIA: Joan Vila i Triadú (*Cap de redacció*), Miquel Alberola, Joan Marí, Joan Morales, Joan M. Oleaque, Jordi Sebastià, Montserrat Serra, Rafa Gil (*Fotògraf*) i Xelo Tortosa (*Secretària de redacció*).
REDACCIÓ DE BARCELONA: Pere Martí (*Cap de redacció*), Eduard Voltas i Mercè Montoliu (*Secretària de redacció*).
REDACCIÓ DE PALMA: Miquel Payeras.
SERVEIS ESPECIALS: Emili Gisbert.
PRODUCCIÓ: Josep Agustí i Jem Cabanes (*Correcció lingüística*), Lina Casanovas (*Maquetació*), Rosanna Puchades (*Textos*).
RÚBRIQUES: Jordi Balló, Ramon Barnils, Fabià Estapé, Joan F. Mira, Vicent Partal (*Coordinació Focus*), J. J. Pérez Benlloch, Valentí Puig, Joan de Sagarra, Ferran Torrent.
COL·LABORADORS: A. Alfaro, L. Bonada, F. de P. Burguera, X. Bussé, F. Calafat (*Coordinació Llibres*), R. de la Calle, A. Castel, E. T. Climent, P. Codonyan (Perpinyà), A. Cort, O. Cortacans, M. Domínguez, X. Duran, M. Ferrando, L. Ferri, V. Franch, C. Gàmez, A. Gil, J. Iborra, V. Jiménez, T. Latorre, O. Malló, X. Montanyà, A. Muns, M. Ollé, A. Papiol, T. Picazo, M. Porta Perales, A. Reig, A. Rotger, J. L. Sirera, L. Soler, M. Soler, M. Vicent.
COL·LABORADORS GRÀFICS: P. Carmona, J. Celià, R. Cugat, S. Llosà, D. Òrrit, C. Puértolas.

ARXIU: Jesús Prats (*Fotografia*), Rosa Serrano (*Documentació*).
PUBLICITAT I PROMOCIÓ: Salva Martínez, València. Tel.: (96) 352 48 69. Molas-Batalla. Carrer d'Aribau, 15. 08011 Barcelona. Tels.: (93) 453 20 31-453 32 10. Fax: (93) 453 14 08.
SUBSCRIPCIONS: Quica Sena.
ADMINISTRACIÓ: Susanna Alacreu, Pilar Martí.

TRACTAMENT ELECTRÒNIC D'IMATGES I FOTOMECÀNICA: Jemagraf, SL.
IMPRESSIÓ: Rivadeneyra, SA.
DIPÒSIT LEGAL: V-853-1984.

Cap part d'aquesta publicació pot ser reproduïda per cap mitjà, ja siga mecànic, fotoquímic, electroòptic, magnètic, de fotocòpia, o qualsevol altre, sense permís de l'editor.

22 **La divisió caracteritza les organitzacions empresarials.**

36 **Air Nostrum espera obtenir beneficis ben aviat.**

PAÍS

22 **Guerra pel poder empresarial.**
Tots els corrents de tensió de les organitzacions empresarials dels Països Catalans.

30 **Els empresaris es mullen.**
Les patronals del Principat viuen moments agitats pel possible relleu generacional a Foment i pel distanciament de la CEOE.

34 **Mar en calma.**
Les relacions entre les principals associacions empresarials de Balears i els seus vincles amb el Govern es troben en una fase de calma.

36 **Una companyia aèria feta a mida.**
La família Serratosa posa en marxa la companyia Air Nostrum, que uneix les principals ciutats del país. És l'aportació valenciana a les infrastructures del corredor mediterrani.

39 **"Entrarem amb força en les institucions".**
'Entrevista a Eberhard Grosske, elegit membre de la direcció federal d'Esquerra Unida i reelegit coordinador general d'Esquerra Unida de Balears.

42 **Quatre són quatre.**
Guardamar va acollir el passat 10 de desembre un acte d'agermanament i refermament amb Salses, Maó i Fraga que va esdevenir un aposta institucional per la unitat lingüística i cultural.

ENTREVISTA

44 **"Les guerres afecten gent com nosaltres".**
Entrevista a Tortell Poltrona, fundador dels Pallassos sense Fronteres i un dels pallassos catalans més coneguts, que explica les seues experiències durant les actuacions en zones de conflicte bèl·lic.

54 **La meitat dels fills d'afectats de síndrome de Down són retardats.**

58 **Juan Piquer ven a l'estranger però és desconegut a casa seva.**

44 **Tortell Poltrona impulsa les actuacions en camps de refugiats.**

48 **Txetxènia ha mobilitzat el Caucas contra l'enemic rus.**

MÓN

48 **La muntanya de les cent nacions.**
La revolta txetxena ha tornat a portar el Caucas a la primera pàgina de les notícies, tot i que les guerres i els conflictes ètnics esquitxen tota la zona sense interrupció des de fa molts anys.

SOCIETAT

54 **La decisió de Matilde.**
L'Audiència Provincial de València autoritza l'esterilització de la filla retardada mental de Matilde Sánchez i genera un nou debat sobre les persones amb síndrome de Down.

58 **"El meu cinema és per a tots els públics".**
Entrevista al realitzador Juan Piquer Simón, que ha finalitzat a València la pel·lícula *La isla del Diablo*.

CIÈNCIA

62 **El crack de la sida.**
Un estudi fet als Estats Units mostra l'augment d'infeccions per virus de sida entre els consumidors de crack.

CULTURA

68 **Camus essencial.**
El primer home, llibre pòstum d'Albert Camus, ens transporta al seu origen menorquí.

77 **Ciutadella premia el millor teatre.**
El Premi Born es va atorgar el passat 8 de desembre en l'edició del 94 a Sergi Belbel.

81 **Un llibre no és un llibre.**
Bibliografília transformista és el títol de l'exposició que ha presentat la Universitat Jaume I de Castelló, una mostra de llibres únics i inclassificables.

OPINIÓ

17 **La guerra tèbia.**
Llibert Ferri.

18 **Les tres bufetades de Delors.**
Ernest Udina.

18 **La inseguretat, a debat.**
Carme Massana.

20 **La Xina ofega el Tibet.**
Antoni Reig.

52 **Stéphane, Debord i Voitey.**
Joan de Sagarra.

84 **Duran i Lleida, missatger o missatge.**
Valentí Puig.

95 **Verda madura.**
Ramon Barnils.

96 **Terra de Safor**
Martí Domínguez.

98 **La transmigració.**
Joan F. Mira.

62 **Els addictes al crack tenen majors conductes de risc.**

68 **Albert Camus torna a ser objecte de culte gràcies a un nou llibre.**

Si us subscriviu ara mateix a **EL TEMPS** us mantenim la tarifa antiga de 18.762 ptes. per a tot l'any i, a més, us regalem, totalment GRATIS, els videos que han aparegut de la sèrie MEDITERRÀNIA, la millor sèrie audiovisual sobre les relacions entre l'home i la natura.

oportunitat única de subscripció

VÍDEOS MEDITERRÀNIA GRATIS

envieu-nos avui mateix la butlleta de subscripció

Envieu aquesta butlleta a:
EDICIONS DEL PAÍS VALENCIÀ, SA.
Av. del Baró de Càrcer, 40, 13.
46001 VALÈNCIA
TAMBÉ PODEU
ARA SUBSCRIURE-VOS-HI
PER TELÈFON ÉS FÀCIL:
(96)352 48 69, (93)453 20 31

BUTLLETA DE SUBSCRIPCIÓ

1r cognom _____ 2n. _____ Nom _____
Tel. part. _____ Domicili _____
C.P. _____ Població _____
Any de naixement _____ Professió _____
Tel. treball _____ DNI _____

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de 18.762 pessetes. Amb pagam anual (1 rebut per la quantitat abans citada)

Forma de pagament
☐ Dom. bancària
☐ Xec bancari adjunt
☐ Gir. postal núm.

32.500 (Europa) 41.500 Amèrica
La subscripció representa un descompte de més de l'11% sobre el preu de venda als quioscos.

(Firma) _____

DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Distingits senyors: Caixa/Banc _____
Agència _____
Adreça _____ Població _____
Nom i adreça del titular del compte _____

Els pregue que, fins a nova ordre, els rebuts que presentarà Edicions del País Valencià, S.A., per l'import de la subscripció anual a pagar en un rebu anual siguen pagats amb càrrec:

ENTITAT: ☐☐☐☐ SUCURSAL: ☐☐☐☐ DIGIT. CONTR.: ☐☐ COMPTE ☐☐☐☐☐☐☐☐☐☐

Data _____ de _____ 199__ ***(Firma)***

RAFA GIL

Jacques Delors. L'anunci que no concorrerà a les presidencials ha desconcertat el PSF.

LA DIVISIÓ ENTRE UDF I RPR POT CRÉIXER ENCARA MÉS A LA CATALUNYA NORD

Delors deixa la porta oberta a la dreta

L'actual president de la Comissió Europea, Jacques Delors ha fet públic que no pensa concórrer a les eleccions a president de la República francesa. Amb aquesta decisió el partit Socialista perd l'únic candidat que podia fer front als candidats de la dreta amb alguna garantia d'èxit. Ara tot indica que seran Édouard Balladur i Jacques Chirac, tots dos del gaullista Reagrupament per la República, els que s'enfrontaran per a veure qui substitueix François Mitterrand al Palau de l'Elisi. El tercer en discòrdia en les eleccions pot ser Raymond Barre, dirigent de l'altre partit de la coalició de dretes, la UDF, o l'antic ministre de cultura socialista Jack Lang.

El fet que el vot vaja a decidir-se gairebé amb tota seguretat en l'interior de la coalició de dreta pot provocar una forta tensió entre els dos partits, RPR i UDF, i, encara, dins dels mateixos partits. A la Catalunya del Nord aquestes tensions són públiques des de fa anys, però ara encara podrien créixer més.

La decisió de Delors d'apartar-se de la cursa presidencial ha anat acompanyada d'un moviment intens de candidats que busquen aprofitar l'espai que quedarà buid entre l'RPR i una possible alternativa. Especialment actius poden mostrar-se els independents que han abandonat els grans partits i han intentat fundar moviments allunyats de les estructures tradicionals. Entre aquests hi ha Bernard Tapie a l'esquerra i Philippe de Villiers a la dreta. El primer encapçala els radicals i el segon el grup Combat pels Valors.

A l'esquerra, la llista de possibles candidats s'amplia amb noms com Michel Rocard, que ja va intentar ser president, o la mateixa filla de Delors, Martine Aubry. Hi ha qui diu, fins i tot, que Delors no ha volgut participar en la campanya per a no frenar les opcions de la seua filla, de qui es diu que és la dona amb més possibilitats de ser presidenta de França en un futur pròxim.

La dreta també guarda en la recambra possibles candidats com el ministre d'interior Charles Pasqua o fins i tot el veterà ex-president Valéry Giscard d'Estaing. Les opcions del candidat del Front Nacional, Jean-Marie Le Pen, apareixen molt baixes. La força de l'extrema dreta avui ja no és tan alta com ho va ser al principi del període de govern dels socialistes, quan Le Pen va assolir els seus millors percentatges de vot, a cavall de la coalició amb els comunistes que auspicià Mitterrand. (Anàlisi a la pàg. 18.)

Els candidats més ben situats

Després de la renúncia de Jacques Delors, els candidats més ben posicionats en la cursa de les presidencials són:

Édouard Balladur
RPR

Primer ministre i favorit en les enquestes.

Jacques Chirac
RPR

Alcalde de París. Primer ministre amb Mitterrand i Giscard

Raymond Barre
UDF

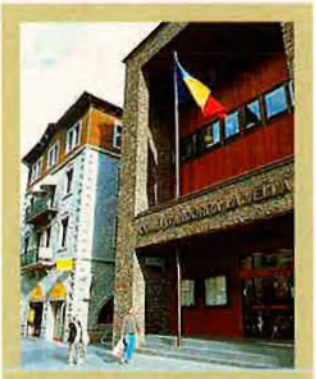
Antic primer ministre. Europeista.

Jacques Lang
PSF

Antic ministre de Cultura. Molt popular.

Michel Rocard.
PSF

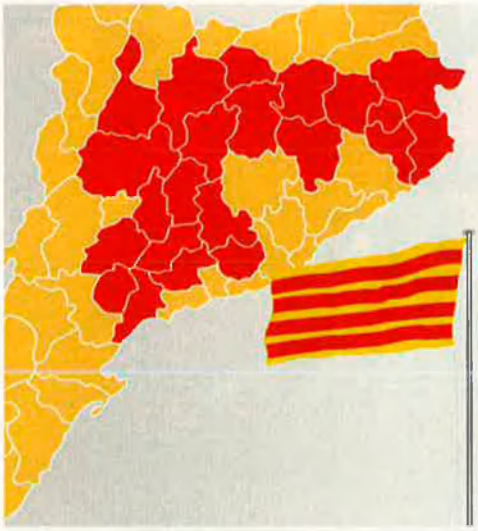
Antic primer ministre. Ja va intentar ser president.

Ser andorrà podria costar menys

Un estudi elaborat pel jurista francès P. Legarde per encàrrec de l'Agrupament Nacional Democràtic introdueix la possibilitat d'adquirir la nacionalitat andorrana per anys de residència, així com altres condicions no previstes fins ara. L'estudi és un avantprojecte per a una nova llei de nacionalitat. La principal innovació de l'estudi és que es podria adquir la nacionalitat andorrana amb vint anys de residència al país, sempre que es renunciés a l'anterior nacionalitat.

La llei de nacionalitat andorrana va néixer marcada per la conflictivitat. Va entrar en vigor el 28 d'octubre de 1993 amb la signatura d'un sol dels dos copríncep –l'episcopal– i hi va recórrer en contra el cap de govern al Tribunal Constitucional, que la va declarar incostitucional en bona part del seu articulat.

La senyera només

El 50,4% dels municipis del Principat van penjar només la senyera el passat 11 de setembre. Un 14,2% va preferir no posar cap bandera i el 35,4% va posar la senyera i l'espanyola. En les comarques marcades en vermell al mapa més de la meitat dels pobles van fer onejar sola la senyera.

•Són dades de la comissió de treball "Un país, una bandera", que han estat fetes públiques recentment.

FRACASSA LA CAMPANYA DEL PP VALENCIÀ CONTRA L'HOMOLOGACIÓ

Els ajuntaments, pel català

El Partit Popular no ha reeixit en l'intent que els municipis del País Valencià rebutgen l'homologació dels títols de català aprovada recentment per la Generalitat valenciana. Només cinc consistoris han donat suport a la moció dels populars, mentre que seixantatres han aprovat una resolució favorable a l'homologació, i que demana, a més, que s'avance en la normalització lingüística. Alguns ajuntaments governats pel PP no han considerat oportú tirar endavant la moció impulsada pel seu partit i d'altres l'han rebutjada.

RAFA GIL

Eduardo Zaplana. Ha tingut un revés.

LA GENERALITAT VALENCIANA I LA DE CATALUNYA COORDINARAN ELS SEUS SERVEIS

Coordinació en extinció forestal

Aquesta setmana la Generalitat valenciana i la Generalitat de Catalunya demanaran conjuntament al Govern de Madrid més competències per poder disposar de mitjans comuns en els serveis d'extinció forestal. L'encarregat de traslladar la petició és Lluís Berenguer, conseller d'Administració Pública, que aquest mateix dilluns es reuneix amb la secretaria d'estat d'Interior, Margarita Robles. Ambdues generalitats ja han col·laborat en matèria d'extinció d'incendis aquest estiu passat, concretament van llogar de forma conjunta un avió DC-8, que tenia base a Reus. En el futur, ambdós governs volen tenir més mitjans, unificar-los per millorar l'eficàcia en extinció i estalviar així duplicitats.

VICENT A. JIMENEZ

En els incendis d'aquest estiu ambdues generalitats van cooperar. Van llogar un DC-8 de forma conjunta.

PAÍS / REUNIÓ ENTRE ELS DOS PRESIDENTS

Pujol i González refan el pacte

Felipe González i Jordi Pujol van escenificar el seu compromís de col·laboració la setmana passada en dos actes significatius. El primer, la conferència de premsa conjunta –fet insòlit– que els dos presidents van fer un cop finalitzada la reunió que van mantenir. I el segon, la conferència que Felipe González va donar a Barcelona davant la cúpula de l'empresariat català, on també va intervenir Jordi Pujol. El missatge donat en tots dos actes té un objectiu comú: transmetre una imatge d'acord i entesa per demostrar una estabilitat política que permeti rellançar l'economia per acabar de sortir de la crisi. La reunió de la Moncloa, que va durar més de dues hores, va tenir com a fruit principal assegurar la governabilitat com a mínim fins després de les municipals. La resta, va consistir a repassar qüestions d'abast general perquè les matèries concretes es van deixar per una propera reunió prevista pel mes de gener.

A Barcelona, González va venir a fer el mateix: transmetre un missatge de confiança en el futur, en aquest cas a la classe empresarial, davant la qual va reafirmar la voluntat d'acabar la legislatura. González es va comprometre a fer una política de suport a les empreses.

A PETICIÓ DEL SECRETARI GENERAL DEL PARTIT, ÀNGEL COLOM

Pilar Rahola ingressa a ERC

La diputada al Congrés per ERC ja no és independent. Ha decidit ingressar al partit que la va portar a Madrid a petició, segons va explicar ella mateixa, del mateix secretari general del partit, Àngel Colom. El líder independentista i la diputada van estar estudiant la seva incorporació a les files republicanes durant el pont de la Constitució i la Puríssima. La decisió va ser comunicada en una reunió de l'executiva del partit celebrada dilluns passat, davant la sorpresa dels assistents, que desconeixien les converses entre ambdós polítics.

CARME PUÉRTOLAS

Pilar Rahola. Vol reforçar ERC.

PROMOU LES RELACIONS ECONÒMIQUES ENTRE PERPINYÀ I BARCELONA

Alduy visita Barcelona

Joan-Pau Alduy, alcalde de Perpinyà, ha tornat a visitar Barcelona, però aquesta vegada amb una agenda de marcat caire econòmic. El batlle es va reunir amb aquest objectiu tant amb Jordi Pujol com amb Pasqual Maragall, però també amb destacats representants del mon econòmic. L'objectiu de la visita era presentar Perpinyà com a actiu econòmic complementari de Barcelona. Amb aquest títol va donar una conferència organitzada per la Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona. L'Ajuntament vol situar Perpinyà com un dels principals motors de l'espai econòmic situat entre Barcelona, Tolosa i Montpeller

CARME PUÉRTOLAS

Alduy. Va parlar a la Cambra de Comerç.

ACTUALITZACIÓ de les notícies d'altres setmanes

•En l'article "L'ecologia franquista", publicat la setmana passada es va cometre un error, ja que afirmava que el diari *Las Provincias* es va posicionar a favor de la urbanització del Saler l'any 1968. En aquella època la posició del diari era contrària a la urbanització.

•Divendres passat es va fer el traspàs de poders al Govern d'Andorra, entre Òscar Ribas i Marc Forné.

•Des del dia 17 cal marcar el 07 per a telefonar a Andorra, seguit del 376 i el número de l'abonat.
La tarifa no serà la internacional sinó una de reduïda.

•El València CF negocia amb "La Caixa" la creació d'una targeta Visa pròpia. La negociació amb Bancaixa ha fracassat.

•Diversos col·lectius de la Universitat Politècnica han protestat per la decisió del rector Justo Nieto d'instal·lar un toro d'Osborne al campus.

•Mallorca i Barcelona seran seus de cimeres de la UE l'any vinent.

Ferrys
Punto y aparte

Crisi a Ferrys

L'empresa valenciana de gènere de punt Ferrys es troba en una situació incerta provocada per una crisi entre els dos socis propietaris: la família valenciana Ferri, que té el 60% de les accions, i el grup francès Devanlay, que en té el 40% restant.

Les discrepàncies entre els dos socis se centren en la forma de negociar la situació financera de l'empresa amb els bancs. El deute que Ferrys ha de refinançar arriba als 1.300 milions de pessetes. El vice-president de la firma, Jaume Ferri, creu que aquesta xifra "no és important", ja que la facturació anual de l'empresa és de 9.000 milions. Tot i això, Ferri va reconèixer que si aquest problema no se soluciona ràpidament, "en pocs dies l'empresa estarà col·lapsada".

El futur de la firma es decideix en una reunió que s'ha de celebrar el mateix dilluns que aquesta revista sortirà a la venda. Segons Jaume Ferri, la solució exigeix que un dels dos grups prenga el control de l'empresa. La família Ferri està disposada tant a comprar les accions de Devanlay, si els francesos les venen a bon preu, com a vendre la seua participació.

ELECCIONS D'ESTUDIANTS A BARCELONA, TARRAGONA I VALÈNCIA

El BEI amplia la seva hegemonia

EL Bloc d'Estudiants Independentistes (BEI) ha renovat i ampliat la seva majoria al claustre de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), així com als consells d'estudis i juntes de centre de la Universitat de Barcelona (UB). El sindicat independentista ha obtingut 31 de les 94 places que tenen els estudiants en el claustre de la UPC, per 2 de la FNEC. La resta se'l reparteixen assemblearis i independents de facultat.

A la Universitat de Barcelona, el BEI ha obtingut 44 representants a les juntes de centre (AEP, 25 i FNEC, 13) i 28 als consells d'estudis (per 9 l'AEP i 13 la FNEC).

També s'han celebrat eleccions a la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona, on el BEI s'ha presentat per primer cop i ha obtingut 3 representants. El triomf ha estat per l'AJEC (d'orientació socialista), amb 14 claustrals. A Tarragona també s'han triat les juntes de centre i els consells de departaments.

•En el moment de tancar aquesta edició, la Universitat de València no havia ofert resultats oficials de les eleccions a claustre general celebrades el dijous dia 15.

PRIMERA TROBADA DE GRUPS DE JOVES DELS PAÏSOS CATALANS

Les entitats juvenils es troben a Palma

Aquest cap de setmana s'ha celebrat a Palma de Mallorca la primera Trobada d'Entitats i Grups Juvenils, a la qual han acudit 32 entitats del Principat i les Illes Balears. Les entitats valencianes que havien de participar-hi –més de 20– no han pogut fer-ho per dedicar els seus esforços a l'organització de la manifestació en favor de la unitat de la llengua d'aquest dissabte a Castelló de la Plana. L'objectiu de la reunió ha estat l'intercanvi d'informació entre els participants, així com l'elaboració de propostes de col·laboració.

RAFA GIL

Els joves no passen. Almenys, no tots.

El soterrani de la Pedrera, recuperat com a auditori

La Casa Milà, coneguda també com la Pedrera, és un dels edificis emblemàtics de Barcelona i de Gaudí. Divendres passat es va donar un nou pas en la seua restauració, amb la inauguració de l'auditori que s'ha instal·lat al soterrani. El nou auditori ocupa 1.700 metres quadrats i té adossat un espectacular jardí subterrani.

Cost de la restauració:
1.130 milions

Un Nadal de pel·lícules per televisió

Totes les cadenes de televisió llançaran la casa per la finestra aquest Nadal programant bones pel·lícules.

Entre les que podrem veure en les televisions en català destaca *El Príncep de les Marees* (TV3, dia 21 a les 21.15) .

L'oferta en castellà té punts forts amb *Solo en casa* (Tele 5, dia i hora sense concretar), *Batman* (TVE, dia i hora sense concretar) o *Dumbo* (Canal +).

Finalment les televisions en francès emetran, entre altres, *Robin des Bois* (France 3, dia 25, 20.50) o *Leçon de Piano* (Canal +, dia 25).

La por a la contraprogramació fa que la majoria de les emissores no hagen decidit encara l'horari exacte de les emissions.

Imprescindibles

- EL PRINCEP DE LES MAREES
- LEÇON DE PIANO
- RODIN HOOD
- IRIS I STANLEY
- BAILANDO CON LOBOS

COMUNICACIÓ / RETEVISIÓN ESTABLIRÀ ENLLAÇOS ENTRE LES ILLES

Menorca i Eivissa es connectaran

L'empresa estatal Retevisión instal·larà enllaços per microones entre Menorca i Mallorca i entre Eivissa i Mallorca que permetran d'enviar imatges filmades sense haver de recórrer a l'avió. Segons el director de TVE-Balears, Antoni Traveria, "amb aquesta actuació es posarà fi a una situació que és atípica en una regió insular". El projecte tècnic dels enllaços ha estat fet per TVE i unirà els centres del Toro (Menorca), Alfàbia (Mallorca) i Sant Joan (Eivissa). El cost aproximat dels enllaços és de trenta milions de pessetes, i les obres podrien quedar enllestides en el primer trimestre del 1995.

PRATS I CAMPS

Fins ara les imatges de TV fetes a Menorca i Eivissa només podien eixir de l'illa per avió. Resoldre-ho costarà 30 milions.

BREUS VIURE

•Les universitats que integren l'Institut Lluís Vives –totes les dels Països Catalans llevat de la Politècnica de València– han signat el seu primer acord concret de col·laboració per actuar conjuntament en l'àmbit de les publicacions.

•S'ha convocat el primer Congrés Jaume I de Cultura Popular Valenciana. Es farà a València el pròxim mes de febrer.

•Un grup de militants catalanistes van interrompre a Perpinyà una conferència en defensa de la llengua francesa del conegut escriptor Yves Berger. L'escriptor va dir que era inadmissible que una llengua s'imposés sobre una altra, en referència a la influència de l'anglès a França. Els militants van dir que no es podia dir això en un país on precisament el francès es continua imposant al català.

•València tindrà serenos des del mes de gener. Integraran el cos uns 2.500 aturats de més de 45 anys, dotats d'uniforme, xiulet i telèfon mòbil.

•Aquest cap de setmana s'ha celebrat a Bétera el II Congrés d'Estudis Comarcals del Camp de Túria.

•Els veïns de Graus, a la Franja de Ponent, s'han manifestat contra la instal·lació d'una central elèctrica.

•El Tribunal Administratiu de Montpeller ha anul·lat els plans d'urbanisme de Perpinyà, Salses, Cervera de la Marenda i Torrella perquè no respecten la normativa ambiental.

•Un transsexual ha demanat casar-se pel jutjat a Granollers.

Els Dragons ja tenen els seus jugadors catalans

Continua el compte enrere per a la tercera Lliga Mundial de Futbol Americà. La setmana passada l'entrenador dels Barcelona Dragons va triar els quatre jugadors catalans que s'incorporaran a l'equip. Dos d'ells ja havien jugat en les anteriors temporades: el mallorquí Xisco Marcos i Pau Coll. Els altres dos arriben de nou, Ivan Imbernon i Diego Martos.
Per una altra banda s'ha fet públic, també, el calendari de la Lliga, que acabarà amb la tercera edició de la World Bowl, el 18 de juny.

- 8/4 a AMSTERDAM
- 17/4 ESCÒCIA
- 22/4 DÜSSELDORF
- 30/4 a LONDRES
- 6/5 a FRANKFURT
- 13/5 AMSTERDAM
- 20/5 LONDRES
- 27/5 a ESCÒCIA
- 3/6 a DÜSSELDORF
- 10/6 FRANKFURT

La monarquia més cara

Els laboristes britànics han tornat a promoure la discussió sobre la necessitat o no de la monarquia britànica i les despeses que comporta.

Aquests són els diners que reben els monarques europeus.

•Isabel II (Gran Bretanya) 1.584 milions de ptes.

•Joan Carles I (Espanya) 924 milions de ptes.

•Beatriu (Països Baixos) 924 milions de ptes.

•Carles Gustau XVI (Suècia) 528 milions de ptes.

•Harald (Noruega) 396 milions de ptes.

•Albert II (Bèlgica) 343 milions de ptes.

•Margarida (Dinamarca) 330 milions de ptes.

MÓN / 126 CASCOS BLAUS HAN MORT JA A L'ANTIGA IUGOSLÀVIA

Preparant la retirada

Els governs occidentals estudien seriosament la retirada dels cascos blaus de l'ONU estacionats als Balcans, probablement la pròxima primavera.

El factor fonamental que pot provocar la retirada efectiva de les forces de FORPRONU és l'hostilitat dels serbis, que les darreres setmanes han començat a atacar directament els cascos blaus.

A l'antiga Iugoslàvia ja han mort 126 cascos blaus, 55 a Croàcia i 60 a Bosnia i Hercegovina.

Morts en acció militar	57
Morts per accident	69
TOTAL	126

UNIÓ EUROPEA / LA LLIGA DEL NORD ES DESMARCA DEL GOVERN DE COALICIÓ

Berlusconi, prop de l'abisme

El primer ministre italià, Silvio Berlusconi, es troba en un dels moments més delicats de la seua carrera meteòrica. Un dels seus aliats de govern, la Lliga del Nord d'Umberto Bossi, es va desmarcar la setmana passada per dues vegades de les posicions de l'executiu en el parlament. Paral·lelament Berlusconi va haver d'afrontar un sever interrogatori a càrrec de la fiscalia de Milà que duu a terme l'operació Mans Netes. És la primera vegada que un primer ministre italià és interrogat de manera oficial pels jutges, sospitós de corrupció.

ARXIU

Silvio Berlusconi. La fiscalia de Milà el va interrogar durant més de sis hores.

EUROFOCUS

•Gran Bretanya. Les relacions entre els governs britànic i el de Gibraltar s'han tornat summament tenses després que Londres amenacés de dissoldre l'estatut autònom i tornar a governar directament el penyal si continuen incomplint-se diverses directives de la Unió Europea que Gibraltar no segueix.

•Irlanda. El Govern ha anunciat la seua intenció de moure el dia de la festa de St. Patrick, patró del país, per tal de fer-la coincidir amb el cap de setmana. St. Patrick és la celebració més popular a Irlanda.

•Espanya. Els serveis públics de transport viuen uns moments d'especial crispació amb la convocatòria de vagues tant a Renfe com a la companyia aèria Iberia.

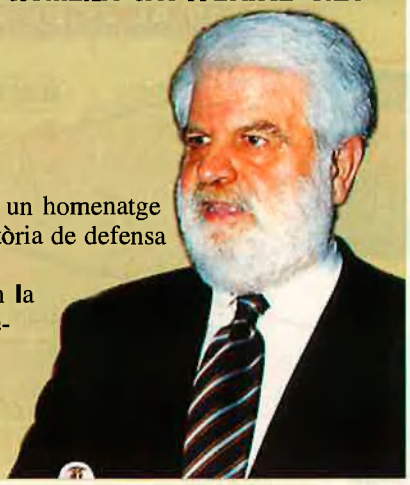
•Alemanya. El Partit Socialdemòcrata ha proposat que es concedesca una amnistia als antics membres del Partit Obrer de l'Alemanya oriental, que han estat encausats per la seua participació en el règim anterior. La proposta de l'SPD inclou amnistiar els qui estan acusats d'espionatge.

•Portugal. El cap parlamentari del governamental Partit Social Demòcrata, Domingos Duarte Lima, ha dimitit després que la premsa ha publicat que va rebre regals onerosos a canvi d'afavorir diverses empreses. Entre els regals hi ha cases i xalets.

•Grècia. El Govern grec ha prohibit la utilització de telèfons mòbils en els cotxes, perquè els considera perillosos per a la circulació. La UE s'ha mostrat contrariada per la decisió.

LA GENT / L'AUTOR DE 'LE NAZIONE PROHIBITE', HOMENATJAT A BARCELONA

Sergio Salvi, un italià solidari

L'escriptor italià Sergio Salvi va rebre dijous passat un homenatge a Barcelona, en reconeixement de la seua llarga trajectòria de defensa de les nacions sense estat d'Europa.

Salvi es va manifestar optimista sobre el futur i, en la seua línia habitual, va demanar solidaritat amb Txetxènia, davant la invasió russa.

LA GENT

Ramón Mendoza va sorprendre tothom amb la seua aparició al programa del Canal 33 *Fora de Joc*, on va recitar, en català, uns versos que afirmava que eren de Joan Maragall. El candidat a president del Reial Madrid va intentar compensar així els seus atacs a Catalunya. Però resulta que els versos no eren de Maragall, sinó de Rossinyol, detall que va passar desapercebut també als responsables del programa.

Gonçal Castelló ha escrit una magnífica biografia del pintor alcoià **Antoni Miró**, publicada per l'editorial Marfil amb el títol d'*Antoni Miró, vida i miracles*. El volum, prologat per Isabel-Clara Simó fa un repàs de la trajectòria de Miró i està profusament il·lustrat tant amb la seua obra com amb imatges de la vida i els amics de l'artista.

CARNETS

•**Marta Ferrusola** s'ha vist enmig del foc creuat pel mal estat de la gespa del camp del Barça. L'esposa del president de la Generalitat de Catalunya és accionista de l'empresa que va fer la plantació.

•**Els Comediants** han estat guardonats amb el premi Europa per al teatre, que s'atorga a la ciutat italiana de Taormina.

•**Antoni Bassas** substituirà Josep Cuní en el programa dels matins de Catalunya Ràdio.

•**Joaquim Maldonado** i Emilio Attard han estat guardonats amb la medalla d'or de la Cambra de Comerç de València "per la seua carrera professional i esperit de servei".

•L'alcalde de l'Alguer, **Carles Sequi**, ha estat aquest passat cap de setmana a Mallorca convidat per l'Obra Cultural Balear.

•També aquest cap de setmana s'hauran celebrat les eleccions a la Federació de Pilota Valenciana, que probablement seran guanyades per **Pasqual Llobell**.

•L'equip professional del ***Periòdic de l'Horta*** ha estat guardonat amb el premi de periodisme que atorga la Coordinadora per l'Ensenyament Públic en Valencià.

•**Ernest Sena**, president de l'Institut Català de Finances, ha demanat que la Sindicatura de Comptes fiscalitze l'activitat de l'entitat.

Un guardó compartit per Sergio Salvi i Eliseu Climent

El guardó rebut per Sergio Salvi era atorgat pel CIEMEN, Centre Internacional Escarré per a les Minories Ètniques i Nacionals, entitat que distingeix anualment una persona dels Països Catalans i una de l'estranger.

Al costat de Sergio Salvi va rebre la distinció l'editor d'EL TEMPS, Eliseu Climent. Climent va ser presentat al públic assistent a l'acte per Alfons Llorenç, el qual qualificà Eliseu Climent d'exemple cívic per al País Valencià. Al seu torn Climent va dir que acceptava el premi només a condició que fóra extensiu a les moltes persones que, des de fa trenta anys, han treballat al seu costat en les moltes activitats que impulsa.

•El CIEMEN és una entitat privada creada el 1975 per a fer conèixer la situació de les nacionalitats i ètnies del món, establir una xarxa de solidaritat i esdevenir una plataforma d'estudis sobre els seus drets.

•CIEMEN. Pau Claris, 106, 1r, 1a. 08009-Barcelona.
Telèfon 93-302 01 44.

LA SETMANA

DEL 19 AL 25 DE DESEMBRE

CANILLO
Dimarts, 20
Santuari de Meritxell. Recital del poema de Nadal a càrrec dels actors de *Poble Nou*, Lola Lizaran i Alfred Luchetti. Inf. al 85 10 36.

PERPINYÀ
Diumenge, 25
15 h. Estadi Aimé Giral. Partit de rugbi a quinze, entre la USAP i el Toló du Manoir. Inf. al 68 61 18 18.

BERGA
Diumenge, 25
22 h. Teatre Municipal. Representació d'*Els Pastorets* de Pitarra. També se'n fan en molts altres llocs del país.

GIRONA
Dijous, 22
Universitat. Dia de la Universitat. Commemoració dels tres anys de la posada en marxa de la UDG.

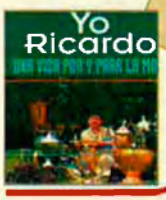
TORTOSA
Diumenge, 25
18.30 h. A la Parròquia de Betlem del barri de Jesús. Pessebre vivent, amb 150 persones. Inf. al 977-50 09 95.

VALENCIA
Dimecres, 21
22 h. Teatre Principal. Recital de Raimon, retransmès en directe per Canal 9. Presentació de l'*Integral* de 6 compactes.

BARCELONA
Des de dilluns, 19
La Pedrera. Exposició sobre el pintor valencià Joaquim Sorolla. Informació al 93-215 33 98.

CANALS
Divendres, 23
20.30 h. Casa de la Cultura. Presentació del llibre *Yo, Ricardo, una vida por y para la moto*, per part del pilot Ricard Tormo.

DENIA
Dimecres, 21
20.30 h. Casa de la Cultura. Recital de Jazz, amb Dakota Staton & Her Trio.

MONESTIR DE LLUC
Dissabte, 24
A mitjanit, *Cant de la Sibil·la*. També es fa en altres poblacions dels Països Catalans.

ALACANT
Fins el divendres, 23
Biblioteca pública. Tercer Saló del Llibre Valencià. Activitats d'animació a la lectura.

INTERNACIONAL

BUENOS AIRES
Fins al febrer
Als terrenys de la Societat Rural Argentina. Festival Disney.

KRASNJSKA GORA (Eslovènia)
Dimecres, 21
Copa del món d'esquí alpí.

Podeu enviar les vostres convocatòries al fax 93-323 35 41.

La guerra tèbia

Coincidint amb la partició de Bòsnia i la virtual constitució de la Gran Sèrbia, Rússia recorda a Occident que té vocació imperial. Llibert Ferri en fa l'anàlisi.

El senyor Edvard Netxàiev, ministre rus de Sanitat, no s'ha estat d'expressar públicament el seu horror per la llei antisida que va aprovar la Duma. La Llei, que entronca amb la més rància tradició russa de xenofòbia i de desconfiança als estrangers, preveu que els ciutadans d'altres països que arribin a Rússia a treballar, a fer negocis o simplement turisme, hauran d'exhibir al control de passaports un certificat mèdic conforme no són seropositius. Segons la llei, aprovada per la majoria parlamentària de l'extrema dreta, els comunistes i uns quants centristes enyorats de l'URSS, aquest certificat de no-infecció ha de ser "homologat" –terme ambigu i fins i tot trampós, si tenim en compte que les titulacions sanitàries expedides a Rússia no són convalidades ni reconegudes a molts països, entre ells els de la Unió Europea; és a dir, que Rússia es pot reservar l'opció de fer una cosa semblant.

I si algú arriba al control de passaports de l'aeroport de Xeremetievo o del port Vladivòstok sense el certificat "homologat"? Aleshores la llei insinua que el foraster haurà de fer-se una anàlisi, no se sap ben bé on, si en un hospital degudament custodiat, o a la infermeria de la terminal, amb què haurà d'assumir un grapat de riscos, tant per a la salut com per a la butxaca: la llei diu que les anàlisis no costaran a l'estat rus ni un ruble, i tot fa pensar que les proves del VIH s'haurien de pagar en dòlars i a preus "homologats".

Al senyor Natxàiev, ministre de Sanitat de Rússia, li queda el consol que, el seu horror per la llei, el comparteixen l'Organització Mundial de la Salut i un munt d'associacions cíviques internacionals, i que la croada antisida dels nacional-bolxevics de la Duma pot ser frenada quan la llei arribi al Consell de la Federació o a la ratificació del president Ieltsin. Amb tot, resulta arriscat, a Rússia, de confiar en la racionalitat del poder rus, sobretot quan es tracta de demonitzar estrangers. Algú ha oblidat que en plena campanya d'ajuda humanitària, l'hivern de l'any 1990, el cap del KGB i futur sediciós, Vladímir Kriútxkov, es va dedicar a escampar que els aliments enviats pels occidentals eren enverinats? Fins a quin punt Ieltsin resistirà contrariant la patriòtica Duma, tan enfeinada a barrar el pas a la sida que ve de l'estranger –a Rússia només hi ha 900 seropositius... segons les estadístiques–, encara que això ensorri les precàries inversions i el turisme?

ARXIU

Soldats txetxens es defensen dels atacs russos a Grozni. L'imperialisme rus reneix.

La xenòfoba llei russa antisida és com un decorat davant el qual han anat passat, aquestes últimes setmanes, tots els elements de la nova tragicomèdia geopolítica de Rússia: el vet favorable a Sèrbia al Consell de Seguretat de l'ONU –el primer vet rus des de la postguerra freda–; l'apadrinament de la partició de Bòsnia; les insinuacions de "neutralitat obligatòria" del ministre d'Estrangers, Kezírev, a les repúbliques bàltiques; els elogis de Guennadi Ziugànov, president del Partit Comunista rus, a la monarquia dels Romànov; l'última "homilia" de devoció soviètica de Vladímir Jirinovski, líder de l'extrema dreta, fent crides al restabliment de la sigla URSS i de la bandera roja.

L'any passat, Ievgueni Primàkov, antic diputat gorbatxovià, enviat especial soviètic a Bagdad durant la guerra del Golf i últim restructurador del KGB, va fer públic el que hauria de ser el disseny-ideari del neosovietisme imperial rus: convertir en "estranger pròxim" les repúbliques ex-soviètiques, sobretot Ucraïna i Bielorrússia, i aplicar-hi una nova versió, suavitzada de "sobirania limitada"; no consentir els propòsits occidentals de col·locar els límits de l'OTAN a 400 quilòmetres de Moscou –"avisar-ho", sobretot, a Varsòvia, Praga, Budapest– i no oblidar que la Sèrbia eslava i ortodoxa –i ara ultranacionalista i neostalinista– ha estat històricament destinada a ser la gran cuirassa entre Alemanya i Rússia i, ara, el seu primer satèl·lit de l'era postsoviètica.

L'imperialisme rus reneix, entre més causes, perquè Occident no va ser prou generós ni intel·ligent per a esmorteir la catàstrofe de l'URSS amb un nou Pla Marshall, com demanaven els autors d'aquell ja històric "pla dels 500 dies" per a la transició a una economia de mercat. Ieltsin ja va avisar a Budapest, durant el ple de la Conferència de Seguretat i Cooperació a Europa, que ens queia a sobre una "pau freda". I després de l'escalada a Txetxènia fins i tot podríem parlar d'una guerra feble.

Llibert Ferri

Les tres bufetades de Delors

Ernest Udina pensa que, dient no a la presidència francesa, Delors ha donat tres avisos: un a Mitterrand, un a la dreta i un altre als francesos en general.

"El seu problema és que vol ser president, però no vol ser candidat". Aquesta és una d'aquelles frases sarcàstiques, i genials, que ha pronunciat Mitterrand, molt abans que el seu "amic", "le petit Jacques", digués que no el volia succeir.

No és normal que un dirigent polític al qual les enquestes li deien que podia ser votat per un 69% de la població digui no a la seva candidatura a la presidència de la República. Tampoc ho és que després d'haver donat esperances –el seu nou llibre, les demandes de tants col·laboradors de la Comissió Europea per als qui la presidència francesa de Delors era la via per assegurar la unitat política d'Europa en moments de crisi en la construcció europea, el clam dels renovadors del Partit Socialista Francès– digui de cop que no.

Certament, Delors no és un polític en el sentit clàssic del terme. No li agraden les demagògies de les campanyes electorals ni les intrigues del poder. Sempre s'ha sentit millor com a ideòleg. Va ser el cervell de la *nouvelle societé* del primer ministre de Pompidou, 1974, el gaullista Chaban-Dalmas. Ha estat sempre catòlic practicant i ja fa anys que es va passar al socialisme renovador.

Com a president de la Comissió Europea des de 1984 fins avui, la seva acció ha estat extraordinària: d'una banda és l'inspirador de la Unió Econòmica i Monetària Europea i d'altra banda ha volgut dotar Europa "d'una ànima", és a dir, d'un projecte polític conjunt que malgrat les reformes necessàries asseguri el "model de societat", l'Estat del Benestar europeu.

ARXIU

Jacques Delors. Les enquestes el feien successor de Mitterrand.

Així vol seguir; com a home d'idees. Però no en la presidència francesa. Per tres motius. O tres bufetades. La primera al PSF i indirectament al seu cap Mitterrand, perquè considera que és un partit dominat per l'aparell i el sectarisme ideològic. Li va venir a dir que el veu incapaç de guanyar properes eleccions.

La segona bufetada és per als seus rivals de la dreta. Mentiu, els hi va dir, quan assegureu que es poden baixar els impostos i mantenir l'estat del benestar, quan proclameu que aguantareu aquest estat i alhora baixarà l'atur.

La tercera bufetada, més una advertència que una reganyina, fou per als francesos en general. No cregueu, els hi va dir, que França serà forta si no contribueix a la unitat política d'una Europa alhora poderosa i generosa.

Dit això, se'n va anar. Pesaran durant llarg temps les seves oportunes advertències –que poden apuntar tots els països europeus– en la societat francesa.

És criticable que hagi deixat penjats a tants, que no tingui el coratge de saltar a la sorra electoral, tot i la negativa de la seva muller i l'esperança pròpia en un futur presidencial per a la seva filla socialista Martine Aubry (en la masclista França la dona perd el nom del pare en casar-se).

Però és lògic que, més que crítiques, hagi recollit lloances, lligades amb una paraula molt reivindicada però poc practicada: ètica. La de l'home públic que diu el que creu i actua en conseqüència. En definitiva, la d'un home lliure, que basa la seva força en la força de les idees de futur, que tan poc abunden en una Europa desunida a l'hora de combatre l'atur i estripada a l'hora d'una vergonya de la qual n'és en bona part responsable: Bòsnia.

Ernest Udina

La inseguretat, a debat

El desmantellament del sistema de prestacions socials no ofereix, segons Carme Massana, cap expectativa optimista de benestar a la majoria de la gent.

La pobresa, acompanyada de marginació, genera comportaments asocials, desviats, deteriora la cohesió social, porta, fins i tot, al crim.

Aquestes són les raons que, juntament amb raons d'ordre ètic, han impulsat el govern del president Bill Clinton dels EUA a revisar l'esquifit sistema de prestacions socials d'aquell país. Vol garantir un sistema de sanitat pública, un sistema de prestacions socials públiques, en general, que arribi a tota la població. Que asseguri, fins i tot, uns mínims de subsistència i d'atenció social per als qui viuen al país sense tenir resolt el seu estatut legal. (Mesura que, d'una altra banda, podria contribuir a tot arreu a agilitar els procediments administratius a l'hora de legalitzar la re-

sidència dels estrangers.) Les dificultats que troba el Govern americà per a dur a terme aquest projecte no són negligibles; ho hem vist fa pocs dies. La influència de diversos grups de pressió, contraris a aquest programa que creuen que pot perjudicar els seus interessos, ha situat al Govern americà demòcrata davant un Congrés i un Senat de majoria republicana i hostils al seu projecte.

A diversos països europeus es qüestionen, els darrers anys, sistemes de prestacions socials que, amb un augment espectacular de la productivitat, han aconseguit de fer passes ingents en la configuració de societats amb nivells de benestar creixents. La polèmica ha nascut de les pressions privatitzadores del corrent neoliberal i de la necessitat de canvis del sistema institucional i normatiu, d'acord amb l'evolució de la realitat sobre la qual actua.

Debat que ha començat a saltar al nostre país als fòrums polítics, als mitjans d'informació, al carrer, abans d'haver arribat a configurar un sistema de seguretat social equiparable al de la majoria de països del nostre marc polític i econòmic, la UE.

Hom empeny cap a la reducció o, fins i tot, l'eliminació d'àmbits sencers del nostre sistema de prestacions socials, addueix raons demogràfiques, de competitivitat a nivell internacional, d'insolvència de la Seguretat Social, d'endeutament excessiu de l'estat, de superioritat dels plans de capitalització (pel que fa a les pensions), de millor capacitat de gestió de l'empresa privada, etc. Qüestions que, en algun cas, s'han de tenir en compte, però que han estat rebatudes des de diferents àmbits polítics, sindicals i acadèmics. A banda qüestions tècniques que cal millorar, el fons del debat és polític. L'opció és política.

Són raons que hom al·lega quan fa propostes reductives, algunes d'elles incloses, almenys parcialment, en les normatives recents. Proposicions com ara: a) reduir la quantia i el període de recepció de les prestacions rebudes pels aturats, oferint, en canvi, un salari social (unes 30.000 ptes); b) disminuir la despesa pública en sanitat, limitant les prestacions i privatitzant serveis sanitaris que seran cofinançats pel sector públic; c) substituir de forma paulatina el sistema de pensions públiques, per un sistema privat de capitalització de l'estalvi, a la xilena.

El desmantellament del sistema públic de prestacions socials no ofereix cap expectativa optimista de benestar per a una àmplia franja de la població. Els treballadors amb rendes reduïdes (dins l'economia legal o la submergida), els aturats, en especial, els aturats de llarga durada (més d'un any sense feina), els jubilats, molta de la població inactiva desanimada, que ha deixat de buscar feina o que encara no ha gosat buscar-ne (joves i dones majoritàriament)..., necessiten alhora una política social redistributiva i de suport i una política econòmica, en general, i de mercat de treball, en concret, que els garanteixi l'accés a uns nivells de renda i que els allunyi de la pobresa i de la marginació.

Ep! No canviem, ara, la nostra seguretat social per un sistema d'inseguretat econòmica per a les masses i d'inseguretat social per a tothom.

Carme Massana

CAVAS HILL

Brutísimo

Hill,

calladament

esperaves.

Profund, sol

però segur i confiat.

Del silenci

has despertat.

Bonavista, 2 - 08734 Moja - Alt Penedès - Barcelona (Spain)
Tels. (93) 890 05 88 - 890 08 78 - Fax 817 02 46

La Xina ofega el Tibet

Antoni Reig contrasta l'ampli reconeixement internacional del dalai lama, com s'ha vist a Barcelona, amb la dèbil pressió cap a la Xina per oprimir el Tibet.

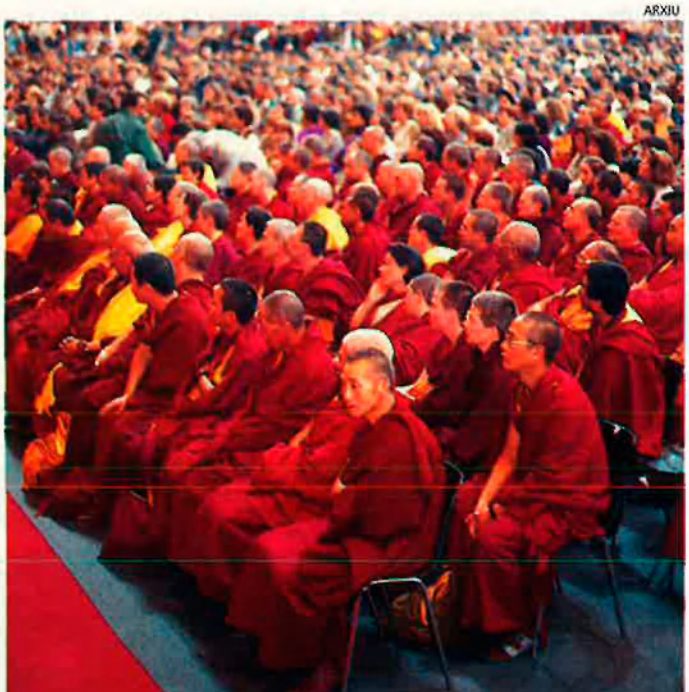
La recent visita a Barcelona del dalai lama ens ha recordat novament que no sols hi ha problemes d'alliberament nacional a Europa o Amèrica. Tenzin Gyatso, el dalai lama, és un líder religiós. Es el cap del budisme lamaista (reforma del budisme feta el segle XIV). Però també és el símbol d'una nació, el Tibet. I aquesta nació des del 1950 està ocupada per la Xina. Per tant, aquest home és un cap espiritual i un líder polític exiliat.

La Xina actual està abocada en un gegantí esforç de desenvolupament econòmic i el problema del Tibet és com si tingués una pedra dins la sabata que li molesta per córrer el camí cap a la modernització. Perquè l'activitat política i religiosa del dalai lama li crea mala imatge internacional i això comporta complicacions en les relacions amb l'exterior. A més a més, dins del Tibet des del 1987 són freqüents les manifestacions i protestes populars tot i la repressió existent.

Gyatso és un home flexible, que proposa una i altra vegada converses al governs de Pequín i renuncia d'entrada a una independència total del seu país (acceptaria que les relacions exteriors i la defensa continuessin en mans dels xinesos). Des de la revolta del 1959 que viu a l'exili i en tot moment ha rebutjat la via armada per reconquerir la llibertat del seu poble. Però els anys passen, els xinesos no es mouen de lloc i grups de joves tibetans creuen que l'única via possible és la lluita.

El Govern de Pequín manté una postura inflexible: el Tibet forma part de la Xina i els qui no ho accepten són uns separatistes que atempten contra la unitat de la pàtria, segons declaracions del passat mes de juliol del cap d'estat i secretari general del PC, Jiang Zemin. En consonància amb aquesta línia política es desenvolupa una acció de govern que a més del domini militar i polític del territori comporta un domini econòmic i una política demogràfica consistent a facilitar la instal·lació de centenars de milers de xinesos en el Tibet. A Lhassa, la capital, els tibetans ja són només un terç de la població, la resta són xinesos. I els nouvinguts van fent-se amb el control del comerç i dels negocis.

ARXIU

Milers de persones escoltaren el dalai lama al Palau Sant Jordi de Barcelona. Tenzim Gyatso és el símbol del Tibet.

Una altra línia d'actuació del Govern pequinès és la intromissió en els afers religiosos del budisme lamaista. Així, fins el 1989, en què va morir, va donar suport al pro-xinès panchem lama, número dos dins la jerarquia religiosa. Actualment ha provocat una divisió amb el reconeixement com a reencarnació del panchem lama mort d'un nen diferent al que han identificat els partidaris del dalai lama.

Malgrat els esforços assimilacionistes, la destrucció del llegat històric, cultural i religiós que ha estat la anihilació del 90% dels monestirs (institució central de la vida i govern de la nació tibetana abans de l'ocupació) i els intents de convertir la joventut tibetana en "passotes", el sentiment nacional perviu amb força entre la població i la figura del líder polítco-religiós exiliat és venerada. Recentment les autoritats han prohibit la venda i exposició de fotografies del dalai lama.

Per intentar desblocar la situació, Gyatso ha donat el termini d'un any per establir el diàleg amb Pequín i si les autoritats xineses continuen fent-se el sord pensa efectuar un referèndum perquè el poble tibetà esculli entre l'autonomia i la independència. Evidentment, en condicions de clandestinitat el referèndum durarà "entre uns quants mesos i dos anys", va dir el dalai lama el passat 7 de desembre en entrevista publicada a *Le Monde*. Reclama el dret a l'autodeterminació pel seu poble i exclou l'opció de la violència.

L'activitat del dalai lama i el seu combat pacífic genera una certa mala consciència en el món occidental que es tradueix en protestes verbals de tant en tant, per part dels governs. Tanmateix, aquestes protestes són rebutjades categòricament per la Xina, que considera que es tracta d'un afer intern que únicament incumbeix el Govern de Pequín i aquí es queda la cosa perquè cap estat occidental, començant pels Estats Units, vol perdre les grans oportunitats de fer diners i negocis a la Xina. També en el cas del Tibet els interessos primen sobre l'ètica i els drets universals de les persones i els pobles. Ara bé, com deia un editorial del *The Wall Street Journal* del 7 de desembre, en el seu camí cap al desenvolupament, el progrés i la modernització la Xina ha de tenir en compte el problema del Tibet.

Antoni Reig

Blanc de Blancs
Marquès de
Monistrol
Blanc i sec. Lluent i transparent. Fruitat, fresc i suau. Fruit del most flor, de raïm blanc de qualitat excepcional. El primer vi de la seva classe apareguda al Penedès.
Vin Nature Blanc de Blancs
Marquès de
Monistrol
Elaborado y embotellado por
MARQUES DE MONISTROL, S.A. - Monistrol de Noya

Guerra pel poder empresarial

L'adhesió de la Unió de Llauradors a la Petita i Mitjana Empresa Valenciana (PIMEV), firmada el dilluns 28 de novembre, ha tret a la llum el debat sobre el reajustament d'equilibris en el món empresarial valencià. I en un terreny on l'únic interlocutor vàlid enfront de l'administració és la Confederació Interprovincial d'Empresaris de la Regió Valenciana (CIERVAL), representant de la Confederació Espanyola d'Organitzacions Empresarials (CEOE), es torna a parlar, òbviament, de la representativitat. La PIMEV ho fa promovent una patronal alternativa i reclamant eleccions empresarials com a única garantia per a mesurar les respectives forces. La CIERVAL, per la seua banda, demanda com a propi un paper històric que els atorga l'exclusiva legal i s'aferra a la vella idea que diu que el costum fa llei. Tot, en el marc indefugible de les eleccions autonòmiques i municipals del 28 de maig de 1995 i amb els ingredients afegits d'unes cambres de comerç en plena crisi d'identitat i d'un ressuscitat Consorci del Sud-est.

La divisió caracteritza les organitzacions empresarials dels Països Catalans. Les diferències entre els grans grups i els empresaris petits i les pressions dels diferents partits polítics en època preelectoral han contribuït a augmentar la tensió.

Ser o no ser. El mapa empresarial valencià esdevé, així, l'escenari d'alguns moviments que poden donar, a mig termini, una nova radiografia d'aquest entramat en què, com resa la dita, cadascú té la seua finestreta, els uns gran, els altres xiqueta.

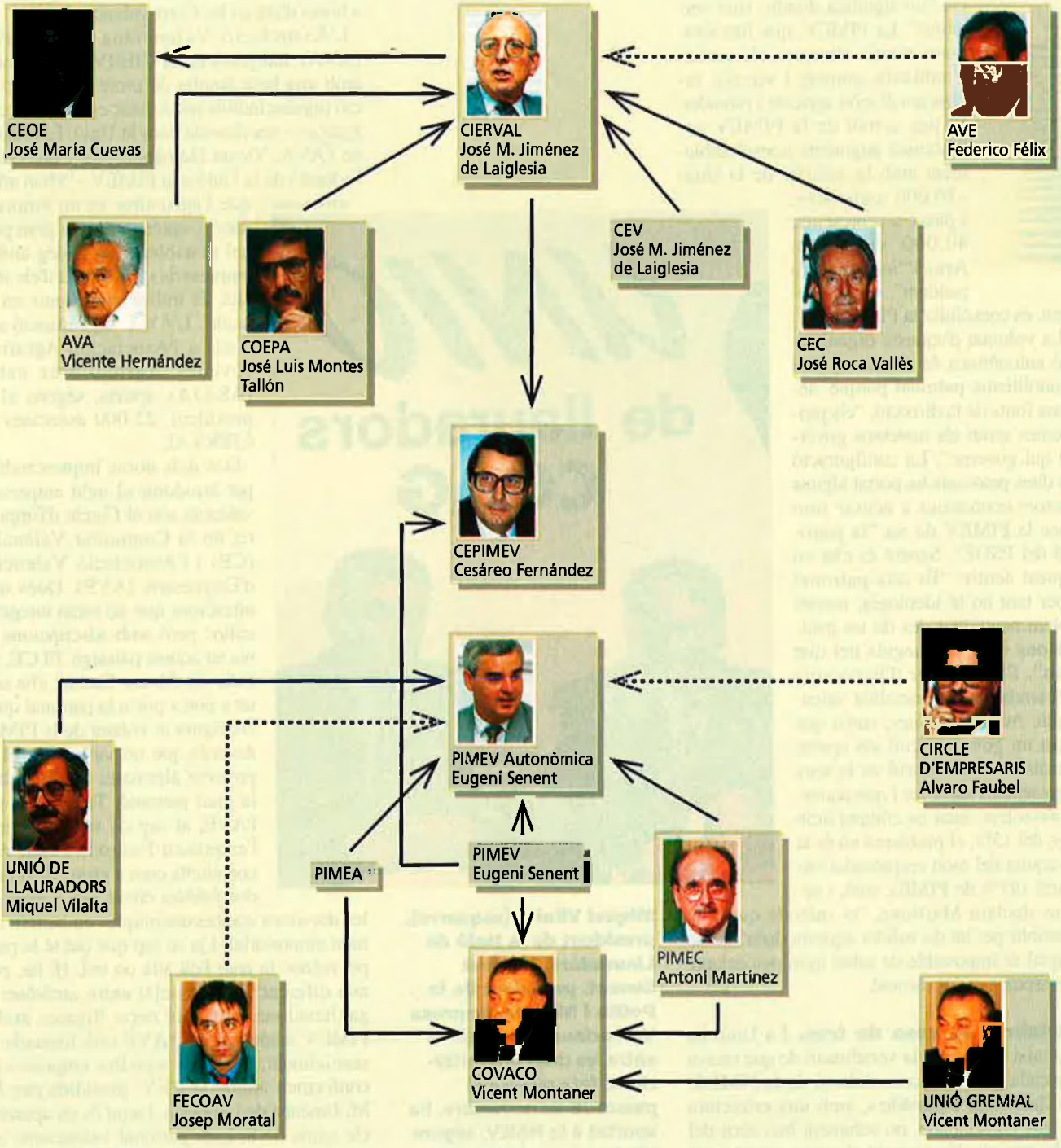
Qui hauria dit, fa una dotzena d'anys, que el Govern socialista veuria perillar algun dia els propis ulls pel setge dels cotxbs que ell mateix alimentà. Quan el PSOE triomfant escollia com a únic interlocutor vàlid de l'entramat empresarial la CEOE, semblava el desconcert que regna avui en algunes autonomies. En l'escenari valencià, l'interlocutor "natural" era –i és–, doncs, la CIERVAL. La comoditat de negociar amb una sola part, avalada aquesta pel món financer, és políticament i econòmicament irresistible.

La piràmide de negociació, en la darrera dècada, s'estira més i més, i tots aquells que no se senten representats per la gran patronal deixen de participar, progressivament, en el joc. Sense basa, ixen de les òrbites reals i campen sense rumb fix en l'espai empresarial. La Unió Gremial (UG), que amb les federacions del comerç d'Alacant, Castelló i València conforma la Confederació Valenciana del Comerç (COVACO), un fòrum on hi ha representats 40.000 petits comerciants dels 63.000 que hi ha al País Valencià, aposta per la configuració d'una patronal a banda de la gran patronal. Vicent Montaner, president de COVACO i d'UG, opina que s'han d'orquestrar fórmules per tal de superar aquesta etapa en què la representativitat empresarial correspon a la CIERVAL.

La UG es va escindir de la Confederació Empresarial Valenciana (CEV), que juntament amb la Confederació Empresarial de Castelló (CEC) i la Confederació Empresarial de la Província d'Alacant (COEPA) formen la CIERVAL, el març de 1993. UG denuncià aleshores l'arraconament i la inanició econòmica que patien les organitzacions petites en l'interior de la gran patronal. Montaner es pregunta ara si tant molesten les petites empreses com perquè "les grans empreses i el Govern ens vulguen fer desaparèixer justament en el moment més inapropiat, quan més atenció necessitem". L'eixida no els ha anat malament; dels 13 associats que tenia quan estava integrada en la CEV ha passat a tenir-ne 34, més les empreses que tenen cursada la sol·licitud d'ingrés. Montaner considera que s'ha d'anar a la unió empresarial "al límit", però després de la configuració d'una patronal petita que puga "coincidir en el vèrtex" amb la CIERVAL. La progressiva conscienciació de la gent cap a l'associació sectorial i territorial ha obert una porta a l'esperança, sobretot en un món eminentment sectari on les capelletes han proliferat com bolets. Les eleccions empresarials són, segons Montaner, l'única via perquè les petites i mitjanes empreses accedesquen a la representativitat directa.

Vet aquí una de les demandes estendard d'Eugeni Senent, president de la PIMEV en les dues vessants, valenciana i autonòmica, aquesta última integrada també per les

El món empresarial valencià

AVA: Associació Valenciana d'Agricultors
AVE: Associació Valenciana d'Empresaris
CEC: Confederació Empresarial de Castelló
CEDE: Confederació Espanyola d'Organitzacions Empresarials
CEPIMEV: Confederació Espanyola de la Petita i Mitjana Empresa a València
CEV: Confederació Empresarial Valenciana
CIERVAL: Confederació Interprovincial d'Empresaris de la Regió Valenciana
COEPA: Confederació Empresarial de la Província d'Alacant
COVACO: Confederació Valenciana de Comerç
PIMEA: Petita i Mitjana Empresa d'Alacant
PIMEC: Petita i Mitjana Empresa de Castelló
PIMEV: Petita i Mitjana Empresa de València

ROSANNA PUCHADES

PIME d'Alacant (PIMEA) i Castelló (PIMEC). Senent afirma que l'adhesió de la Unió denota una realitat "complexa" i que l'existència de dues organitzacions empresarials al País Valencià "no significa dividir, sinó vertebrar". La PIMEV, que fins aleshores només abraçava els sectors d'indústria, comerç i serveis, inclou ara el món agrícola i ramader. El pes actual de la PIMEV autonòmica augmenta considerablement amb la inclusió de la Unió –10.000 associats–, i passa a representar 40.000 empreses. Ara, l'"assignatura pendent", segons Senent, és consolidar la PIMEA.

La voluntat d'aquesta organització autonòmica és trencar amb el monolitisme patronal perquè, segons fonts de la direcció, "els problemes seran els mateixos governe qui governe". La configuració de dues patronals ha portat alguns sectors econòmics a acusar *soto voce* la PIMEV de ser "la patronal del PSOE". Senent és clar en aquest sentit: "És una patronal i per tant no té ideologia; només volem neutralitat des de les institucions i ser reconeguts pel que som". El conseller d'Economia i Hisenda de la Generalitat valenciana, Aureli Martínez, entén que quan un govern escull els agents socials ho fa en funció de la seua representativitat. I tot i que aquesta s'assoleix quan es compta amb més del 15%, el problema no és la diversitat del món empresarial valencià (97% de PIME), sinó, i segons declara Martínez, "el mètode que s'ha d'establir per tal de validar aquesta dada" sense la qual és impossible de saber quin percentatge correspon a cada patronal.

ALBERO GORRIA

Miquel Vilalta (esquerra), president de la Unió de Llauradors, i Ernest Senent, president de la Petita i Mitjana Empresa Valenciana. L'adhesió entre les dues organitzacions, feta pública el passat 28 de novembre, ha aportat a la PIMEV, segons Vilalta, un projecte vertebrat de país, la independència de qualsevol patronal, i una total voluntat de pluralitat.

Vertebrar és cosa de tres. La Unió ha aportat a la PIMEV la vertebració de què estava mancada per la no consolidació de la PIMEA. Els llauradors i ramaders, amb una estructura de país consolidada, no solament han eixit del vedat que significa sovint el sector agrari, sinó que han apostat, segons Miquel Vilalta, president de la Unió, per "eixir de polítiques pròpies i s'han buscat aliats en el conjunt de l'economia". Vilalta apunta que la Unió aporta també un seguit d'idees pròpies, com ara un projecte de país –"som l'organització més vertebrada"–, la independència de qualsevol altra patronal, i una total voluntat de pluralitat. Però també té un repte molt clar: demostrar una certa representativitat –"l'avantatge sobre els altres"– i, sobretot, "fer-la valer". En aquest sentit, la Unió està pendent de la llei que regule les eleccions en el sector agrícola i que es troba a hores d'ara en les Corts valencianes.

L'Associació Valenciana d'Agricultors (AVA), integrada en la CIERVAL, no compta amb una base àmplia de professionals –condició imprescindible per a votar en unes eleccions agràries– tan elevada com la Unió. El president de l'AVA, Vicent Hernàndez, tot i que celebra l'adhesió de la Unió a la PIMEV –"s'han adonat que l'agricultor és un empresari més"–, entén que en la gran patronal s'estableix "un diàleg amb els empresaris i, més enllà d'els resultats, és millor seure junts en una taula". L'AVA, organització associada a l'Asociación Agraria de Jóvenes Agricultores estatal (ASAJA), aporta, segons el seu president, 23.000 associats a la CIERVAL.

Dos dels noms imprescindibles per arrodonir el món empresarial valencià són el Cercle d'Empresaris de la Comunitat Valenciana (CE) i l'Associació Valenciana d'Empresaris (AVE). Dues organitzacions que no estan integrades enlloc però amb adscripcions clares en aquest paisatge. El CE, presidit per Álvaro Faubel, s'ha acostat a poc a poc a la patronal que es configura al voltant de la PIMEV, després que no va quallar el seu projecte alternatiu a la cúpula de la gran patronal. Tant el CE com l'AVE, al cap de la qual es troba l'empresari Federico Félix, estan constituïts com a grups de pressió; dos *lobbies* creats per a reconduir les decisions socioeconòmiques en benefici del món empresarial. I ja se sap que qui té la paella pel mànec fa anar l'oh allà on vol. Hi ha, però, una diferència substancial entre ambdues organitzacions; el CE té certs lligams amb la PIMEV autonòmica i l'AVE està formada, essencialment, per totes aquelles empreses que conformen també la CEV, presidida per José M. Jiménez de Laiglesia. I aquí és on apareixen els noms de la gran patronal valenciana, com ara Lladró, Silvino Navarro, Sáez Merino, Paco Pons, J. Antonio Mompó, El Corte Inglés, Federico Félix, Gres de Nules i Luis Batalla, entre d'altres. Dels quaranta integrants d'AVE, tots excepte els dos esmentats en últim lloc, que pertanyen a la província de Castelló, són de València. Alacant no s'hi troba representada per cap empresa, tot i que en cercles empresarials d'aquella ciutat apunten que Chocolates Valor podria ser-ne la primera.

Tot un món de servei

Si desitja la màxima seguretat per a vostè i la seva família, confiï en Winterthur.

En les assegurances de vida, salut, accident, llar, jubilació o automòbil, en qualsevol terreny de la previsió personal o familiar, Winterthur li ofereix la més amplia gamma de serveis, més enllà de les solucions convencionals. I a la seva mida.

Tot un món de servei on sempre trobarà el pla d'assegurances que vostè necessita.
La seva millor jugada.

winterthur

Pl. Francesc Macià, 10 - 08036 Barcelona - Tel. (93) 290 10 90
Av. Jacinto Benavente, 11 - 46005 Valencia - Tel. (96) 388 15 00

La Federació de Cooperatives Agràries de la Comunitat Valenciana (FECOAV) és la tercera organització que no es troba alineada d'una manera definitiva en aquesta nova configuració del món empresarial valencià. Josep Moratal, president de FECOAV afirma que la coincidència amb els plantejaments de la PIMEV autonòmica existeix. Les negociacions estan establertes, es tracta de "crear una plataforma per a defensar els interessos comuns i ara estem definint el model i la filosofia". La sintonia, en aquest sentit, és "total", segons Moratal. I juntament amb la Unió, la FECOAV, com que està integrada en la Confederació de Cooperatives Valencianes, aporta també un important grau de vertebració.

Tigres de paper. L'únic pont establert estre la CIERVAL i la PIMEV és la Confederació Espanyola de Petites i Mitjanes Empreses a València (CEPIMEV). Una organització que fou creada per a aglutinar, sobretot, els petits empresaris i que tenia un rerefons de maniobra impulsada per la CEV per afeblir la PIMEV. La realitat és que la PIMEC mai no s'hi ha integrat i la PIMEV autonòmica, tot i que no n'eixirà, sempre ha considerat que la seua funcionalitat era nul·la.

L'únic lloc on es troben representades totes les empreses és en les cambres de comerç. Però aquests organismes passen per un dels pitjors moments de la seua història, amb una pèrdua progressiva de pes polític i econòmic. De l'un costat, el Govern socialista, tot i que hi ha mantingut una *entente cordiale*, no les ha considerades mai els seus feus ideològics; de l'altre, la Llei de Cambres de Comerç, que afecta l'obligatorietat d'afiliació, es troba impugnada en el Tribunal Constitucional, que ja hauria d'haver dictat una sentència el passat 31 d'octubre i encara no ha dit res. Les cinc cambres de comerç valencianes –València, Alacant, Castelló, Alcoi i Oriola– es troben en situació ben diferent davant d'un futur en què hauran de redefinir la seua funció.

Aquestes entitats es veuen obligades a donar colps d'efecte per a fer palesa la seua presència. I ara, a més, s'han vist embolicades en un procés de politització que no els fa cap favor. Enrique Silla, president de la Cambra de València, anirà ben segur de número dos en la llista del PP a l'Ajuntament de València que encapçalarà Rita Barberà en les pròximes eleccions. Carles Fabra, president provincial del PP de Castelló,

ARXIU

Aureli Martínez, conseller d'Economia i Hisenda: "El problema no és la diversitat del món empresarial valencià, sinó el mètode que s'ha d'establir per tal de validar les normes de representativitat".

és el secretari de la Cambra de Comerç d'aquella ciutat i en les pròximes eleccions es podria convertir en el president de la Diputació de la Plana, càrrec que el PP reserva als presidents provincials.

La crisi de les cambres de comerç no ha afectat per igual totes les corporacions valencianes. Observadors econòmics coincideixen a assenyalar la Cambra de Comerç d'Alacant com aquella que menys ha sabut adaptar-se a les noves exigències del món empresarial. La cambra alacantina ha patit una forta oposició dels comerciants i els petits empresaris, que han manifestat que se senten discriminats i que no troben una correspondència en serveis a les quotes que han de pagar. La guerra entre la cambra i els comerciants va arribar a la màxima crispació el passat dimarts 13 de desembre, quan la Federació Alacantina de Comerç de Petita i Mitjana Empresa (FACPME) va fer arribar al president de la cambra, Luis Díaz Alperi, una nota on li feia saber que: "davant la falta de sensibilitat i indiferència cap al nostre sector per la seua part, em veig en l'obligació de comunicar-li que no ens sentim representats pel president de la Cambra de Comerç d'Alacant, ja que no sols ara, sinó en innombrables ocasions, no ha defensat els interessos dels petits comerciants i quan ho ha fet, ha estat per interessos merament polítics".

Pel sud-est espanyol. Els interessos polítics de Díaz Alperi es concreten en l'alcaldia d'Alacant. Alperi, ex-president de la Diputació d'Alacant durant l'època d'UCD, apareix com el candidat del Partit Popular al govern municipal tot i que ell insisteix que encara no ha estat proclamat oficialment. La presidència de la cambra li ha permès recuperar el lloc en els mitjans de comunicació, perdut en abandonar la Diputació. Des del seu discurs d'entrada, el nou president va reforçar el tarannà "alacantinista", el sentiment que la Generalitat valenciana marginaria les comarques del sud en benefici de València. Des de l'organisme comercial, Alperi ha impulsat una maniobra amb clara sintonia amb aquestes tesis: el "Consorcio de Sudeste". Presentat en societat el primer de desembre passat, el consorci agrupa entitats empresarials i cambres de comerç de Múrcia, Albacete, Almeria i Alacant. El conseller Aureli Martínez va respondre amb contundència la iniciativa, que qualificà de maniobra política d'empresaris propers al PP per a utilitzar electoralment el sentiment contrari al cap-i-casal, molt viu a la ciutat d'Alacant.

Encara

que no

sigui

el seu

aniversari,

Moltes

Felicitats

La Llibreta Estrella regala cada dia un milió i un viatge a Lanzarote

Ara vostè pot guanyar cada dia un milió de pessetes o un fantàstic viatge a Lanzarote per a dues persones.* Perquè, per cada increment de 50.000 pessetes en el saldo de la seva Llibreta Estrella, obtindrà un número per participar en els sorteigs. I si hi manté un saldo de 250.000 pessetes o superior, també entrarà automàticament en tots els sorteigs. A la seva oficina es podrà informar dels números amb què hi pren part. Així és la Llibreta Estrella de "la Caixa"; una llibreta que dóna molt més pels seus estalvis. Alta rendibilitat, interès progressiu des de la primera pesseta, domiciliació de rebuts i nòmines, ús de caixers automàtics, i ara a més, cada dia, un milió de pessetes i un viatge a Lanzarote. **Llibreta Estrella. L'estalvi Estrella.**

"la Caixa"
CAIXA D'ESTALVIS I PENSIONS DE BARCELONA

***Promoció vàlida de l'1 d'octubre al 30 de desembre de 1994. Primera setmana de sorteigs : del 10 al 14 d'octubre.**

ARXIU

Luis Díaz Alperí (dreta), president de la Cambra de Comerç d'Alacant i candidat del PP a l'alcaldia de la ciutat, i Ángel Martínez, president de la Cambra de Comerç de Múrcia. Tots dos sovintegen les reunions per dur endavant el Consorci del Sud-est.

Díaz Alperi manifestà a EL TEMPS que la polèmica sorgida "és una estratègia política del partit socialista enfocada exclusivament a València, que vol presentar Alacant com una província disgregadora per perjudicar Eduardo Zaplana (el candidat dels populars a la presidència de la Generalitat i anterior alcalde de Benidorm), que ve d'Alacant. Però cal ser molt cínic i molt mentider per a fer aquest plantejament quan hi ha una foto del senyor president de la Generalitat amb tot el consorci, feta en una reunió on ens animà a continuar endavant".

De la mateixa manera opinava Ángel Martínez, president de la Cambra de Comerç de Múrcia, que la setmana passada s'entrevistava amb Díaz Alperi: "Aquestes interpretacions són difícils d'entendre després de tres anys de treballar junts. Tenim una coincidència de territori i d'història i un projecte de futur en l'arc mediterrani".

Algunes de les reivindicacions del consorci han creat perplexitat, com per exemple la potenciació del port de Cartagena o el canvi de nom de l'Altet, que passaria de ser l'aeroport d'Alacant a ser el d'Alacant-Múrcia. Per Díaz Alperi, aquestes dues demandes no van en contra dels interessos alacantins: "El port de Cartagena no podrà mai competir amb el de València. S'ha quedat com a port de cabotatge, amb una dàrsena per a usos esportius i turístics i unes possibilitats, encara per descobrir, de comunicació amb el nord d'Àfrica. Entre València i Algesires, que són els ports que, amb Barcelona, han triat les grans companyies, hi ha un tram de costa molt important. El port de Cartagena pot donar un servei a la meitat sud de la província d'Alacant que seria més barat que anar a València. Per desgràcia, el port d'Alacant no és ni pot ser una alternativa". Quant al canvi de nom de l'aeroport, Alperi es manifestava fervent partidari: "Múrcia sempre ha reivindicat un aeroport però quan s'inaugurà l'autovia, que connecta la capital murciana amb l'Altet en trenta minuts, les seues posicions canviaren. La presidenta de Múrcia, María Antonia Martínez, reconeix que l'aeroport natural de Múrcia és el d'Alacant. Els murcians només demanen a canvi que Múrcia figure en el nom de l'aeroport. Si amb el nou nom tenim un dels millors aeroports d'Espanya, em done per satisfet".

Les idees del president de la cambra de comerç són compartides únicament per la Confederació Empresarial de la Província d'Alacant (COEPA). Les cambres de comerç d'Alcoi i d'Oriola, que assistiren a la primera reunió del consorci, van abandonar el projecte abans de la seua consolidació legal. Pel president de la Cambra d'Oriola, José Antonio Sánchez: "el projecte no era interessant. Plantejàrem dues qüestions en la primera reunió: el pla hidrològic i la contaminació del Segura, però vam veure que no encaixaven en les altres demandes. Davant el perill de politització, volem deixar clara la nostra voluntat de treballar en estreta col·laboració amb les cambres valencianes".

El Consorci ha demostrat que la imatge d'unió de l'empresariat alacantí que el president de COEPA vol donar no és certa. Montes Tallón assegura contundent que "a Alacant només tenim una organització empresarial, COEPA, totalment integrada en CIERVAL; de PIMEA, només en conec el nom, no en conec cap empresari". A pesar d'això també reconeix que les relacions amb els comerciants són difícils: "és cert que les empreses petites no s'identifiquen amb nosaltres, amb la CEOE". La desconfiança dels comerciants alacantins cap a COEPA s'ha concretat en la *doble militància* de la FACPME, que està integrada a la vegada en COEPA i en la PIMEV autonòmica.

A més dels comerciants, la COEPA ha tingut dificultat per integrar els empresaris de les comarques que envolten Alacant. Focus importants com Alcoi, Ibi o Elda ha preferit associarse en organitzacions locals, com els empresaris d'Alcoi, o sectorials, com la del joguet a Ibi o la del calcer a Elda. Salvador Miró, d'Ibi, president de l'Associació Espanyola de Fabricants de Joguets, desconfiava de les iniciatives sudistes de la COEPA: "A nosaltres, això no ens afecta; tots aquests corrents d'opinió, no són més que això, no ens agraden. Les seues demandes ajuden molt poc el sector, que no mira al sud sinó al nord. Per nosaltres és prioritària l'autovia interior amb València per arribar a tot Europa".

El Consorci ha vingut a remoure unes aigües menys plàcides del que els dirigents empresarials alacantins volien fer creure. Alacant no és l'excepció tranquil·la a les convulsions que sacsegen el món empresarial valencià, que encara haurà d'agitar-se molt més amb la proximitat de les eleccions.

Joan Marí / Jordi Sebastià

BAGUÉS

Bagués Passeig de Gràcia

PASSEIG DE GRACIA, 41
08007 BARCELONA
TELÈFON 93 - 216 01 74

El Regulador Bagués

LA RAMBLA, 105
08002 BARCELONA
TELÈFON 93 - 317 19 74

Els empresaris es mullen

Les últimes setmanes les distintes patronals del Principat han viscut moments agitats pel relleu generacional que es prepara a Foment i pel distanciament de la CEOE.

Les organitzacions empresarials de Catalunya han viscut uns dies moguts. Han succeït moltes coses i poden continuar succeint-ne més, perquè fa tota la pinta que el món empresarial català ha decidit canviar d'actitud i mullar-se més en les coses públiques, participar més en les patronals i les altres associacions que se suposa que fa temps que existeixen per a defensar els interessos del món de l'empresa.

D'una banda, la jubilació d'Alfred Molinas com a president de Foment del Treball ha despertat consciències adormides fins fa poc. D'una altra, el discurs de Felipe González a la Cambra de Comerç de Barcelona ha estat com una benedicció celestial per a les cambres, en un moment que el futur d'aquestes institucions penja d'un fil. Al mateix temps, les patronals de petits i mitjans empresaris com PIMEC i Sefes prenen protagonisme en el dia a dia de la defensa dels interessos empresarials...

I tot això en un ambient de distanciament cada vegada més gran dels empresaris catalans de la CEOE, la gran patronal que se suposa que ha de representar tots els empresaris de l'estat espanyol. Els motius de l'embull són múltiples, però no cal ser gaire espavilat per veure que tot això coincideix amb un moment dolç del pacte entre els socialistes i Convergència i Unió, malgrat les pròximes eleccions municipals. Arran d'aquest pacte, ara la política econòmica és més favorable a la indústria i a les empreses en general. Però això, que a Catalunya es veu tan clar, una CEOE parenta del Partit Popular no ho pot reconèixer obertament perquè donaria un disgust històric a la dreta espanyola.

CEOE, invent de Ferrer Salat. Qui recorda ara que la CEOE va ser precisament un invent del català Carles Ferrer Salat, que l'any 1977 va deixar la presidència de Foment del Treball per anar a presidir a Madrid la nova gran patronal espanyola que acabava de sorgir? Va ser aleshores quan Alfred Molinas el va substituir al capdavant de la patronal catalana i va heretar una entitat renovada que s'havia passat tot el franquisme en hivernació.

Molinas, qui ho havia de dir fa disset anys, ha continuat presidint Foment fins avui i deixarà el càrrec aquest dijous. I ha estat la retirada de Molinas, precisament, el fet que ha provocat un conat de conspiració entre uns quants empresaris inquiets, membres d'entitats com l'Institut de l'Empresa Familiar o el Cercle d'Economia, que volien aprofitar l'ocasió per col·locar cares i idees noves al comitè executiu de Foment. Però no se n'han sortit perquè l'aparell de la casa, els homes que han col·laborat amb Alfred

RICARD CUGAT

La junta directiva del Foment. Alfred Molinas (al mig) es jubila.

Molinas durant els últims disset anys, no han volgut ni sentir parlar de cares noves.

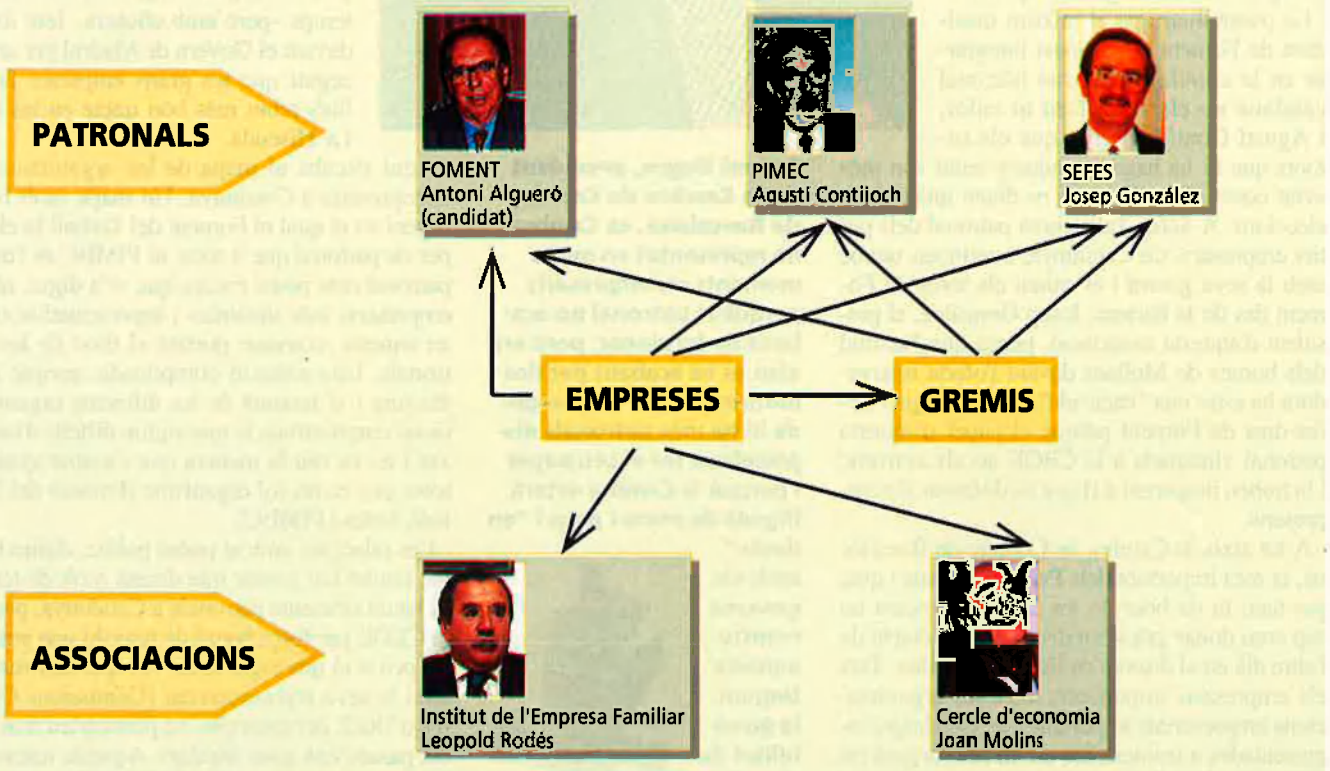
Alfred Molinas procedia del sindicat vertical quan va arribar a Foment. Això s'ha notat molt en tots aquests anys, perquè, encara que ha anat evolucionant i s'ha tornat més tolerant i democràtic, no ha pogut evitar impregnar Foment d'un estil *ancient régime*, amb moltes reminiscències de democràcia "orgànica" i amb un fort control intern. Això, a l'hora de la veritat, ha provocat que l'empresariat català s'hagi desentès del que passava a Foment i que, de retruc, s'hagi allunyat físicament de la CEOE.

Dijous, quan la ràdio transmeti el que passa amb la rifa de Nadal, el consell general de Foment es reunirà i votarà la candidatura única presentada pels homes de Molinas per governar l'entitat quatre anys més. El candidat a president és Antoni Algueró, de la Industrial Bolsera, que ha fet de vice-president els últims anys de l'era Molinas. Entre els altres seixanta noms de la futura junta directiva hi haurà alguns dels homes que van intentar la renovació, com Salvador Gabarró de Roca Radiadors o Enric Pujol d'Antonio Puig, SA, però la seva presència no respon a cap pacte i per tant no seran membres de l'executiva, que és l'estament que dirigeix Foment en realitat.

El fracàs dels 'renovadors'. Dir que l'intent de renovar la cúpula de Foment va ser una "operació" és segurament excessiu, però no va ser cap ximpleria. A l'hora de la veritat, però, tot va quedar en unes quantes reunions conspiratòries i unes converses telefòniques que no van donar resultats. La temptativa va ser idea d'uns quants homes de l'Institut de l'Empresa Familiar i del Cercle d'Economia i van encarregar-se de tirar-la endavant l'editor Juan Manuel Lara, fill, i el cimenter Joan Molins, president del Cercle. Quan van explicar la idea a Antoni Algueró, el candidat oficialista la va trobar molt bé i els va donar esperances, però no va passar res més.

L'aparell de Foment i el mateix Alfred Molins van abortar la negociació. "No poden estar-se tants anys allunyats de Foment i pensar-se que ara vindran i començaran a manar", pensaven. Ara, Juan Manuel Lara no amaga la seva decepció perquè "s'ha perdut una ocasió única" i diu que és "pessimista" pel que fa al futur, però en canvi Joan Molins no perd les esperances que en un futur sigui possible l'assalt a Foment. Sobretot perquè Antoni Algueró està ara presoner de l'aparell de la casa però en el futur les coses po-

Organitzacions empresarials al Principat

PIMEC: Petita i Mitjana Empresa de Catalunya
SEFES: Societat d'Estudis Financers Econòmics i Socials

ROSANNA PUCHADES

den canviar. "L'Algueró no és l'Alfredo", diuen els més optimistes.

Petits: la guerra pel seu compte. De tota manera, si "l'operació renovadora" a Foment hagués triomfat, això no l'hauria convertit en l'autèntica patronal de tots els empresaris catalans. Els de PIMEC, per exemple, estan convençuts que amb l'actual equip que hi ha al davant de Foment no hi ha res a fer. Si al començament s'hi van integrar, ja fa molts anys, ben aviat van arribar a la conclusió que n'havien de sortir, i els fets dels últims dies els han acabat de convèncer: "Si els Lara, Molins i Esteve no han aconseguit res, què voleu que fem els petits empresaris, que som molt més petits i desconeguts que tots aquests?", diu el president, Agustí Contijoch.

Ara els de PIMEC tenen altres coses al cap, com fusionar-se a finals de gener amb la petita Agrupació Empresarial Independent (AEI), que abans es movia prop del Partit Popular, o tirar endavant la Fundació PIMEC. Aquesta fundació, que l'altre dia van presentar en societat, es dedicarà exclusivament a reforçar la imatge i la cultura específiques del petit empresari, que té uns problemes cada vegada més allunyats dels de les grans empreses.

La possibilitat que el pròxim president de Foment els proposi integrar-se en la cúpula de la gran patronal catalana no els fa ni fred ni calor, i Agustí Contijoch creu que els rumors que hi ha hagut en aquest sentit són més aviat coses d'aquelles que es diuen quan hi ha eleccions. A Sefes, l'altra gran patronal dels petits empresaris de Catalunya, continuen també amb la seva guerra i es miren els toros de Foment des de la barrera. Josep Gonzalez, el president d'aquesta associació, pensa que l'actitud dels homes de Molinas davant l'oferta renovadora ha estat una "cacicada", i no s'imagina Sefes dins de Foment perquè el paper d'aquesta patronal vinculada a la CEOE no els convenç i la troben inoperant a l'hora de defensar els empresaris.

A tot això, la Cambra de Comerç de Barcelona, la més important dels Països Catalans i que, per tant, fa de líder de les cambres, encara no sap com donar gràcies a déu per l'espectacle de l'altre dia en el discurs de Felipe Gonzalez. Tots els empresaris importants, totes les organitzacions empresarials importants de Catalunya representades a primera fila en un acte organitzat per la Cambra! I això, en un moment en què la CEOE ja no sap què més inventar-se per carregar-se definitivament aquestes corporacions, que ni amb una sentència contrària del Tribunal Constitucional pleguen veles! Potser per això l'absència més significativa de l'acte va ser la d'Alfred Molinas, gairebé l'únic home de la CEOE a Catalunya (Algueró era a les últimes files).

La Cambra de Barcelona, que presideix Antoni Negre, ha representat en molts moments els empresaris perquè la patronal no acabava de funcionar, però ara això es va acabant per dos motius: perquè cada vegada hi ha més patronals disposades a fer el seu paper i perquè la Cambra estarà lligada de mans i peus i "en deute" amb els governs mentre aquests tinguin la possibilitat de dissoldre-les per decret.

CARME PUÉRTOLAS

Antoni Negre, president de la Cambra de Comerç de Barcelona. La Cambra ha representat en molts moments els empresaris perquè la patronal no acabava de funcionar, però ara això es va acabant per dos motius: perquè cada vegada hi ha més patronals disposades a fer el seu paper i perquè la Cambra estarà lligada de mans i peus i "en deute" amb els governs mentre aquests tinguin la possibilitat de dissoldre-les per decret.

El mapa de les patronals. En el panorama de les organitzacions d'empresaris a Catalunya, l'Institut de l'Empresa Familiar, que presideix Leopold Rodés, i el Cercle d'Economia no són –ni juguen a ser-ho– patronals. S'assemblen més a clubs d'empresaris, que diuen públicament el que pensen en moments clau. El Cercle, des de fa molts anys, donant una opinió col·lectiva sobre els principals problemes polítics i econòmics del país, i fomentant el debat públic, una cosa que els empresaris catalans en general tenen pànic de fer a títol individual. I l'Institut, des de fa molt menys temps –però amb eficàcia– fent *lobby* davant el Govern de Madrid per aconseguir que les grans empreses familiars rebin més bon tracte en les lleis i a Hisenda.

Aquí s'acaba el mapa de les organitzacions d'empresaris a Catalunya. Un mapa molt heterogeni en el qual ni Foment del Treball fa el paper de patronal que li toca, ni PIMEC és l'única patronal dels petits encara que se'n digui, ni els empresaris més dinàmics i representatius estan en aquests moments portant el timó de les patronals. Una situació complicada, perquè l'estructura i el tarannà de les diferents organitzacions empresarials fa que siguin difícils d'encaixar i no es veu la manera que s'acabin ajuntant totes tres en un sol organisme (Foment del Treball, Sefes i PIMEC).

Les relacions amb el poder polític, d'altra banda, també fan pensar que durant molt de temps hi haurà diferents patronals a Catalunya, perquè la CEOE per força haurà de tenir-hi una antena, un peu o el que sigui si no vol que se'n ressenteixi la seva representavitat (Comissions Obreres o UGT, per exemple, no permetrien mai que els passés una cosa similar). Aquesta antena és Foment, i mentre no canviï això serà sempre un entrebanc perquè pugui entendre's amb unes patronals de les PIME cada vegada més dinàmiques.

Jordi Fortuny

CASADEVALL PEDRÓS & PRG

Com ens podem resistir a un plaer de paladar suau, de cos lleuger, d'aroma fruitada i, a més, amb nom de dona?

ANNA DE CODORNÍU
BRUT

Mar en calma

Tant les relacions entre les principals associacions empresarials de les Illes Balears com els seus vincles amb el Govern es troben en una fase de calma.

Jo diria que les relacions amb la CAEB no són específicament caloroses, si bé són correctes". Així s'expressa un portaveu del servei de comunicació de la PIMEM (Petita i Mitjana Empresa de Mallorca) que, juntament amb les federacions de Menorca i Eivissa-Formentera, formen la Confederació de la Petita i Mitjana Empresa de les Illes Balears.

El portaveu de la CAEB (Confederació d'Associacions Empresarials de Balears) pensa que les relacions de la seua patronal amb la PIME "són, ara, correctes, si bé en el passat hi va haver discrepàncies que arribaren, fins i tot, als tribunals".

La PIME agrupa unes 12.000 empreses i més de 40.000 treballadors, essent una de les dues grans patronals de Balears. L'altra és la CAEB (Confederació d'Associacions Empresarials de Balears), que agrupa més de 17.000 empreses. Les dues patronals van ser fundades el mateix any (1977) i actualment estan dirigides per Josep Oliver (CAEB) i Joan Fuster (PIMEM, de Mallorca, ja que és presidida rotatòriament pels presidents de cada illa).

Tal i com han declarat els responsables dels gabinets de comunicació de cada patronal, les relacions entre les dues grans associacions empresarials són correctes, però també una mica distants. El motiu de la controvèrsia va ser –i encara, de tant en tant, torna a rebrotar la polèmica– la representativitat en les instàncies oficials tant de l'administració central i autonòmica com de la local.

Les dues associacions coincideixen a definir el problema: el grau de representació de cada patronal. "Era un problema de representativitat", indica el portaveu de CAEB, "que dissortadament va haver d'arribar als tribunals, els quals ens donaren la raó". El problema va sorgir l'any 1986 i el motiu fou la representació al Fons de Garantia Social. Pel portaveu de la PIME, "la sentència no és que donàs la raó a la CAEB, sinó que va dir que per participar-hi calia tenir un àmbit autonòmic, la qual cosa aconseguírem a partir de la constitució de la confederació de les PIME de Balears".

A pesar de la calma actual, les reticències no han desaparegut completament,

ARXIU

Josep Oliver, president de la CAEB. Aquesta confederació agrupa més de 17.000 empreses balears.

almenys per part de la PIME: "La CAEB insisteix en l'exclusivitat de les representacions oficials, però això no és correcte".

Pel que fa a les relacions patronals amb el Govern Balear (PP), en aquests moments són bones, i l'exemple més clar és el total suport que donen les dues confederacions empresarials al projecte d'Estatut Fiscal que redacta l'executiu autonòmic. El representant de la PIMEM assegura que "no és que hi estiguem d'acord, és que vam ser nosaltres els qui impulsàrem aquesta idea el mes de març passat i així ho vam comunicar al conseller Matas [Jaume Matas, conseller d'Economia]". A banda d'aquesta precisió, el portaveu de la PIME assegura que el suport al projecte del Govern és "total, perquè al marge de millores que podríem demanar, el que ens importa realment és que es reconegui el fet diferencial insular, especialment pel que fa al tractament fiscal".

El servei de comunicació de la CAEB assegura igualment "el suport total a la petició d'Estatut Fiscal per a Balears i al projecte del Govern. De fet el conseller Jaume Matas va estar reunit recentment, durant tres dies, amb afihats a la CAEB per explicar el projecte i demanar idees".

Un dels enfrontaments més greus entre la patronal de la petita i mitjana empresa i el Govern es va produir el febrer de 1993, amb un tancament de comerços –i vaga de treballadors– quasi total, en protesta per la manca d'ajudes al petit i mitjà comerç, que suportava la pressió de les grans superfícies. Després de la jornada reivindicativa, el Govern va aprovar un pla d'ajudes de quatre anys de durada amb un pressupost de 4.500 milions que tranquil·litzaren els ànims. Per la seva part la Federació Hotelera de Mallorca (una de les més importants dins de la CAEB, si bé oficialment totes les federacions tenen el mateix pes en la Confederació) va tenir un dur enfrontament –per diferències en la política turística– amb el Govern, quan presidia la patronal Josep Forteza Rey. S'especulà molt amb la possibilitat que el Govern hagués fet intents de substituir Forteza Rey. Amb el president actual, Ferran Porto, continuen havent-hi algunes diferències. Els hotelers, des de fa anys, són uns dels sectors més favorables al control i limitació de les places hoteleres. Els constructors, per la seva part, pressionen el Govern per mantenir un creixement de l'oferta turística i, per tant, de la construcció. El Govern, sovint, assumeix les tesis més desenvolupistes i això produeix algun enfrontament.

Tot i que de tant en tant es donin enfrontaments puntuals, a les Illes Balears les relacions patronals-Govern són més bé plàcides.

Miquel Payeras

Pensem en els nostres Clients de dia, de nit...

NOVA TARGETA CLIENT

Perquè vostè la pugui utilitzar gaudint de tots els seus avantatges, les 24 hores del dia.

...i a tothora!

- **PAGAMENTS FRACCIONATS SENSE RECÀRREC -FÓRMULA 3-.**
  Opció operativa a comerços adherits a partir de Desembre de 1994.
- **SEGURETAT TOTAL: ASSEGURANÇA CONTRA ROBATORI, FURT, ESPOLIACIÓ I ÚS FRAUDULENT.**
  Segons les condicions generals i particulars de la Polissa contractada amb WINTERTHUR.
- **OPCIÓ D'ÚS COM A TARGETA DE CRÈDIT.**
- **DISPONIBILITAT DE LA XARXA MÉS ÀMPLIA DE CAIXERS AUTOMÀTICS I ESTABLIMENTS.**
- **SUBSCRIPCIÓ GRATUÏTA A LA REVISTA TRACTE.**

Caixa de Sabadell

Qüestió de tracte

ARXIU

Avió de la companyia Air Nostrum. La primera flota aèria valenciana compta amb tres aparells de facturació alemanya: una fita històrica, una aventura arriscada.

Una companyia aèria feta a mida

La família Serratosa ha posat en marxa Air Nostrum, companyia aèria que uneix algunes de les principals ciutats del país. És l'aportació valenciana a les infrastructures del corredor mediterrani.

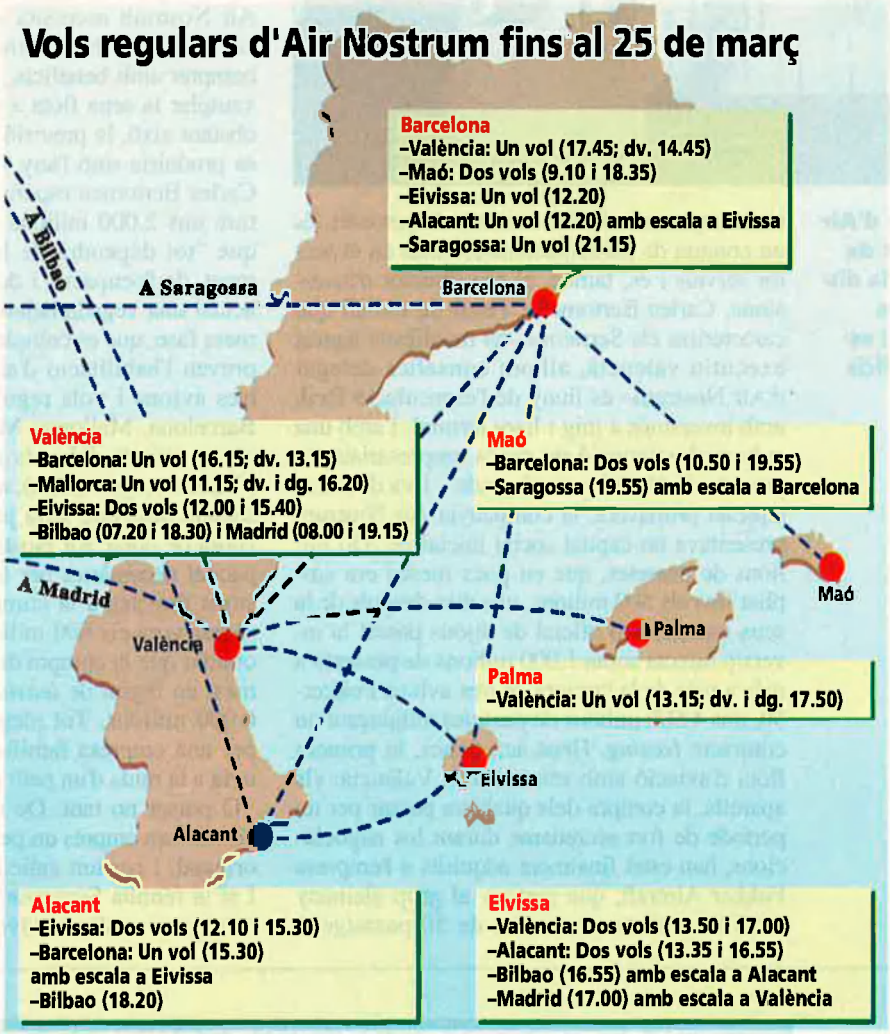
"Tot un símptoma; mentre l'Europa econòmica abandona les antigues capitals imperials i estableix nous centres de decisió, el Govern espanyol opta, en la connexió de la xarxa del Tren de Gran Velocitat (TGV), per l'eix que va cap a Sevilla passant per Madrid, en lloc d'entrar per on calia: per la via oriental, ben coneguda dels cartaginesos". Amb aquestes frases, el sociòleg Rafael Lluís Ninyoles despatxava l'actualitat en què es va veure immers el seu llibre *El País Valencià a l'eix mediterrani*, que feia una lectura agosaradament moderna sobre l'articulació del territori valencià dins Europa: ara fa escassament dos anys, el debat entorn de les necessitats de millors xarxes viàries de trànsit entre les ciutats de l'eix mediterrani dels Països Catalans va experimentar un augment de temperatura inusitat a causa d'una decisió del Govern espanyol, en què desestimava l'opció que el TGV enllaçara també amb Barcelona fins Alacant. De fet, quan quedà confirmat que la línia que vindrà de Lió i travessarà l'eix dels Pirineus encaixarà a Madrid, sorgiren veus de desencís des de València, Perpinyà i Barcelona i coincidiren en la urgència de resoldre el dèficit d'infrastructures de transports que pateix la Mediterrània nord-occidental.

El juny del 1992, d'altra banda, la Comunitat Europea aprovava l'anomenat "tercer paquet aeri", un conglomerat de mesures aplegades sota l'objectiu de liberalitzar el sector del transport aeri, amb una vigència d'un quinquenni. La reconversió que aquesta acord imposa a les línies de vol europees, constitueix avui una de les revolucions empresarials que amb major força sacsegen el panorama econòmic internacional. Perquè quan la Comissió Europea de Transports llançava l'advertència que calia una major llibertat comercial i proposava la restricció de l'intervencionisme públic en les grans companyies estatals, encara pocs llegien que estava dictada l'actual crisi que travessen dolorosament l'Air France, la companyia belga Sabena, la portuguesa TAP o l'espanyola Iberia. Totes elles han passat durant aquesta dècada

per petites catàstrofes, superades amb injeccions institucionals de fins els 140 mil milions de pessetes amb termini del 1997, en el cas de TAP, o d'ampliacions de capital de 2.000 milions de francs, en el d'Air France. Pel que fa a Iberia, recordem el delicat ajustament de plantilla que afronten els treballadors, amb grans dosis de tensió davant la direcció de l'empresa.

Hi havia, no obstant això, una fina escletxa per on apunten darrerament les últimes temptatives de creixement en aquest àmbit d'activitat empresarial i que la Comissió esmentava simplement com una eixida aconsellable davant les previsions més fosques: l'especialització. Així, quan l'informe comunitari demanà la racionalització del servei aeri, la família valenciana Serratosa hi va llegir amb claredat que les línies d'abast regional podrien oferir una competència extraordinària dins el sector. I va posar mans en farina. Mentrestant continuaven apareixent les investigacions comunitàries sobre els problemes de comunicacions en faixes determinades del continent; i l'any 1993, un estudi de prospectiva mediterrània dirigit per Hugues de Jouvenel, delegat general de Futuribles International, descrivia amb una certitud colpidora l'estat de la qüestió: "El corredor mediterrani disposa d'una sola autopista contínua, d'alts nivells de congestió, de línies de ferrocarril poc coordinades, d'aeroports amb poca oferta interna [...] que deixen sense possibilitats de desenvolupament la major part del territori".

No és gens estrany, doncs, que en la presentació oficial de la companyia d'aviació Air Nostrum –única de les seues característiques a l'estat espanyol–, el passat dia 13 a l'aeroport de Manises, el president de la Generalitat valenciana, Joan Lerma, acompanyara Emili Serratosa, el president de l'empresa valenciana Nefinsa, a la qual pertany el 80% de les accions d'Air Nostrum. Perquè una línia privada de vols que lligue València amb Barcelona, Alacant, Palma de Mallorca, Maó i Eivissa en diverses combinacions amb altres ciutats de l'estat espanyol s'insereix de ple en l'espina dorsal de qualsevol projecte de futur pel país. El president Lerma era, durant la conferència de premsa, lacònicament explícit: "Aquesta aposta arriscada millora la nostra capacitat d'unir punts de negoci, i representa un pas endavant bàsic per a la modernització de les comunicacions".

'Serratosa in heaven'. El febrer de 1994, el "Comitè de Savis", un grup de treball que l'any anterior havia aplegat el llavors comissari europeu de Transport, Abel Matutes, per tal que assessorara la Comissió Europea entorn de la liberalització del sector aeri, portava a Brussel·les l'informe dels 12 experts. En el resum de l'apartat de les conclusions, el comitè emetia una afirmació taxativa: "A Europa, no hi ha lloc sinó per tres companyies". A l'abril d'enguany, tanmateix, la família valenciana Serratosa trencava el silenci empresarial d'una època marcada per la crisi econòmica i anunciava el seu retorn a les grans iniciatives amb el naixement de la primera companyia aèria del nostre país, l'Air Nostrum. El Clan Serratosa va crear Valenciana de Cementos i protagonitzà l'operació més important fins aquell moment del panorama econòmic nacional, amb unes xifres de 170.000 milions de pessetes quan en l'any 1992 van vendre les seues accions de Valenciana a la firma mexicana CEMEX. Avui són els amos de la corporació empresarial Nefinsa, que sorgeix precisament arran d'aquella venda, avui coneguda com una de les majors *opes* (oferta d'adquisició pública) hagudes a l'estat espanyol.

La mare de tots els projectes Serratosa, Nefinsa, és un capital de recursos propis que actual-

RAFA GIL

Taulell de facturació d'Air Nostrum a l'aeroport de Manises. La companyia disposa d'una plantilla de dues-centes persones i espera aconseguir beneficis cap a l'any 1996.

ment supera els 13.000 milions de pessetes, és un conjunt de participacions estables en el sector serveis i és, també, el seu director d'inversions, Carles Bertomeu: "l'estil de treball que caracteritza els Serratosa –ha manifestat aquest executiu valencià, alhora conseller-delegat d'Air Nostrum– és lluny de l'especulació fàcil, amb inversions a mig i llarg termini, i amb una cultura d'assumpció de riscos empresarials; és precisament l'estil que m'agrada". I va de bo; si aquesta primavera, la companyia Air Nostrum presentava un capital social inicial de 350 milions de pessetes, que en pocs mesos era ampliat fins els 500 milions, uns dies després de la seua inauguració oficial de dijous passat la inversió directa suma 1.000 milions de pessetes a més a més de la compra de tres avions Fokker-50, uns 4.500 milions de pessetes mitjançant un contracte *leasing*. Heus ací, doncs, la primera flota d'aviació amb seu social a València: els aparells, la compra dels quals va passar per un període de fort secretisme durant les negociacions, han estat finalment adquirits a l'empresa Fokker Aircraft, que pertany al grup alemany DASA. Amb una capacitat de 50 passatgers, aquest tipus d'avió és el més corrent entre els vols regionals d'empreses centreuropees del pes de Lufthansa o Swiss Air. El mes de setembre, Emili Serratosa responia amb satisfacció davant l'interès aixecat en els mitjans d'informació: "La constitució i la posada en marxa d'una companyia tan innovadora com aquesta és un projecte de molta complexitat. La veritat és que ho hem fet en un temps rècord, amb un esforç enorme, és clar".

Un pensat i fet, en tot cas, de gran altura. I, consegüentment, de molt de perill. Perquè Air Nostrum necessita aconseguir una ocupació del 65% durant sis mesos si és que vol comptar amb beneficis, però abans haurà d'eixamplar la seua flota a set avions. Encara, no obstant això, la previsió d'aquests beneficis no es produiria sinó l'any 1996. Per l'any que ve, Carles Bertomeu espera que Air Nostrum facture uns 2.000 milions de pessetes, i afegeix que "tot dependrà de la velocitat de creixement, de l'ocupació, i de l'adaptació de l'oferta actual una vegada hajam fet aparició". La primera fase, que es completarà al febrer de 1995, preveu l'habilitació d'aquesta flota inicial de tres avions i vols regulars des de València, Barcelona, Mallorca, Maó i Eivissa cap a les altres ciutats del país i encara amb Madrid i Bilbao (vegeu mapa); ara bé, per passar a una segona fase, que seria just el moment adient a l'hora de dotar Air Nostrum de la flota i la capacitat necessàries per tenir guanys, les inversions directes a la compania aèria hauran de sumar vora els 600 milions de pessetes. Sense oblidar que la compra de quatre aparells de vol més, en règim de *leasing*, tindria un valor de 6.000 milions. Tot plegat, una gran aventura per una empresa familiar i una petita companyia a la mida d'un petit país.

O potser no tant. De moment, els Serratosa només han emprès un petit afany, un altre, gens original, i costum antic de la casa: fer negoci. I si la família Serratosa hagué de deixar el ciment, avui agafa els núvols. **Victorià Jiménez**

NO ALS JUDICIS

NI TORTURA, NI PRESÓ
LLIBERTAT
PRESOS INDEPENDENTISTES!

A LES PRESONS NO HI HA NADAL

Com cada any, els CSPC et convoquem a les 24 h. DE VAGA DE FAM.
Des de les 20 h. del dia 23 a les 20 h. del dia 24 de desembre

✓ CONCENTRACIÓ A LES 7 DEL VESPRE
Vine a la Plaça de Sant Jaume de Barcelona

Ajudes econòmiques: "La Caixa" Compte corrent 3002-2200289783

CSPC

JOAN CELIÀ

"Supòs que a partir del maig del 95 es produirà un increment d'afiliació que, per causa d'una llei sociològica previsible, sempre es produeix quan hi ha uns bons resultats electorals."

"Entrarem amb força en les institucions"

Eberhard Grosske Fiol (Palma, 1955) ha estat elegit membre de la direcció federal d'Esquerra Unida i reelegit, per segon mandat, coordinador general d'Esquerra Unida de Balears.

EU no té representació als consells, ni al Parlament, ni a l'Ajuntament de Palma i en canvi vostès diuen que hi entraran, i amb força.

—Les expectatives són molt bones. No ens plantejam només d'entrar, sinó fer-ho amb força. No és un desig sense més, sinó que respon a una base real. Així ens ho diuen uns resultats creixents a les eleccions generals de 1993 i a les europees de 1994. D'acord amb aquests darrers resultats, EU tendria, ara mateix, tres diputats per Mallorca, dos per Menorca i un per Eivissa; a més de quatre regidors a l'Ajuntament de Palma. Crec que estam avalats per una tendència general que manifesten les enquestes.

—Però la seva implantació territorial és escassa, i això deu ser un inconvenient en unes eleccions locals.

—Miri, nosaltres no inflam dades. Li puc dir clarament que tenim 589 adherits a EU a tot Balears. Que proporcionalment on tenim més presència és a Mallorca i a Menorca. Que dins Mallorca és a Palma i Calvià on tenim més presència, seguit dels municipis costaners, i on menys en tenim és a les zones rurals de l'interior. Aquesta implantanció per nosaltres és insuficient i insatisfactòria i potser s'explica pel fet que per la nostra naturalesa de moviment social i polític ample no ens hem creat mai la cultura del carnet. Encara que crec que s'ha de mantenir aquesta estructura oberta, hem de tenir una organització forta i amb presència. Supòs que a partir del maig del 95 es produirà un increment d'afiliació que, per causa d'una llei sociològica previsible, sempre es produeix quan hi ha uns bons resultats electorals.

—Per què s'ha trencat l'Entesa de l'Esquerra de Menorca, dins la qual hi eren vostès i el PSM?

—La ruptura de l'Entesa és un factor negatiu perquè era una experiència unitària d'esquerres i nosaltres sempre hem procurat fer experiències unitàries. Crec que es va trencar primer perquè l'Entesa no va superar mai el fet de ser una coalició per a una pràctica exclusivament

institucional. Li va mancar ànima política per a desenvolupar-se en els moviments socials. Per altra banda, crec que al PSM de Menorca li va pesar el fet de comprovar que l'Entesa funcionava bé electoralment a les locals i municipals, però que ell, el PSM, perdia terreny electoral a les generals i europees (a les quals sempre s'han presentat separadament PSM i EU). L'electorat menorquí que s'identificava amb l'Entesa en les locals i autonòmiques, s'identificava en les europees i generals amb EU, no amb el PSM. En un moment determinat el PSM valora que hi perd terreny i va desencadenar la ruptura, amb una proposta de convertir l'Entesa en un partit unitari, una proposta que no era sinó una fugida endavant que sabien perfectament que significaria el trencament, tal i com va passar.

—L'ex-diputat de l'Entesa Joan López Casasnovas ha dit que la ruptura passarà factura a l'esquerra, i insinuà que els dos diputats es podien perdre en favor dels partits majoritaris.

—Compartesc la lamentació, però no compartesc la llangor malencònica que acompanya el raonament d'en Joan. Després de la ruptura hi havia una certa expectació per veure com respondria l'electorat. El fet és que en les europees EU va treure un 14,5%. Un progrés espectacular, superior a la mitjana de l'estat i de les Illes. La veritat és que jo no tenc cap dubte que EU obtendrà representació per Menorca a les autonòmiques. I el PSM? És una incògnita perquè, a Menorca, no es varen presentar a les europees, no varen fer el test per veure com responia el seu electorat.

—Caldrà un govern de 5 o 6 partits per desallotjar el PP?

—Si l'únic objectiu és que el PP no renovi les majories absolutes, el millor és que tothom se'n vagi al PSOE. Però nosaltres consideram que no és un objectiu fonamental desallotjar el PP –tot i deixant ben clar que ens agradaria molt–, però el que importa és la política que es fa i no desallotjar persones o grups del govern. EU sempre té una postura dialogant amb tots els partits, però no donarem suport a un hipotètic govern amb una estratègia molt diferent de la nostra. Dit d'una altra manera: jo no veig EU en un govern de coalició de totes les forces contra el PP. Acords puntuals? És possible, sempre en funció de programes, en la mesura que plantegin mesures realment d'esquerres, de radicalitat democràtica, etc. És el ja famós programa, programa i programa. La nostra feina és ideològica, cultural, de treball en moviments socials... en definitiva d'intentar canviar així el sentit del vot.

—Han tornat a intentar acords amb PSM i Els Verds, com el 91, en vistes a les eleccions de maig?

—Els Verds ja s'hi negaren el 91. El PSM ens va oferir un pacte només a Palma que rebutjàrem perquè consideràvem que l'acord havia de ser programàtic, de projecte i no exclusivament electoral per a una ciutat on ells (el PSM) no tenien bones expectatives. Enguany ni ens hem plantejat una possibilitat d'acord amb el PSM, ja que la seva coalició amb Convergència l'allunya de nosaltres: els veim dislocats, amb un discurs incoherent, més aviat els veim abocats a disputar l'espai amb Unió Mallorquina. Els Verds no volen, es neguen a pactar, al contrari del que succeeix a Andalusia, Catalunya, Euskadi... Però ha de quedar clar que quan qualcú vulgui parlar de programes i projectes –no solament d'eleccions– sempre trobarà EU. Així passa ara a Eivissa on EU, ERC i ENE es reuneixen per parlar de les eleccions del 95.

JOAN CELIÀ

"Enguany ni ens hem plantejat una possibilitat d'acord amb el PSM, ja que la seva coalició amb Convergència l'allunya de nosaltres: els veim dislocats, amb un discurs incoherent, més aviat els veim abocats a disputar l'espai amb Unió Mallorquina."

—Es molesta quan li diuen anguitista?

—No em molesta gens. M'identific en un alt percentatge amb la política que ha impulsat Anguita. En contra del que pensa certa gent que el qualifica d'arcaic i dogmàtic, no n'és gens ni mica. El que passa és que és un clàssic a l'hora de defensar valors com l'ètica, la coherència, la transformació social... i això no és moda. En aquest tema és clàssic, però no arcaic.

—I la pinça EU-PP i l'anticatalanisme?

—Són campanyes que munten. Miri, jo rept que qualcú em tregui una frase d'Anguita anticatalanista. On?, quan? Mai. Una altra cosa és que la famosa frase contra Pujol sigui oportuna o no. I jo ja he dit que era desafortunada. Ara, no es pot dir que sigui una actitud anticatalanista.

—La mateixa crítica li fan a Balears, sobretot des del PSM.

—Sí, és clar. Hi ha un interès polític del PSM. El PSM no ens té en gaire estima. No fa gaire vaig haver de contestar un article de Mateu Morro sobre aquesta qüestió. Tenen una certa tendència a atacar-nos.

—Mantendran el marc de col·laboració EU-Balears, EU del País Valencià i Iniciativa per Catalunya?

—Sí. Es va iniciar aquest trimestre passat amb una reunió a València i el dia 21 de gener ens trobàrem a Maó (Menorca), amb un tema monogràfic sobre política lingüística. Crec que és un camí molt interessant que cal aprofundir perquè és de coherència política, per la manera com veim nosaltres la relació entre les tres comunitats i, per tant, les relacions entre les nostres tres forces polítiques. **Miquel Payeras**

BOBalles

ANUNCIAT a TV

CADENA DIAL

CADENA 40 PRINCIPALES

M80

SANGTRAÏT
LLUÍS LLACH
TOMEU PENYA
LAX'N'BUSTO
i molts més...

PICAP

JA A LA VENDA EN LP-CASSETTE-CD

Quatre són quatre

Guardamar va acollir el proppassat dia 10 de desembre un acte d'agermanament i refermament amb les altres ciutats cardinals del domini lingüístic català: Salses, Maó i Fraga.

VICENT A. JIMÉNEZ

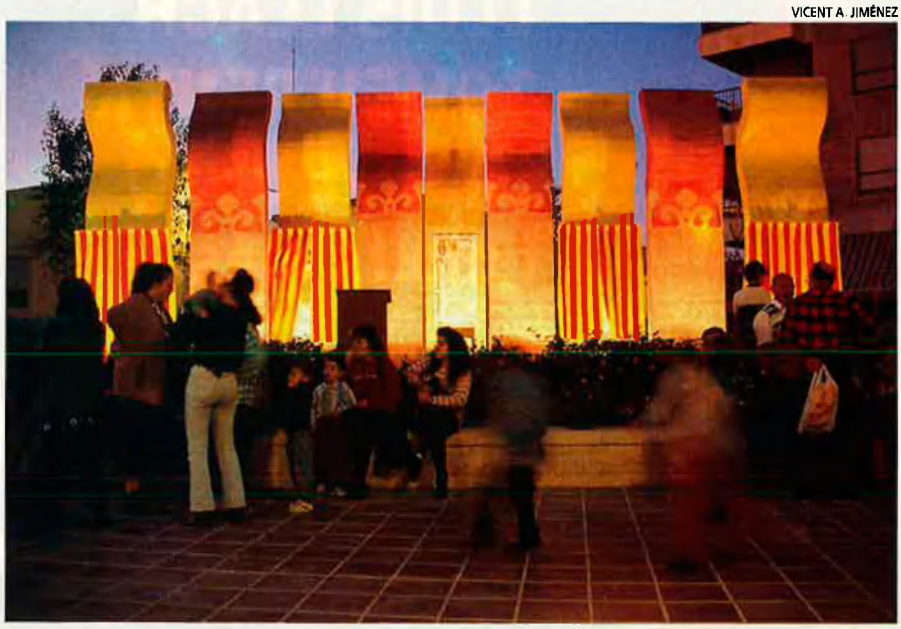

Manuel Aldeguer, Marie Claude Gregoire, Francesc Tejero i Artur Bagur. Un protocol firmat per les quatre ciutats acordà una col·laboració cultural estable.

De Salses a Guardamar i de Fraga a Maó. Aquesta frase, utilitzada sovint sense solta ni volta, va adquirir el passat dia 10 de desembre tot el seu significat: Guardamar, la vila més meridional de la llengua catalana, va viure la inauguració definitiva de la plaça Jaume II (rei que va conquerir l'indret en 1296) com un acte simbòlic que fugia de l'àmbit local i prenia una dimensió que ateny deu milions de persones. I és que l'autèntica mesura de l'esdeveniment, la varen donar els convidats. Colze a colze amb l'alcalde de la població del Baix Vinalopó, Manuel Aldeguer, el batlle de Maó, Artur Bagur, l'alcaldessa de Salses, Marie Claude Gregoire, i el regidor de Cultura de Fraga, present en representació de l'Ajuntament, Francesc Tejero, s'havien desplaçat fins allí amb la intenció de descobrir els escuts dels seus respectius pobles, integrats dins el monument a la llengua que presideix el nou espai urbanístic.

Però, sobretot, la presència de representants d'aquests municipis responia a una clara voluntat d'omplir de contingut institucional una reivindicació històrica: "La necessitat de refermar la llengua i la cultura catalanes allà on més difícil és el seu manteniment. Nosaltres, que som els extrems, necessitem donar-nos suport mútuament", en paraules d'Aldeguer. De més a més, la celebració d'aquesta trobada, tot i ser la primera que es du a terme, ha de tenir una continuïtat que els responsables municipals desitgen i requereixen. Així, Bagur confiava, en acabar la inauguració, que un possible acte a Maó serviria "per atracar Menorca en el seu entorn cultural"; Gregoire afirmava que "res és més trist que la uniformitat" i optava per una via diversificadora bel·ligerant amb el "jacobinisme de París i el centralisme de Barcelona"; i Tejero defensava "actes de refermament de la unitat de la llengua quan des de diversos sectors es vol crear la idea de divisió".

VICENT A. JIMÉNEZ

El monument de la plaça Jaume II és una al·legoria de la senyera. Els escuts de Salses, Guardamar, Fraga i Maó marquen les barres.

Fruit de tot això, a banda de l'estricte monument, els ajuntaments angulars del català van signar un protocol que manifesta per escrit el seu compromís de mantenir intercanvis culturals entre les quatre ciutats cardinals del domini lingüístic català, l'alcanç dels quals encara està per definir, però que Aldeguer apuntava en el sentit de "l'intercanvi de jòvens, la celebració de jornades conjuntes o la creació d'algun tipus de comissió estable". De moment, entre els projectes que ja s'estan materialitzant, hi ha la Porta dels Països Catalans de Salses, mentre Fraga i Maó estudien amb bons ulls l'establiment de fites semblants en els seus termes.

Joan Morales

MARQUES DE
MONISTROL

TENEMOS MUCHO
QUE CELEBRAR

McCANN

"Les guerres afecten a gent com nosaltres"

Tortell Poltrona (Barcelona, 1955), fundador dels Pallassos sense Fronteres i un dels pallassos catalans més coneguts, és una persona profundament marcada per l'experiència de la guerra que ha vist de reüll en diversos camps de refugiats als Balcans i Palestina. En aquesta entrevista ens parla del somriure com a teràpia vital i de la virtualitat del nostre estat del benestar.

Aviat farà dos anys que Tortell Poltrona feia la seva primera actuació davant els nens d'un camp de refugiats de Croàcia. En poc temps, va muntar una nova ONG, "Pallassos sense fronteres", que aplega malabaristes, clowns, màgics i titellaires de tot arreu. Amb la divisa "Cap nen sense un somriure" ja han fet trenta expedicions a camps de refugiats de l'ex-Iugoslàvia, Palestina i el Sàhara algerià. Arafat els ha donat la medalla al mèrit cultural palestí. Els pallassos Django Edwards i Leo Bassi s'han ofert a col·laborar-hi. Avui Tortell Poltrona, l'ànima de l'iniciativa, recorda que tot va començar amb una providencial trucada telefònica.

—Em van trucar els nens d'una escola per explicar-me que per via telemàtica estaven connectats amb el camp de refugiats de Veli Joze, a Croàcia. Volien fer una festa i que jo hi actués. Els vaig dir que Croàcia era molt lluny. Ells em van explicar que només eren 1.260 quilòmetres. Hi vaig anar i vaig actuar. Va ser molt emocionant. Em van canviar la vida uns nens de deu anys. Un cop tornat, actuava al Centre Parroquial de Sarrià, i se'm van creuar els cables. S'havia de fer alguna cosa. Si hi havia anat una vegada, podia tornar-hi. Vaig fer un altre viatge amb els Boni & Caroli i aquí va néixer tot.

—Muntant-ho tot pel vostre compte?

—Allà vam fer contactes i després hem organitzat tota mena de festivals per recollir diners, hem demanat alguna petita ajuda, venem samarretes, *pins*... I ja hem fet trenta expedicions, vint-i-set a l'ex-Iugoslàvia, dues a Algèria i la de Palestina. Ara volem fer un any d'actuacions a Gaza i Jericó. Tenim oficina a París i aviat en tindrem a Suècia i San Francisco. També vam ser l'altre dia al Parlament per explicar-los que el "sensfronterisme" vol dir menys parlaments i més feina.

—Fins a quin punt la col·laboració dels polítics no és una forma de treure's la mala consciència?

—Aquest és un dels problemes de les ONG: no saps fins a quin punt són per a fer feina o perquè la gent pugui desprendre's de la mala consciència. El que passa és que la història canvia radicalment si la veus des d'aquí o si vas allà i prens contacte amb aquella realitat. Aquí pot semblar molt poc; però, per exemple, ara hem anat a Palestina i ha estat la primera vegada que s'hi feia un espectacle en directe d'ordre popular. En vint-i-set anys cap de les 90.000 persones dels camps de refugiats no havia vist res així. Allà t'adones que la feina que fem és important i necessària.

—Com és la reacció dels nens dels camps?

—A Mostar vam fer un espectacle tres vegades a la mateixa plaça i al final semblava els pastorets. La primera vegada no s'ho creien. La segona van començar a riure i la tercera ja venien amb tota la família i els explicaven el que passaria a continuació. Si la primera vegada eren dues mil persones, la segona en teníem quatre mil i la tercera, sis mil.

—Què va passar la primera vegada que vau sentir una bomba?

—És fort. Quan sents una manxiula te'n vas corrents i ells es posen a riure. El segon et sembla que és igual, dissimules i et quedes allà, però els qui se'n van corrents són ells. Aleshores descobreixes que no era exactament de la mateixa mena...

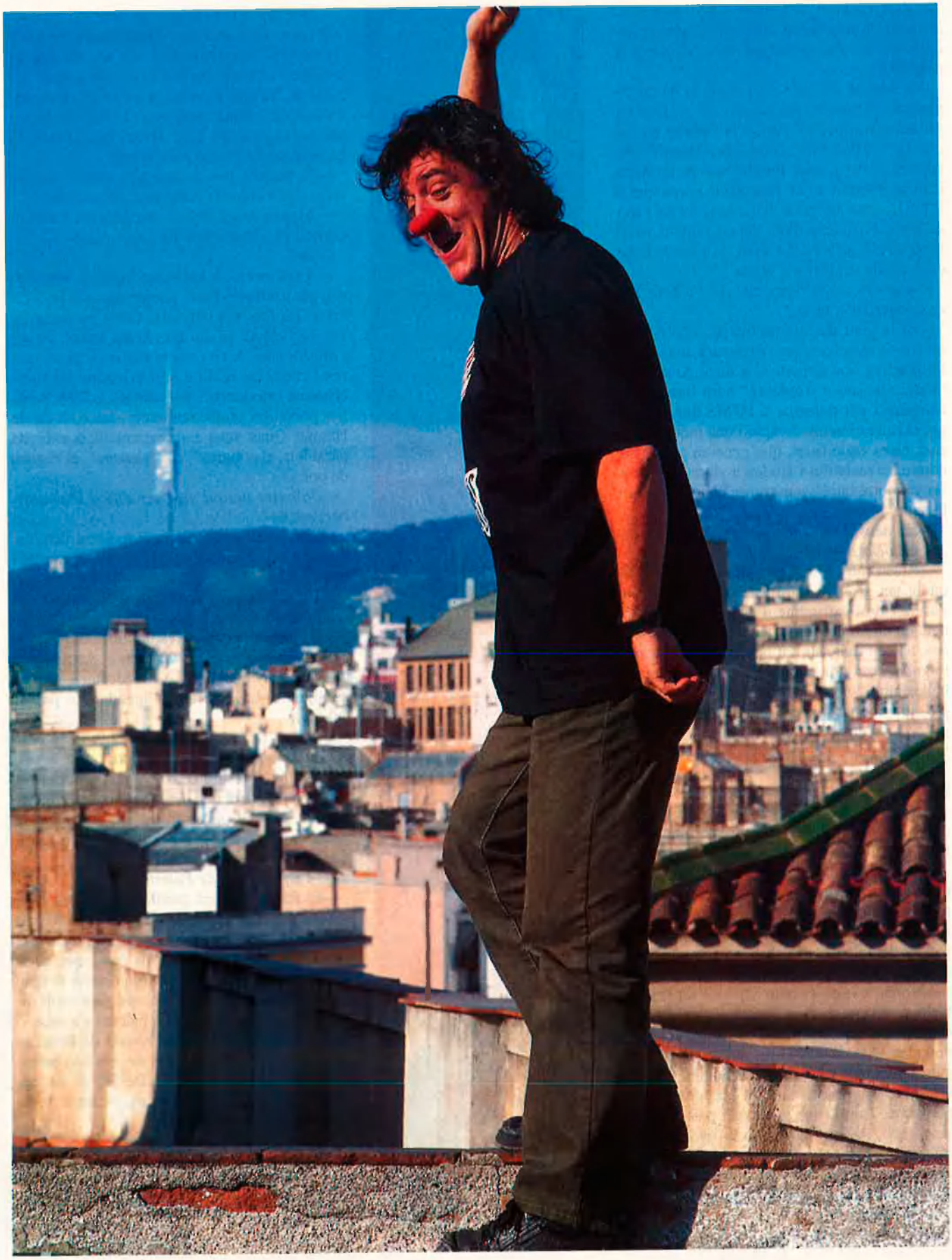
—Deies que en tornar de la primera expedició vas actuar a Sarrià i se't van creuar els cables. Sembla que, personalment, t'ha afectat molt l'experiència.

—Sí. Em demano quina és la realitat. La nostra? Aquesta societat benestant on tothom té tants de problemes i on tothom necessita tanta ajuda psicològica per a tirar endavant? O l'altra, el vuitanta per cent de la humanitat que viu al dia? Hi ha vint milions de persones al món que no tenen sostre, entenent per sostre quatre canyes i un plàstic...

—Vaja que la trucada dels nens va ser definitiva.

—Sí. He entrat en la quarta dimensió. Si no m'haguessin trucat hauria seguit la meva vida professional, preocupat per pagar el telèfon i el *leasing* de la furgoneta. He arribat a la conclusió que la vida irreal és la que fem aquí. Això és una realitat virtual imaginativa. No pot ser que a mil sis-cents quilòmetres hi hagi una guerra. No pot ser que ens gastem una milionada a mantenir i preparar un exèrcit i que ningú no pugui fer res per aturar el conflicte bosnià. Resulta que el nostre exèrcit és una realitat virtual, com l'OTAN, que no serveix de res. És més útil de posar-te un nas vermell i anar-te'n a fer el pallasso.

CARME PUÉRTOLAS

—*Viatgeu amb furgoneta i heu de passar controls de tota mena. Entenen fàcilment que un grup de pallassos vulgui entrar en zones de conflicte?*

—A Mostar és perfecte, perquè hi ha els espanyols. "Manolo, què passa... ?". "*¿Qué cono haceis aquí?*". "*¿Habéis venido en coche...?*". "*¡Vosotros sí que tenéis moral!*". Allucinen... Però, vaja, bromes a part, nosaltres hem aconseguit a l'ex-Iugoslàvia coses que ni l'ONU... Als camps hi ha croats, serbis i musulmans bosnians. Tots vénen junts a veure l'espectacle, se'ls en fot molt, la guerra. Estan contents de venir-nos a veure.

—*Riure és una teràpia que caldrà tenir més en compte en el futur?*

—Si la gent riu, els problemes continuaran essent els mateixos, però explotarà una capacitat positiva que tothom té a dins. Ara des de "Pallassos sense fronteres" hem llançat una campanya per demanar a l'OMS que reconegui el riure com una teràpia i una medicina. Si rius, crees endorfmes, que generen anticossos contra les malalties i ajuden a viure. El mamífer vertebrat intel·ligent, sense endorfines, malament.

—*Els nens d'allà riuen de les mateixes coses que els nens d'aquí?*

—Riuen més. Quan la gent arriba a un bloqueig tan gros, el riure es converteix en una vàlvula de desfogament més important. Si aquí en un minut d'espectacle riuen dues vegades, allà en riuen sis. Hi ha molta energia continguda, cosa que també passa aquí, quan treballes amb col·lectius marginats o, per exemple, amb monges de clausura. També et trobes gent que et diu: feia tres anys que no reia, i t'abracen i t'omplen de petons.

—*L'espectacle que porteu allà és el mateix que feu aquí o hi incorporeu històries noves?*

—Hi ha hagut de tot. Jo he fet set expedicions. La resta han estat grups de tota mena. El que resulta més directe, més fàcil, és el circ. Aquí el circ té molt poc valor, però allà en té molt, perquè és un espectacle directe, no té fronteres. Funcionen molt bé els malabars, la màgia, la dansa, els titelles... Els més viables són els llenguatges escènics sense paraula.

—*Com us tracten els policies i els militars?*

—Home. a vegades hem hagut de fer l'espectacle en un *check-point* perquè els soldats ens deixessin passar. Però això passa les primeres vegades. Ara ja tenim un equip logístic de gent d'allà, tant a l'ex-Iugoslàvia com a Palestina, que ens ajuden amb la burocràcia i els permisos. També ens guien pel país, cosa no gens fàcil. A l'ex-Iugoslàvia hi ha mines per tot arreu. No et pots equivocar de carretera. És important d'anar acompanyat perquè més val poder tornar-hi, que no que sigui l'última vegada que hi vas.

—*No són ben senyalats els camps de mines?*

CARME PUERTOLAS

"Quan la gent arriba a un bloqueig tan gros, el riure es converteix en una vàlvula de desfogament més important. Si aquí en un minut d'espectacle riuen dues vegades, allà en riuen sis. Hi ha molta energia continguda."

CARME PUERTOLAS

—Què va! Els marquen amb un fil qualsevol, com si fossin zones enjardinades. Hi ha la figura dels "trepitjamines", que són els qui les trepitgen i "pum" es queden sense cames. La zona de Mostar és minada tres vegades: pels serbis, pels croats i pels musulmans. Hi ha mines per a parar un tren. Diuen que al món hi ha més mines que no pas persones.

—*No us heu trobat amb cap animal que us digui "què dimonis pinta aquí un pallasso"?*

—Alguna vegada l'enemic ens ha tallat el corrent i no hem pogut fer l'espectacle.

—*On?*

—A tot arreu. A Palestina amb els integristes, per exemple. Però, integristes, n'hi ha a tot arreu i a tots els bàndols. Quan es parla de l'ex-Iugoslàvia es diu que hi ha serbis, croats i musulmans. Això és com parlar de peres, peres i rucs. En realitat són cristians catòlics, cristians ortodoxos i musulmans... I els catòlics poden ser també tan integristes com els de Hamas. Quan veus els escamots dels exèrcits paral·lels, els "tigres", els "panzers", et cagues de por.

—*Sobretot perquè deu ser difícil d'identificar-los, no?*

—Són iguals, parlen tots la mateixa llengua. És molt difícil de saber qui és qui. Estan tots barrejats.

—*La gent manté l'esperança? Què diuen del seu futur?*

—No tenen perspectives tan directes. El que és important és de ser viu demà. Aconseguir menjar, llenya, aigua... A tot Mostar est no hi ha aigua... La gent no té agenda. No parlen del futur.

—*Quina relació s'estableix amb algú com tu, que véns de fora i hi ets de pas?*

—Es una altra dimensió. A mi, m'ha fet reflexionar sobre el que devia ser abans el teatre. En una societat on no hi ha res, com aquí fa quaranta anys, una companyia de teatre significa la festa absoluta.

—*I l'experiència de Palestina?*

—És fort. És menys perillós que no pas l'ex-Iugoslàvia. Allà no es maten, ja els han matats tots. La situació és molt bèstia. Et quedes parat d'adonar-te que la gent és igual que aquí. Normalment, tens una idea una mica ximple de les guerres, com si afectessin gent molt diferent de tu. Fins i tot hi ha palestins rossos... Gaza fa quaranta-cinc quilòmetres de llarg per sis d'ample. Set quilòmetres de mar són palestins i el cel és tot israelià. De fet, és un immens camp de refugiats. És ple de nens, hi ha moltíssims nens pertot arreu.

—*Has canviat coses del teu espectacle? Pots fer el mateix que fas aquí o surten idees noves?*

—Surt de tot. Aquí la violència ven molt. Un espectacle violent té èxit perquè aquí no en tenim, de violència. Allà, històries violentes, no

en faig per delicadesa. Per exemple, tinc un número de màgia que consisteix a triar un nen molt valent i dir al públic que desapareixerà. Trec una bomba de les del *TBO*, amb metxa, i al final em peta a mi. Aquest número a Iugoslàvia no el faig. No me'n veig capaç. En canvi, el dia que va haver-hi l'atemptat de Tel-Aviv, el vaig fer a Palestina i es pixaven de riure. Era fer humor sobre la seva problemàtica.

—Per a entrar a Palestina els controls són més complicats que no a Iugoslàvia?

—Depèn de la zona i del moment. Poder entrar a Gaza em va costar tres dies. "Pallassos sense fronteres" vol dir passar moltes hores a les fronteres.

—No s'ho creien?

—Sí que s'ho creien. Ningú no és capaç d'imaginar que un espia es pugui disfressar de pallasso. El problema sol ser que tothom vol vetllar per la teva seguretat. L'excusa dels israelians per a no deixar-nos entrar era de dir que tots els àrabs són uns fills de puta molt grossos i que, si entràvem, ens pelarien.

—A tot arreu saben què és un pallasso?

—Si no ho sabien, comencen a saber-ho. Hi ha zones de l'Àfrica on el pallasso és més a prop del xaman que no pas del còmic. Però, de fet, el pallasso és universal. És un monstre, una extrapolació del personatge humà.

—A banda que quan fa de públic la gent s'ho passi bé i riguin, als camps de refugiats conserva el sentit de l'humor en la vida quotidiana?

—Sí. Jo diria que és més gran i tot. Els han fotut tantes garrotades i tan fortes que qui no té sentit de l'humor va fet una merda. Tant, que s'acaba morint. Ells fan humor sobre la seva realitat. Es foten de tu si t'espantes d'una bomba, com es foten d'un desgraciat que ha trepitjat una mina. Hi ha valors diferents.

—Quins, per diferents, t'han sobtat més?

—En l'última ofensiva hi ha hagut 8.500 baixes bosnianes. Eren xicots de setze, disset i divuit anys. Els de vint ja els havien matats abans. Quan es diu que l'exèrcit bosnià ha tingut tantes baixes, no és l'exèrcit, són canalla. Aquests xicots són els seus "supermans", la gent els adora perquè són els seus defensors. Les dimensions canvien totalment. Ho veus i no t'ho creus. De vegades és com si vivissis en un còmic. Per això quan torno aquí, tota la nostra realitat, la veig com una pel·lícula.

—Trobeu impediments a l'hora d'aconseguir ajudes i subvencions per a un projecte així?

"En un dels camps de refugiats vaig conèixer un xaval d'onze anys. Havien assassinat el seu pare i havien violat la seva mare. Ell havia aconseguit fugir amb els seus quatre germanets petits. Ara depenen d'ell; tots són en aquell camp. De cop, em vaig adonar que aquell nen tenia moltes més responsabilitats que jo, que tinc dos fills. Va ser un xoc: Com podem donar importància als nostres petits problemes?"

—N'hem demanades poques. Per ajuda humanitària s'entén llenties, cigrons, arròs i llet en pols. Per cultura s'entén teatre, dansa, música... El circ gairebé no és tingut en compte. Per a nosaltres s'haurà d'inventar un departament nou. És per això que fem la campanya de l'OMS, per donar entenent que a part donar-los menjar i curar-los, sinó els dones una mica d'esperit per a viure, potser fóra millor d'acabar-los de rematar.

—Llavors, quines vies de finançament teniu?

—D'ajuts oficials, hem rebut, en gairebé dos anys, un milió de la Generalitat i quatre-centes mil pessetes del Ministeri d'Estrangers. Però la gent s'enrotlla molt bé. Tenim socis, ajuts privats, venda de samarretes, festivals per a recollir diners, etc.; però tot és poc. Si tots els grups de teatre de Catalunya fessin una vegada l'any una expedició o donessin un dels seus espectacles perquè algú pogués fer-la es cobriria una àrea geogràfica important.

—I potser seria més pràctic que no batallar pel 0,7%.

—Això del 0,7 és molt perillós. El 0,7 del producte interior brut és una cosa que ningú no sap. Els economistes viuen en la seva realitat virtual i van fent les seves parides. A mi, em sembla que és una misèria donar el 0,7.

—Creus que el paper de les ONG arribarà a ser més important en el futur?

—El "sensfronterisme" es pot convertir en una ideologia. És una de les poques que avui dia pots recolzar i amb què combregar.

—Però totes les ONG no semblen tan clares com "Pallassos sense fronteres".

—És cert. Hi ha un embolic molt gros, molta confusió i molta utilització de les ONG. Si no hi ha una política coherent dels països industrialitzats, la feina de les ONG és absurda. A Ruanda, qui ha d'intervenir-hi? Els Metges sense Fronteres o els exèrcits? Ruanda, l'expliquen als mitjans de comunicació com si fos una catàstrofe similar a un terratrèmol. Hi ha hagut 500.000 morts, però no han mort d'un corrent d'aire. Han mort a cops de destral. No s'ha de parlar només dels efectes, sinó també de les causes. I aquí les ONG naveguem, però és evident que és millor que hi hagi ONG encara que facin poc, que no pas que no hi hagi res... Però, vaja, les elucubracions no serveixen de gaire. Per mi és més útil anar allà i fer una actuació, encara que sigui per a sis nens.

Xavier Montanyà

La muntanya de les cent nacions

D'aquesta cadena muntanyenca que habiten els txetxens i gairebé un centenar més de pobles i ètnies, els clàssics en deien "la muntanya de les cent nacions". Hi conviuen des de fa segles txetxens, ossetins i georgians, amb les mil versions de daguestanesos –tabassarans i laks, nogais i àvars... Hi ha els abkhazos i els àzeris. I els ingúixos. I els kabardins i els balkars... En summa, una monumental simfonia de noms i filiacions que fan, generalment, la delícia dels entomòlegs nacionals.

La confusió i la barreja al Caucas és indescriptible, en termes europeus. No és que hi habiten moltes nacions sobre un territori petit. És pitjor encara. És que hi ha centenars de pobles i ètnies aïllades que han sobreviscut arrecerades entre aquells cims durant segles i que de sobte es troben transportades a l'any 2000 i transformades en estrelles dels informatius. Sense haver arribat a constituir nacions tal com nosaltres les entenem, es veuen obligats a seguir la litúrgia nacionalista i a submegir-se en una lluita desigual contra els tancs russos, que semblen reintentar la conquesta que van aconseguir per primer vegada després de la caiguda dels khanats mongols, devers el segle XVI.

Des d'aleshores i fins al segle passat russos i muntanyesos del Caucas han batallat permanentment per aquesta terra de geografia intensa. Els txetxens van resistir fins al 1878. A penes cent anys després han tornat a aixecar-se i han encès de solidaritat una regió tan avesada a la guerra que semblava que no donava importància als combats. Els caucàsics han vist de tot. Fins i tot el trasllat en massa i forçós de pobles sencers en plena Segona Guerra Mundial. Tots els txetxens i els ingúixos (unes 425.000 persones aleshores) van ser arrancats de la seua terra en un sol dia de febrer del 1944 i traslladats a les estepes asiàtiques. Els alemanys es quedaren a les portes de Grozni. Però ja era una ciutat que havien buidat de tots els habitants que no eren russos. Els txetxens només pogueren tornar al seu país en 1959, quinze anys després. La marca d'aquell èxode forçat, encara la tenen present i la recorden quan ballen davant el seu Parlament carregats de velles escopetes i de precaris còctels molotov a l'hora que insulten qui mana a Moscou. Tant hi fa que siga el tsar com que siga el secretari general o el president.

La revolta txetxena ha tornat a portar el Caucas a la primera pàgina de les notícies. Aquesta potser serà la regió més complicada, nacionalment, d'Europa. En una serralada de poc més de 400 km de llarg hi ha enceses mitja dotzena de guerres que enfronten alguns dels molts pobles i ètnies que la poblen. Rússia s'ha afegit, ara, al foc.

La rebel·lió txetxena. Tot va començar de bell nou el 27 d'octubre del 1991. Aquest dia les eleccions van portar al poder un general de l'exèrcit soviètic de l'aire que uns mesos abans havia donat suport al cop d'estat. El seu nom és Dzhokhar Dudàev. El primer de novembre següent, a redós de la desintegració de l'URSS, Dudàev proclamava Txetxènia república independent de Rússia. (Fins aleshores el país era una república autònoma, compartida amb els ingúixos –que de fet són txetxens, però que no volen ser-ho.) Vuit dies després de la proclamació Ieltsin enviava 1.000 soldats a Grozni, que es veuen obligats a retirar-se. L'enfrontament es repetirà el 18 de novembre del 1992 i el 13 de juny del 1994, aquesta vegada sota la forma de revolta de l'oposició contra el poder personal de Dudàev. Rússia, que està al darrere de l'operació, des d'aquest novembre ja no disfressa les seues apetències. Vol fer tornar Txetxènia a Rússia. I farà el que calga. El dia 9 de desembre d'enguany la declaració de guerra ja era formal.

Els txetxens, un poble musulmà sunnita de tradició guerrera, que just si arriba al milió de persones, s'han convertit d'aquesta manera en l'epicentre d'una gran batalla que va molt més enllà del seu territori. Sí, el seu és un país molt ric en petroli i un dels punts de control de la ruta del Coll de la Creu, el pas tradicional que lliga Rússia amb la Transcaucàsia. Però ara s'han convertit sobretot en els primers muntanyencs a enfrontar-se directament amb Rússia. I el país de les cent nacions i una dotzena de guerres ha reaccionat com si les diferències foren circumstancials.

Els abkhazos fa mesos que lluiten contra els georgians per la seua independència, sostinguts pels russos. Ara, en canvi, no han dubtat a manifestar-se contra els russos i en favor dels txetxens. A Naltxic hi va haver el dia 11 una reunió extraordinària del Congrés dels Pobles Caucàsics, de la qual va eixir una crida per la defensa de Txetxènia. La setmana passada, els Tàrtars de Crimea, daguestanesos, calmucs i més pobles del Caucas es van

ARXIU

manifestar en favor dels txetxens. Fins i tot els ingúixos, que no mantenien gaire bones relacions amb els txetxens, perquè no accepten que la república de tots dos siga la mateixa, s'han posat incondicionalment al costat dels txetxens. El ministre de Defensa rus Pàvel Gràtxev ha reconegut que almenys una trentena de vehicles cuirassats han estat destruïts al seu pas per Inguixètia, camí de Txetxènia. Fins i tot ha arribat a declarar que el president ingúix, Ruslan Àuxev (amb el qual ell mateix havia lluitat a l'Afganistan), "ha declarat la guerra a Rússia".

En tota la regió només els ossetins s'han declarat favorables a Moscou. I no endebades. Moscou sosté el seu combat per la unificació amb l'Ossètia que ara pertany a Geòrgia. La resposta de txetxens i ingúixos ha estat de recordar que 70.000 dels seus foren expulsats violentament d'Ossètia del nord en 1992, en una de les "guerres" més o menys discretes que pul·lulen pel Caucas.

Un guerriller txetxèn mostra les seues armes, un fusell i un cavall, amb què pensa lluitar contra els tancs russos. Els txetxens són un poble musulmà sunnita que just si arriba al milió de persones.

Els problemes de Ieltsin. La complexitat del Caucas ja ha quedat de manifest. Però, per què Ieltsin ha esperat prop de tres anys a provocar una guerra oberta amb els txetxens? Què ha canviat ara?

En primer lloc, hi ha la renaixença del nacionalisme rus. La descomposició de l'antiga Unió Soviètica encara no ha estat païda i els russos menys poden acceptar encara canvis dins la Federació Russa. A dins hi ha tres repúbliques de població no russa que encapçalen els moviments nacionalistes. Es tracta de Tartària, Baixkortostan i Txetxènia. Amb les dues primeres, situades al centre de la Rússia europea, s'ha arribat a una mena de pacte que resulta mitjanament satisfactori per a totes dues parts. Amb Txetxènia no hi ha hagut diàleg possible. Se sol dir que les dues primeres són la Lituània de Ieltsin i Txetxènia el Karabakh. Un país caucàsic també, per cert, on la guerra ja fa gairebé set anys que hi dura. Aixafant la rebel·lió txetxena Ieltsin es proposa dues coses. Per un costat llançar un missatge a tots els líders díscols de les repúbliques. No li tremolarà la mà.

Però, per un altre costat, Ieltsin vol refermar el seu poder personal (tota república té el seu Bonaparte) i distreure l'atenció d'una vida política que li és cada vegada més desfavorable. Però ací podria haver errat el tret. Perquè resulta que la invasió de Txetxènia ha provocat la protesta fins i tot dels nacionalistes russos, quan el president pretenia, còmplice, picarlos l'ullet.

El Parlament rus, la Duma, considera "insatisfactòria" l'actuació del Govern. Mikhaïl Gorbatxov (que va actuar de manera sem-

blant en el seu temps contra Lituània) ara s'ha mostrat tremendament crític. Els antics aliats de Ieltsin, Iègor Gaidar i Grigori Iablinski, van convocar una manifestació de protesta a la plaça de Puixkin, a la qual va assistir fins i tot el pro-comunista Anpílov. I cosa més greu de totes: ni els militars no semblen anar d'acord. El vice-ministre rus de Defensa, Borís Gròmov, s'ha manifestat públicament contra la invasió. Com també ho han fet uns altres militars, entre ells alguns dels més durs, així Aleksandr Lèbed, comandant del 14è exèrcit.

Què pot passar? Potser som, amb tot això, davant un simple error de càlcul, un més, de Borís Ieltsin. Però el president afronta una situació política delicada, perquè ja no té pràcticament qui li done suport i el desencant s'estén rapidíssimament. Ieltsin podria fer marxa enrere de nou. No seria la primera vegada, sinó la tercera –ja s'ha retirat de Txetxènia en dues ocasions–. Però si ho fa, a quin preu? La seua substitució directa per un militar?

I si es decideix a fer la guerra? Segons com, podria ser fins i tot pitjor. La moral de l'exèrcit rus no és de les millors. El record de l'Afganistan hi pesa molt. I encara que l'avantatge material siga evident, una guerra amb soldats desmoralitzats no sol portar unes grans victòries.

Més encara: guanye o no, si Ietsin entra en guerra dins la muntanya de les cent nacions, serà molt difícil que puga aïllar fronts de batalla. Avui, en el Caucas i la Transcaucàsia, hi ha enceses quatre guerres. Abkhazos contra georgians, armenis contra àzeris, ossetins contra georgians, i ossetins contra txetxens i ingúixos. Però també hi ha una infinitat de conflictes com els que enfronten ingúixos contra txetxens o kabardins contra balkars. Les combinacions, en aquest enorme mosaic de manies, picabaralles històriques, interessos religiosos i estratègies geopolítiques que és el Caucas, poden ser enormes.

Ieltsin hauria de saber que ha encès una flama incontrolable. Tant pot ser que s'apague sola (sembla improbable) com que abrande tota la serralada. La muntanya del Caucas és una terra fèrtil en conflictes i exacerbada. Moscou, de fet, no l'ha acabada mai de dominar. Només hi transita. La seua gent desborda el nostre dibuix habitual. Cims escarpats, males comunicacions i un interès premeditat a sembrar la divisió i la discòrdia entre les tribus caucàsiques ens han portat on som.

Ara que el Caucas centra l'atenció de tot el món una cosa, si més no, pareix indiscutible: la muntanya de les cent nacions no és un país per a gent fàcil. Ni fàcil. Ieltsin comença a tastar-ho.

Vicent Partal

Algunes d'aquestes p cions són subdivision nacionalitats express l'altra columna

Els pobles del Caucas

- *Abkhasos* — Geòrgia, 125.000 — GEORGIANS
- Adigues — Fed. Russa, 125.000
- **Armenis** — Armènia, 4.627.000 — AZERBAIDJAN
- **Àzeris** — Azerbaidjan, 6.791.000 — ARMÈNIA
- **Balkars** — Fed. Russa, 89.000 — KABARDINS
- Calmucs — Fed. Russa,175.000
- Daguestanesos — Fed. Russa,1.000.000
- **Georgians** — Geòrgia, 4.000.000 — ABKHASOS
- *Ingúixos* — Fed. Russa, 238.000 — TXETXENS
- Kabardino-Balkars — Fed. Russa, 694.000 — BALKARS
- Karatxevo-Txerkhesos — Fed. Russa, 400.000
- *Ossetins* — Fed Russa-Georgia, 598.000 — TXETXENS, GEORGIANS
- **Russos** — Fed. Russa, 145.000.000 — TXETXENS
- *Txetxens* — Fed. Russa, 958.000 — RUSSOS

Cristians Ortodoxos
Altres cristians
Musulmans
Budistes

Pro-russos
en conflicte amb
en conflicte militar amb
República Independent — País
República Autònoma — País
República en conflicte amb el poder central — País

LA CRÒNICA DE JOAN DE SAGARRA

Stéphane, Debord i Voitey

"Per què es va suïcidar Stéphane, per què Debord? Morts de gent traïda i profundament desenganyada? Morts lúcides, morts 'fin du siècle'? Vés a saber. I Voitey, per què es deu haver suïcidat Gérard Voitey, un dels editors més brillants de París? Hi ha alguna relació entre aquestes morts? No ho crec pas, però no per això deixen d'impressionar-me."

París 7 de desembre, a les cinc de la tarda. Comença a plovisquejar i, en sortir de la Comédie –en obres–, la Marie, una jove *pensionnaire*, em proposa d'anar a prendre un te al Marly. Aquest cafè, que Jean-Louis Costes, el propietari les Costes, a la rue Berger, al cor de Les Halles, acaba d'obrir fa pocs mesos, es troba en un dels llocs més meravellosos de París. Al Louvre, a l'interior del Palais du Louvre, a l'antic saló Morny. La decoració, les aranyes venecianes i les parets pompeanes "*en terre d'Herculanum*", és esplèndida, i un cop asseguts, còmodament asseguts, mentre contemplem com la pluja, una pluja fina, cau sobre la piràmide de Pei, ens sentim com si fóssim al Florian de Venècia i que de l'un moment a l'altre hagués d'entrar per la porta Henri de Régnier, el terrible baró Corvo o el jove Paul Morand. París té això: amb una mica de *luxe*, de *calme*, de *volupté*, i una mica d'imaginació, pots viatjar d'un món a un altre. París ha sabut conservar aquestes catifes màgiques que són els cafès. París i tot França: la Cigale, a Nantes, el Grand Café, a Moulins, el Grand Café de Foy, a Nancy...

El te és força bo, però la pastisseria –un pastís de mandarina– el supera. Demano un cigar –un Montecristo del número 3, 115 francs!– i fullejo els diaris. Al *Libé* trobo la notícia de la mort de Gérard Voitey, cinquanta anys, notari i editor, propietari de les Editions du Quai Voltaire. Un suïcidi: un tret de pistola a l'orella dreta. I ja són tres: Guy Debord, seixanta-dos anys, el 30 de novembre, d'un tret de fusell; Roger Stéphane, setanta-cinc anys, el 4 de desembre, verí i arma de foc, i ara Voitey. No sé si aquests tres noms diran res al lector, a mi sí. Stéphane, el més gran de tots tres, jueu, gaullista, gourmet, bibliòfil i pederasta –li agradaven jovenets– va ser un gran periodista i escriptor. A la biblioteca de casa els pares, fa més de trenta anys –de tot fa ja bastant més de trenta anys, estimat Gil de Biedma– vaig trobar el seu llibre *Portrait de l'aventurier* (Grasset 1950), amb un pròleg de Sartre, i vaig fer la coneixença d'un misteriós personatge, T. E. Lawrence, més conegut per Lawrence d'Aràbia, que pocs mesos després m'havia de portar cap a un altre llibre que era a la biblioteca del meu oncle Xavier: *The Seven Pillars of Wisdom*, de Lawrence mateix, que durant uns anys va ser una de les meves lectures predilectes. Li dec, doncs, a Stéphane la descoberta de tot un món fabulós que per sempre més serà meu.

Guy Debord va ser el gran teòric de la Internacional situacionista, l'autor de *La société du spectacle*, sense cap dubte un dels homes més intel·ligents de la França d'aquesta segona meitat de segle. I no solament això: escrivia el francès com ningú. Com deia Sollers al *Libé*: "*Qui écrit en français comme lui?*". Era un clàssic: demà mateix podria sortir publicat a la Pléiade (Gallimard era el seu editor), però, la veritat, m'estranyaria, encara que coses més sorprenents he arribat a veure.

Per què es va suïcidar Stéphane, per què Debord? Morts de gent traïda i profundament desenganyada? Morts lúcides, morts *fin du siècle*? Vés a saber. Debord vivia en un poble de l'Haute-Loire, reclòs en una casa sense televisió –quin luxe!–, amb una esplèndida biblioteca i un no menys esplèndid celler. El meu amic Georges Lavaudant, director teatral, fincat a Lió, està molt trist amb aquesta mort. "*Aujourd'hui* –escriu Georges al *Libé*– *on va simplement déboucher une bouteille de Meursault ou de Nuits-Saint-Georges, et là, dans la pénombre un peu grise de ce dimanche* (4 de desembre) *et dans le silence retrouvé, ouvrir encore une fois ce livre unique, fulgurant, dévastateur, qu'est* La société du spectacle*: 'toutes les sociétés dans les quelles règnent...' Merci, Guy*". I Voitey, per què es deu haver suïcidat Gérard Voitey, un dels editors més brillants de París, una barreja de Jorge Herralde i Beatriz de Moura, editor de Stéphane (*La gloire de Stendhal*, 1987; *Tout est bien*, 1989) i, indirectament, de Debord (Voitey va comprar el fons d'un antic editor de Debord)? Hi ha alguna relació entre aquestes morts? No ho crec pas, però no per això deixen d'impressionar-me.

París, 9 de desembre. Delors renuncia a presentar-se. M'encanta la decisió de Delors, per la bufetada que suposa a la supèrbia de Mitterrand. És com si la iguana de Mendès-France tornés a remenar la cua –un cop cap aquí i un altre cap allà– entre les granotes de la IV República. I que a ningú no se li acudeixi de dir que Delors ha traït l'esquerra, els socialistes. El gran responsable de l'ensorrada de l'esquerra francesa no és sinó Mitterrand mateix. Ja ho va dir Régis Débray, el revolucionari *chéri*: "*Le socialisme a conquis ses places et perdu sa fonction*". Les *places* i els *palaces*.

P. S. En què devia pensar jo quan, en la meva crònica de fa un parell de setmanes, vaig escriure que "se suposa" que treballo a *El País*? És clar que hi treballo! Fins i tot, si escric a EL TEMPS, és gràcies a *El País*, que m'ho permet fer. Demano, doncs, perdó per aquesta bestiesa, del tot involuntària, als meus lectors i companys d'*El País*.

Joan de Sagarra

ASTRÉE
AUVIDIS

FESTIVAL
D'AMBRONAY

E 8525

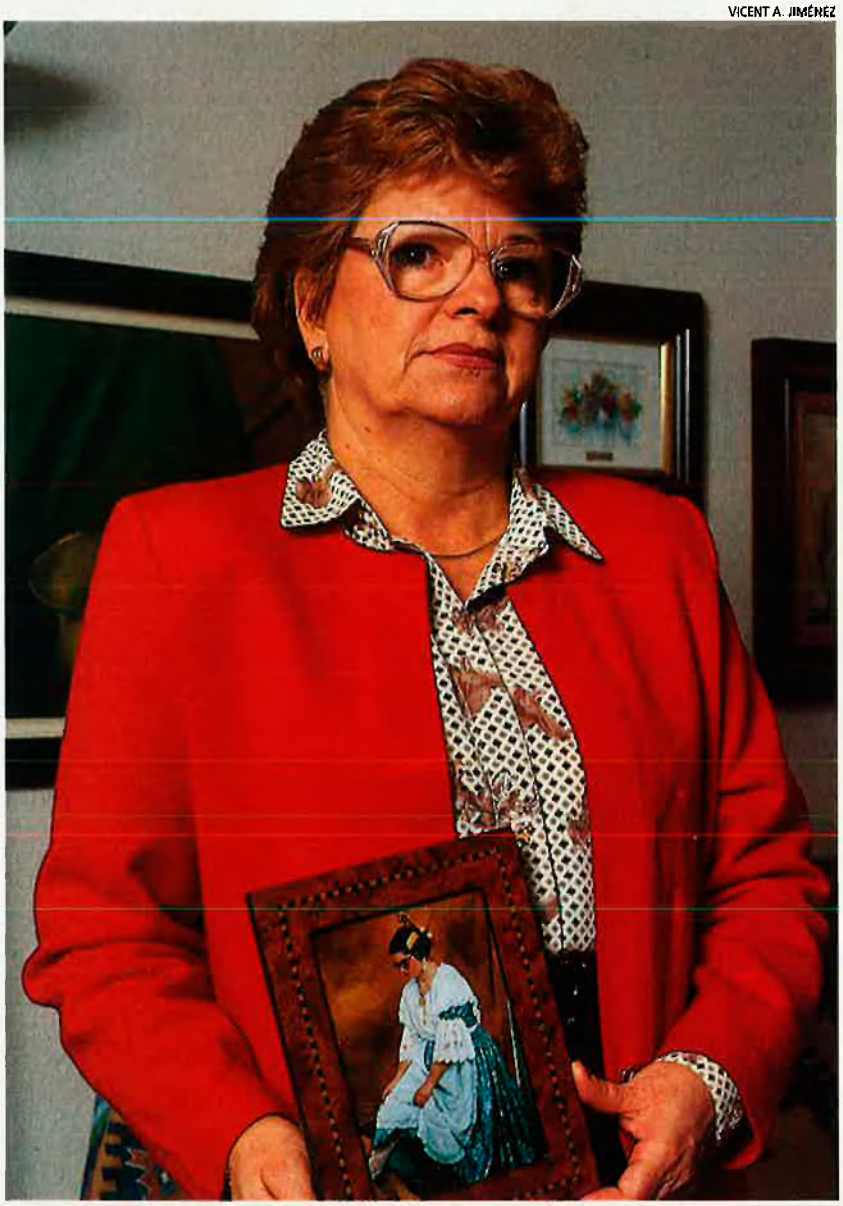
Jordi SAVALL
Marin MARAIS

Un refinament inigualable

AUVIDIS

La decisió de Matilde

VICENT A. JIMÉNEZ

Matilde Sánchez mostra un retrat de Verònica, la seua filla afectada per la síndrome de Down. Després d'un periple judicial ple d'obstacles ha aconseguit permís dels tribunals per esterilitzar la seua filla. Segons Matilde, "és de l'única forma que podrà desenvolupar la seua sexualitat."

Una mare ha desfermat un gran debat. Matilde Sánchez ha aconseguit que l'Audiència Provincial de València li autoritze l'esterilització de la seua filla, que té la síndrome de Down. Aquesta és la història d'un drama polèmic.

Què és el mínim que una persona pot demanar a la vida?

L'entrevistador espera la resposta de la pregunta que Matilde Sánchez ha formulat amb ulls exigents, gairebé implorants, i que indiquen que ella mateixa se la contestarà.

—Morir en pau, no? Morir tranquil. Doncs jo no podré fer-ho, perquè, quan me n'aniré d'aquest món, sé que deixaré una criatura eterna, una nena amb el cos d'una dona gran. No podré tenir *comoditat* ni quan seré morta.

Matilde Sánchez se sentia, en aquest moment, enfurismada, dolguda i perplexa, per la recomanació que el doctor Barceló Iranzo, psiquiatre, havia fet a la jutgessa Beatriz Sobremonte. En un acte judicial, ara fa tres mesos, la magistrada havia denegat l'esterilització de Verònica, filla de Matilde. Si Verònica té vint anys, la seua edat mental és de sis, i té la síndrome de Down (una alteració cromosòmica deguda a un excés de material genètic: amb tres cromosomes 21, un més dels que són necessaris per a vehicular correctament l'estructura de la vida). El psiquiatre deia, entre més coses, que una mesura com l'esterilització només la demanaven els pares per a la seua comoditat, però que era una lesió traumàtica dels drets i de l'esfera personal de Verònica.

—Aquest home parlava de comoditat. El convide a preguntar a qualsevol pare de disminuït psíquic si sap què significa aquesta paraula.

Si dijous al matí Matilde pronunciava aquestes frases, a la tarda ja se sentia bastant més optimista; el dia que muira, ho farà una poc més tranquil·la. L'Audiència Provincial de València li havia concedit l'esterilització de Verònica, en un recurs d'apel·lació presentat per Hermínia Royo, advocadessa de Matilde, contra la resolució de la jutgessa Sobremonte. S'havia instaurat un precedent legal, i l'agra polèmica sobre l'esterilització dels retardats mentals, que s'havia reviscolat des que Matilde Sánchez havia fet saber el seu cas, cobrava encara més força.

Verònica. Matilde adora sa filla Verònica. La mostra orgullosa en una fotografia mentre somriu, recordant com s'esforça filant cançons nadalenques. "És molt oberta, molt afectuosa. És tan bonica! A vegades no s'entén quan parla, i ho lamente, perquè voldria entendre tot allò que diu, que li passa per dins". Des de la cuina, Matilde Serrano, germana

gran de Verònica, diu: "Sí que s'entén, mama. El que passa és que concentra el que diu; parla com els indis". I el record del llibre de Josep M. Espinàs, *El teu nom és Olga*, dedicat a sa filla afectada per la síndrome de Down, se sopluja en els nervis de qui sent la conversa. Diu Espinàs, referint-se a Olga i, en conseqüència, a tots els retardats mentals afectats de la síndrome: "No dius mai res inútil, no parles en va... És com si, el teu limitat repertori d'expressió, el tinguessis ben controlat. Com si tinguessis la intel·ligència d'utilitzar correctament la teva reduïda dosi d'intel·ligència". Un pensament teixit des del cor, però també amb l'atenció objectiva i la responsabilitat de qui s'endinsa en el problema patint-ne, de qui hi busca respostes.

"Ma filla viatja molt, és esportista i va a acampades amb companys del centre ocupacional de què és alumna. Quan torna sempre em diu que ha conegut un xic, que té xicots i amics. L'he de sotmetre a uns interrogatoris que són vergonyosos per a ella i per a mi, per descobrir si ha practicat sexe. Vull que gaudixca de la sexualitat, té el cos d'una dona. Però si es quedara embarassada, seria un dolor inacabable".

"Inacabable", remuga la mare pensant en veu alta i amb la mirada perduda en el fons pastel d'un retrat en què Verònica apareix especialment relaxada, tan tèbia com l'evocació d'un record amable, com un petó al front enmig de la nostàlgia. Verònica, una de les 400.000 persones afectades, en tot l'estat espanyol, per la síndrome de Down, no sap com es fan els nens, ni què significa això: "Es creu que el ginecòleg te'ls fica a dintre quan vas a visitar-lo", diu la germana amb el fill a coll.

Des que té un nebot, Verònica està especialment obsedida pels xiquets. Matilde Sánchez, donostiarra establerta a València, de 59 anys i de precària salut (ha tingut un càncer de pit), amb tres fills (el tercer, Joan Ignasi, no és present al diàleg, ni tampoc el pare; només Verònica és retardada mental), es confessa catòlica practicant i contrària a l'avortament: "Això no obstant, no dubtaria a fer que avortara Verònica, si l'esterilització no m'haguera estat autoritzada. Ella no té idea de com atendre un nen, no pot ni tenir a coll el seu nebodet. Recorde el cas d'uns amics que portaren al metge la seua filla –amb un Down de característiques molt semblants al de Verònica– perquè la fera avortar. La nena havia estat víctima d'una violació, i el doctor els va dir que, per a la seua tranquil·litat personal, havia de preguntar a la xica si volia tenir el fill. Ho va fer i aquesta li va dir que sí, que és clar que volia tenir-lo. Aleshores un amic de la família que anava amb ells li va demanar si li canviaria el nen per una nina automàtica que ell tenia a casa i que movia les mans i que deia papa i mama. I la nena li va dir, amb els ulls com plats: 'Sí, sí, anem a ta casa i te la canvie pel nen'. No poden fer-se càrrec d'un nen, és impossible. Si jo sabera que havia de viure molts anys i podria atendre el nen que vinguera tota la vida... Però no seria així".

ARXIU

Més de 400.000 persones estan afectades a l'estat espanyol per la síndrome de Down. La probabilitat que les embarassades amb síndrome puguen tenir fills amb aquesta malaltia és aproximadament d'un 50%. Moltes d'elles no toleren els anticonceptius, i per això les famílies contemplen el recurs de l'esterilització.

Cal afegir que les possibilitats que un afectat de Down tinga un fill amb la mateixa malaltia és d'un 50%, cosa que encara preocupa més la família de Verònica, tot i que normalment no arriben a bon terme més del 25% dels embarassos en xiques afectades per la síndrome. La resta es perden en avorts involuntaris. Matilde Sánchez té també present el risc dels abusos sexuals, perquè "Verònica, han estat a punt d'endur-se-la amb cotxe uns desconeguts dues vegades. Si ja seria gros una violació, encara seria pitjor que es quedara embarassada". I la mare recorda el cas de la població castellana de Navalcán, on tres xics violaren una menor deficient mental i encara tingueren el suport del poble, que considerava "provocadora" la pobra retardada. "Els retardats són com criatures, i s'apropen a la gent sense maldat. Jo ho sé, però hi ha molta gent que no, i poden aprofitar-se de la seua innocència", diu.

Una pregunta ha tret el cap en els mitjans de comunicació aquesta setmana: per què l'esterilització? Per què una lligadura de trompes de Fal·lopi i no un altre mètode menys extrem? "Perquè Verònica no tolera pastilles anticonceptives ni injeccions hormonals. Es posa de color morat i té terribles reaccions internes".

Polèmica cursa legal. Marisa Parrilla, directora del centre ocupacional que acull Verònica, pensa com la família: "Els retardats mentals tenen una libido acordada a la seua

edat física, no mental. Desenvolupen uns comportaments afectius d'acord amb aquestes necessitats, i a més a més no tenen els mecanismes inhibidors que tenen els no retardats. Si l'administració i les autoritats sanitàries volen una normalització de la sexualitat en general, han de ser especialment coherents en aquest cas". En canvi, hi ha pares i personal mèdic que té contacte amb afectats que no pensen igual. Per exemple, en un programa televisiu al qual fou convidada Matilde Sánchez, tenia al costat Sara Román, mare d'un disminuït psíquic que veia l'esterilització com una violenta ingerència externa en un àmbit que pertany al disminuït.

Aquest és el pensament que va dur la magistrada del jutjat número 11 de primera instància de València a denegar l'esterilització, com Matilde havia demanat mitjançant un advocat d'ofici fa dos anys. L'article 428 del codi penal faculta el jutge per a dirimir aquesta qüestió a petició del representant legal de l'incapaç, una volta examinat el dictamen de dos especialistes, el Ministeri Fiscal i feta una exploració prèvia de l'incapacitat. Aquest article va tenir en la Conferència Episcopal i en el PP uns ferotges detractors. Fa uns mesos, el Tribunal Constitucional va resoldre que aquest article no era contrari a la Constitució, en una qüestió d'inconstitucionalitat proposada pel jutjat de Primera Instància número 5 de Barcelona, tot i els vots en contra de 4 magistrats (fou aprovat per majoria de 7).

VICENT A. JIMÉNEZ

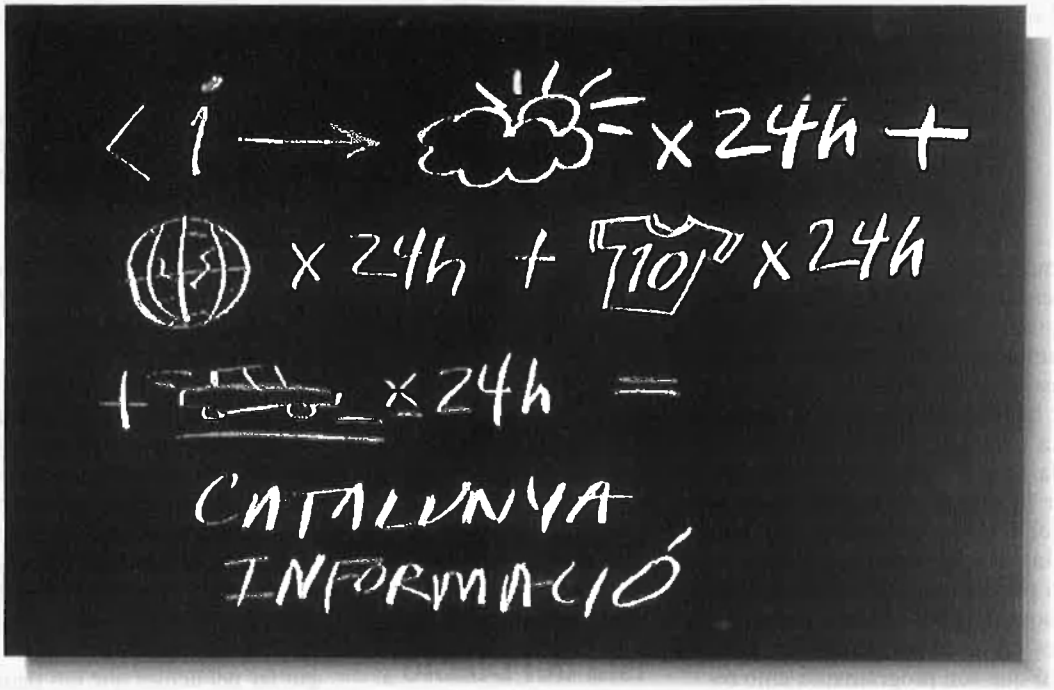
Hermínia Royo és l'advocadessa que ha apel·lat a l'Audiència Provincial de València per revocar la decisió de la jutgessa Beatriz Sobremonte. Segons Royo, "la jutgessa negava la sexualitat a Verónica".

En el cas de Verònica, una vegada presentat el recurs d'apel·lació per la nova advocadessa de la família, Hermínia Royo, l'Audiència Provincial va donar l'autorització, especificant, entre més coses, que les raons de consciència que al·legava la jutgessa Sobremonte pertanyien probablement a l'ortodòxia cristiana, molt respectables des d'un punt de vista privat, però que no podien impulsar les decisions d'un organisme públic. En aquest sentit –sobre les àmplies potestats que el codi penal dóna als jutges en aquestes qüestions–, s'ha pronunciat Juan Antonio Alonso, portaveu de Jutges per la Democràcia, qui ha dit a la premsa que "els jutges, sobretot en aquestes ocasions, han d'apartar l'aparell valoratiu personal del procés en qüestió". Hermínia Royo, satisfeta de la sentència, declara: "La jutgessa i el psiquiatre Barceló negaven la sexualitat a Verònica. Si mai haguera quedat embarassada, la paradoxa hauria estat total, perquè no haguera pogut avortar: hauria d'haver recorregut a la mateixa jutgessa, que va dir als familiars que, en cas que no pogueren fer-se càrrec d'un fill, miraren de donar-lo en adopció".

El doctor Barceló Iranzo, assabentat per EL TEMPS del resultat de la sentència ha afirmat: "Jo vaig actuar com a perit en aquest cas, i crec que ho vaig fer d'una manera molt digna. Als EUA no paguen esterilitzacions amb fons federals; i si ho fem aquí marginarem persones ja de per si marginades. Continue pensant que l'esterilització és un acte quirúrgic traumàtic, i que sempre hi ha solucions diferents". En les tertúlies informatives valencianes, el rumor que la pertinença a l'Opus Dei del doctor Barceló va determinar la seua decisió, és poderós. Hi respon Barceló: "Ni negaré ni admetré això de l'Opus. Però sí que diré que em manifeste cristià i cultive les meues creences".

Josep Honorato, president de la Coordinadora de Disminuïts Físics de València, també s'ha manifestat contra l'esterilització com a mesura generalitzada, en una rèplica a les declaracions de Francesc Llimerà, coordinador de la Fundació Valenciana d'Atàxies Hereditàries, en què recomanava l'esterilització. Deia Llimerà: "Jo no demane cap llei obligatòria, però sí que crec que l'esterilització seria una mesura adient, sempre des d'un punt de vista individualitzat i en malalties hereditàries". Àngels Ponce, assistent social de la Federació Catalana per a Persones amb Disminució Psíquica, també considera l'esterilització com "un mètode per a desenvolupar la sexualitat del disminuït, i una manera de reconèixer els seus drets com a persona. Alguns pares tendeixen a angelitzar el disminuït, a infantilitzar-lo, considerant que tota la vida es comportarà com un nen, i creient erròniament que els nens no tenen sexualitat. I quan senten parlar de sexe, esquiven la qüestió, fan com si no existira". Josep Costa i Aurora Cubillos, directors del centre ocupacional per a disminuïts psíquics 9 d'Octubre de Catarroja, abunden en el protagonisme dels pares en aquestes qüestions: "Pocs centres imparteixen educació sexual als disminuïts. Però si els pares no ho demanen, no hi haurà res a fer. Si l'educació sexual és important per als no disminuïts, en aquest cas és quasi vital". Els fets indiquen que el tabú pot ser, en aquest punt, una hipocresia temerària.

Joan M. Oleaque

Aquesta és la fórmula exacta per obtenir el màxim d'informació: el temps, l'actualitat nacional i internacional, l'esport i la situació del trànsit...

tot per vint-i-quatre

BARCELONA: 103.5
TARRAGONA: 97.1
LLEIDA: 97.0
GIRONA: 98.5

catalunya informació

Vint-i-quatre hores d'informació
minut a minut

CATALUNYA RÀDIO
La Ràdio Nacional de Catalunya

"El meu cinema és

El realitzador Juan Piquer Simón (València, 1934) ha finalitzat a la ciutat del Túria el rodatge de 'La isla del Diablo', una pel·lícula que intenta recuperar la tradició del cinema d'aventures.

Amb més d'una dotzena de llarg-metratges en la seua filmografia i diversos premis obtinguts en festivals internacionals, Juan Piquer és encara una figura desconeguda pel públic del nostre país. Tampoc ha tingut sort amb la crítica cinematogràfica nacional, que ha menyspreat molt sovint la seua dilatada trajectòria professional per la manca de pretensions intel·lectuals i el caràcter comercial dels seus films. Especialitzat fonamentalment en un subgènere tan poc valorat com ara el cinema d'aventures, aquest veterà realitzador també ha dirigit unes curioses pel·lícules de terror i ciència-ficció que són programades amb relativa freqüència per les diverses televisions. Malgrat els comentaris crítics de la premsa especialitzada i la manca de reconeixement públic, Piquer és possiblement l'únic realitzador valencià que ha treballat als Estats Units i ha pogut comercialitzar a l'estranger totes les seues pel·lícules. Acostumat a treballar amb actors anglesos i nord-americans, sempre ha procurat comptar amb el suport econòmic de productors i companyies multinacionals com Dino de Laurentis, la Twenty Century Fox o Republic per a la producció i distribució dels seus films. Pel seu insòlit propòsit de fer cinema comercial dirigit a un públic juvenil, és un cas atípic dins de la història del nostre cinema. Després de trenta anys d'absència, Piquer ha tornat a València per a rodar la seua primera pel·lícula en terres valencianes i amb l'esperança de poder contribuir a crear els fonaments d'una indústria cinematogràfica pròpia.

—Com s'inicià en el món del cinema?

—Abans de dirigir el meu primer llarg-metratge, *Viaje al centro de la tierra*, l'any 1976, ja havia treballat molt en publicitat i tenia diversos documentals realitzats.

—Per què va decidir especialitzar-se en cinema d'aventures?

—Sempre he estat un gran afeccionat a les clàssiques novel·les d'aventura o de fantasia. Quan vaig començar a fer pel·lícules, ningú no feia cinema fantàstic al nostre país i vaig pensar que era un gènere amb moltes possibilitats de ser comercialitzat sense massa competència. A més, en el mercat internacional aquest tipus de pel·lícules funcionaven molt bé i es tractava d'una forma de fer cinema amb certes garanties de poder recuperar la inversió. Sempre he volgut fer pel·lícules que em permeteren dirigir la pel·lícula següent. D'aquesta forma, he pogut mantenir una continuïtat.

—Es definiria vostè com un director de cinema comercial?

—Jo estic en la línia de directors com Henry Hathaway o Michael Curtiz, gent que tenia com a ofici dirigir pel·lícules. Ací com a Europa s'ha volgut substituir aquesta tradició pel cinema d'autor, que és un invent dels francesos.

—Quan tornarà a fer cinema de terror?

—És un gènere molt car i la preparació d'una producció d'aquestes característiques és sempre complexa i llarga. Als Estats Units vaig realitzar dos films de terror, *Slugs* i *La grieta*, amb la participació de coneguts actors de televisió. Foren dues coproduccions amb Dino de Laurentis que van comptar amb una excel·lent xarxa de distribució no sols per al cinema sinó també per al vídeo i la televisió. Al nostre país, però, ningú no vol donar suport econòmic a aquest tipus de pel·lícules. Sembla que sols interessen els projectes amb un suposat caràcter cultural, malgrat la seua im-

Les escenes de 'La isla del Diablo' estan rodades al País Valencià. L'antic escorxador del Cabanyal fa de bar anglès.

r a tots els públics"

possible comercialització. És evident l'actitud de menyspreu cap a la gent que vol fer indústria del cinema. En tot cas, estic en converses amb una productora anglesa per a retornar al cinema de terror en un futur no molt llunyà.

—Per què ha tornat als seus orígens dins del cinema d'aventures en La isla del Diablo*?*

—La pel·lícula en què treballem està inspirada efectivament en una novel·la d'aventures de Vincent Mulberry, però amb un tractament més pròxim a la comèdia. El film forma part d'un projecte més ampli de tres títols de temàtica d'aventures dirigit al públic infantil i juvenil. Actualment no existeix en aquest país cap oferta cinematogràfica pròpia per als més joves, que sols tenen la possibilitat de veure cinema nord-americà. Nosaltres no cuidem els espectadors més menuts, com fan a Hollywood.

—Els efectes especials són una part important en aquest darrer projecte, quins en són els responsables?

—Sempre he tingut com a col·laboradors la gent que conec des del meus inicis. Aquest és el cas d'Emilio Ruiz del Río, un dels millors tècnics en el món en efectes especials. Emilio ha treballat en els efectes de més de 200 pel·lícules als Estats Units, entre les quals podríem assenyalar, per exemple, *Dune*, *La història interminable* o *Conan, el bàrbar*. També comptem amb la col·laboració d'altres excel·lents professionals com Francisco Prosper, Carlo dei Marchis o Collin Arthur. Aquests dos van participar en els efectes d'*Alien*. Intentem fer un treball molt professional dins de les naturals limitacions de pressupost.

—Per què ha treballat tant amb actors estrangers?

VICENT A. JIMÉNEZ

Juan Piquer té una carrera de més dotze llarg-metratges i diversos premis obtinguts en festivals internacionals. Fins ara, aquest realitzador valencià no ha tingut sort ni amb la crítica ni amb el públic del nostre país.

—Quan faig una pel·lícula intente assegurar-ne prèviament la distribució internacional. Abans els distribuïdors sempre volien un actor conegut internacionalment per assegurar la comercialització posterior del film. Per això he treballat amb actors com Terence Stamp, Peter Cushing, Kenneth Moore, Cameron Mitchell o Albert Finney. Aquesta fórmula d'emprar actors coneguts per a garantir l'èxit comercial d'una pel·lícula ja no té massa sentit ara perquè ens trobem amb un bon grapat de produccions que triomfen amb actors totalment desconeguts. L'actual políti-

Els protagonistes del film debuten com a actors. Tanmateix, Piquer ven tots els seus productes arreu del món.

Crònica d'una nit de rodatge

La negativa d'un gos indisciplinat a realitzar el seu curt paper com a figurant va provocar la repetició d'una escena més de quinze voltes durant els últims dies de rodatge de *La isla del Diablo* a l'antic escorxador del Cabanyal a València. En aquest magnífic conjunt arquitectònic de principis de segle, els decoradors de la pel·lícula han condicionat una de les seues dependències per a convertir-la en una vella taverna d'un port anglès. Malgrat el soroll llunyà dels camions i autobusos que circulen per les avingudes del barri del Cabanyal, s'ha aconseguit un escenari propi de les novel·les d'intrèpids mariners i pirates de Robert Louis Stevenson o Jack London. Però com el clima mediterrani de València no s'assembla al de les illes britàniques, la densa i tenebrosa boira que envolta tot el recinte ha de ser generada per un artefacte elèctric. En tot cas, les excel·lents condicions climatològiques i de lluminositat han estat decisives perquè Piquer decidira rodar el seu film en diversos indrets del País Valencià. Els pobles d'Olocau, Bunyol i Navaixes, les platges de Dénia i Benitatxell o les coves de Benidoleig són alguns dels escenaris naturals on ha treballat l'equip de rodatge durant sis setmanes.

L'equip de tècnics i actors que dirigeix Juan Piquer durant les escenes rodades a l'exterior de la taverna, està format per unes trenta persones. Alguns d'ells són col·laboradors habituals del director, d'altres són gent jove que s'inicia al món del cinema. En el seu retorn al gènere d'aventures, Piquer ha escollit com a protagonistes de la pel·lícula Rubén Galves i Miryam Craner, una parella de joves sense experiència però amb possibilitats. També debuta Erika Satterwhate, una preciosa xiqueta nord-americana que apareix en el rodatge acompanyada per la seua família. Aquest grup d'actors neòfits té com a suport l'experiència de veterans actors especialitzats en papers de personatges característics.

L'ambient i la dinàmica de treball creats per Piquer recorden un poc els rodatges que Roger Corman descriu a les seues memòries quan iniciava la seua carrera com a realitzador de cinema independent. Els dos directors tenen certament una concepció del cinema molt pareguda perquè intenten rendibilitzar de forma creativa els limitats recursos humans i materials.

L'advocat José Ortega i Teresa Sancho de Merás, responsable de la productora valenciana Grup Somni, s'encarreguen de tots els tràmits burocràtics que genera diàriament la pel·lícula. "Nosaltres dos treballem com uns condemnats perquè ells puguen jugar a fer pel·lícules", comenta divertida Teresa Sancho de Merás. Aquesta és la primera experiència de Grup Somni en el camp del llarg-metratge de ficció, després de molts anys treballant en la realització de documentals i vídeos industrials. La productora ha rebut 80 milions de pessetes del Ministeri de Cultura per a la realització de tres pel·lícules de temàtica juvenil durant els pròxims dos anys. La Conselleria de Cultura de la Generalitat Valenciana ha contribuït també amb una subvenció de 8 milions de pessetes destinades a la realització de *La isla del Diablo*, primera part d'aquest ampli projecte que intenta revitalitzar el cinema d'aventures.

L. S.

ca del cinema nord-americà per a l'elecció de protagonistes que diu "el millor actor o un de desconegut" em sembla molt encertada. Per això, els actors principals de la pel·lícula que rodem és gent jove i desconeguda però que compta amb el suport d'un grup d'actors secundaris amb molta experiència.

—Què pensa de la nova política de subvencions públiques al cinema?

—Encara és prompte per a fer-ne una valoració. Dissortadament crec que són moltes les equivocacions comeses en els últims

VICENT A. JIMÈNEZ

Juan Piquer, de faena. Ministeri i Conselleria han subvencionat *La isla del Diablo*.

anys. Actualment tant la distribució com l'exhibició estan controlades per les multinacionals nord-americanes i amb aquesta situació serà pràcticament impossible recuperar espectadors per a les nostres produccions.

—És possible crear una indústria de cinema al País Valencià?

—Serà molt difícil perquè falta una voluntat política clara per part dels nostres organismes oficials. Enguany, Canàries ha aprovat ajudes al cinema per valor de 1.500 milions de pessetes, mentre que a la Comunitat Valenciana les subvencions no arriben als 80 milions. Aquesta xifra és quasi una propina i representa tan sols la meitat del pressupost mitjà de qualsevol pel·lícula ordinària al nostre país, que és de 150 milions. En els últims deu anys, les institucions valencianes s'han gastat de forma dispersa uns 10.500 milions de pessetes en el finançament de petits projectes de caràcter local i encara no tenim cap infrastructura industrial per a poder fer cinema amb una certa continuïtat.

Lluc Soler

Ferias: Marketing en acción

(Presentar, contactar, negociar, observar, destacar)

FIMI (OTOÑO / INVIERNO 94-95): 16-18 ENE. (& 20-22 ENE'95) 38.ª FERIA INTERNACIONAL DE LA MODA INFANTIL-JUVENIL • 38th INTERNATIONAL FAIR OF CHILDREN'S & YOUNG PEOPLE'S FASHION

TEXTILHOGAR 94: 18-22 ENE. (& 17-21 ENE'95) 25ª FERIA INTERNACIONAL DE MANUFACTURAS TEXTILES PARA EL HOGAR Y LA DECORACION • 25th INTERNATIONAL FAIR OF HOME TEXTILES & DECORATION

MAICOP 94: 5-9 FEB. 10.ª FERIA INTERNACIONAL DE PANADERIA, PASTELERIA, CONFITERIA, HELADERIA E INDUSTRIAS AFINES • 10th INTERNATIONAL FAIR FOR BAKERY, CONFECTIONERY, ICE-CREAM & ALLIED INDUSTRIES

DIPA 94: 5-9 FEB. (& 10-14 FEB 95) 22.ª FERIA INTERNACIONAL DE LA PAPELERIA • 22nd INTERNATIONAL STATIONERY FAIR

FEJU 94: 9-14 FEB. (& 9-14 FEB'95) 33.ª FERIA INTERNACIONAL DEL JUGUETE, HOBBY, CARNAVAL Y MAQUINARIA • 33rd INTERNATIONAL TOY FAIR, CARNIVAL ARTICLES, HOBBY & MACHINERY

MIBODA 94: 11-13 FEB. (& 14-15 ENE'95) FERIA DE SERVICIOS Y PREPARATIVOS PARA BODAS (Sies) • FAIR OF SERVICES & PREPARATIONS FOR WEDDINGS (Sies)

FIVAC 94: 25-28 FEB. (& 31 MAR-2 ABR'95) 7.ª FERIA INTERNACIONAL DE LA CAZA Y DE LA PESCA • 7th INTERNATIONAL HUNTING & FISHING FAIR

CEVISAMA 94: 1-5 MAR. (& 7-11 MAR'95) 12.º SALON INTERNACIONAL DE CERAMICA, VIDRIO, PIEDRAS NATURALES, RECUBRIMIENTOS PARA LA CONSTRUCCION, SANEAMIENTO, GRIFERIA, MATERIAS PRIMAS Y MAQUINARIA • 12th INTERNATIONAL EXHIBITION FOR CERAMICS, GLASS, NATURAL STONES [illegible] FOR THE BUILDING INDUSTRY, SANITARYWARE, FITTINGS, RAW MATERIALS & MACHINE

PINTURAMA 94: 1-5 MAR. 3.er SALON DE LA PINTURA, REVESTIMIENTOS Y MATERIALES AUXILIARES • 3rd SHOW FOR PAINTS, SURFACE COVERINGS & ANCILLARY PRODUCTS

MARCA 94: 2-5 MAR. FERIA DEL ROTULO, SENALETICA Y SERIGRAFIA APLICADA • LETTERING, SIGNAGE & APPLIED SILKSCREEN PRINTING FAIR

EXPOSICION CANINA INTERNACIONAL 94: 5-6 MAR. (& MAR'95) EXPOSICION CANINA INTERNACIONAL (Asoc. Canina) • INTERNATIONAL DOG SHOW (Dog Assoc.)

DOS RUEDAS 94: 13-17 ABR. 4.º SALON DE LA MOTOCICLETA, BICICLETA Y ACCESORIOS • 4th MOTORCYCLE, BICYCLE & ACCESSORIES

INTERMUSIC 94: 15-18 ABR. (& 7-10 ABR'95) 11.ª FERIA INTERNACIONAL DE MUSICA • 11th INTERNATIONAL MUSIC FAIR

EUROAGRO 94: 27-30 ABR. 10.ª FERIA INTERNACIONAL DE LA PRODUCCION, TRANSFORMACION Y COMERCIALIZACION AGRICOLA • 10th INTERNATIONAL FAIR OF AGRICULTURAL PRODUCTION, PROCESSING & MARKETING

MOTOREPOCA 94: 26 ABR.-1 MAY. (& 23-26 MAR'95) 3.ª FERIA DE VEHICULOS HISTORICOS • 3rd HISTORICAL VEHICLES FAIR

FUNERMOSTRA 94: 13-15 MAY. 3.ª FERIA DE PRODUCTOS Y SERVICIOS FUNERARIOS • 3rd FUNERAL PRODUCTS & SERVICES FAIR

INDUTRANS 94: 2-5 JUN. 5.º SALON INTERNACIONAL DEL TRANSPORTE Y SUS MEDIOS • 5th INTERNATIONAL TRANSPORT & TRANSPORT EQUIPMENT SHOW

FIMI (PRIMAVERA/VERANO 95): 7-9 JUL. (& 6-8 JUL'95) 39.ª FERIA INTERNACIONAL DE LA MODA INFANTIL-JUVENIL • 39th INTERNATIONAL FAIR OF CHILDREN'S & YOUNG PEOPLE'S FASHION

FIAM ACCESORIOS 94: 24 - 26 SEP. 28.ª FERIA INTERNACIONAL DE ACCESORIOS Y COMPONENTES DE APARATOS DE ILUMINACION • 28th INTERNATIONAL FAIR OF ACCESSORIES & LIGHTING FIXTURES COMPONENTS

FIM 94: 27 SEP.-2 OCT. (& 26 SEP-1 OCT'95) 31.ª FERIA INTERNACIONAL DEL MUEBLE • 31st INTERNATIONAL FURNITURE FAIR

FIAM 94: 27 SEP.-2 OCT. (& 26 SEP-1 OCT'95) 29.ª FERIA INTERNACIONAL DE ILUMINACION • 29th INTERNATIONAL LIGHTING FAIR

CEVIDER 94: 27 SEP.-2 OCT. (& 26 SEP-1 OCT'95) 30.ª FERIA INTERNACIONAL DE CERAMICA, VIDRIO Y ELEMENTOS DECORATIVOS • 30th INTERNATIONAL FAIR OF CERAMICS, GLASSWARE & DECORATIVE ARTICLES

SALON DEL CABALLO 94: 14-16 OCT. EXPOSICION DE CABALLOS DE PURA RAZA ESPANOLA (Asoc. Criadores Comunidad Valenciana) • SPANISH THOROUGHBRED HORSES SHOW (Assoc. of the Valencian Community)

ALMONEDAS 94: 15-23 OCT. (& OCT'95) 11.ª FERIA DE ALMONEDISTAS • 11th ANTIQUES & SECOND-HAND FAIR

SIF 94: 19-22 OCT. (& OCT'95) 5.º SALON INTERNACIONAL DE LA FRANQUICIA • 5th INTERNATIONAL FRANCHISING SHOW

INTERART 94: 19-23 OCT. (& OCT'95) 9.ª FERIA INTERNACIONAL DE ARTE • 9th INTERNATIONAL ART FAIR

IBERFLORA 94: 20-23 OCT. (& 19-22 OCT'95) 23.ª FERIA INTERNACIONAL DE HORTICULTURA ORNAMENTAL Y ELEMENTOS AUXILIARES • 23rd INTERNATIONAL HORTICULTURE & SUNDRIES FAIR

EXPOFARMACIA 94: 20-23 OCT. (& OCT'95) 11.er CONGRESO Y EXPOSICION INTERNACIONAL DE ESPECIALIDADES FARMACEUTICAS • 11th INTERNATIONAL PHARMACEUTICAL SPECIALITIES CONGRESS & EXHIBITION

Trade Fair: Marketing in action

(Present your products, make contacts, negotiate, observe, stand out!)

FERIA INTERNACIONAL JOYERIA VALENCIA 94: 20-24 OCT. (& OCT'95) 29.ª FERIA INTERNACIONAL DE JOYERIA Y RELOJERIA DE VALENCIA • 29th VALENCIA INTERNATIONAL JEWELLERY & WATCHMAKING FAIR

ADICARVA 94: 29 OCT.-6 NOV. 9.º SALON DEL CARAVANING (Asociación de Distribuidores de Caravanas de Valencia) • 9th CARAVAN EXHIBITION (Association of the Valencian Caravan Dealers)

TECNOSALONES 94: 9-11 NOV. SALON DE TECNOLOGIAS INDUSTRIALES (Tecnosalones, S. A.) • SHOW OF INDUSTRIAL TECHNOLOGIES (Tecnosalones, S. A.)

VINCI 94: 9-12 NOV. 4.ª FERIA INTERNACIONAL DE LA SUBCONTRATACION, INNOVACION Y COOPERACION INDUSTRIAL • 4th INTERNATIONAL FAIR FOR SUBCONTRACTING, INNOVATION & INDUSTRIAL COOPERATION

EXPOCARNE 94: 9-13 NOV. 10.ª FERIA INTERNACIONAL DE LAS INDUSTRIAS CARNICAS • 10th INTERNATIONAL FAIR FOR THE MEAT INDUSTRY

SKI SHOW 94: 18-20 NOV. SALON DEL ESQUI (Kursaal Congress) • SKI SHOW (Kursaal Congress)

INDUFERIAS 94: 22-25 NOV. (& NOV.'95) 11.ª FERIA INTERNACIONAL DE ATRACCIONES DE FERIAS, PARQUES INFANTILES, MAQUINAS PARA JUEGOS DE AZAR Y ELEMENTOS AUXILIARES • 11th INTERNATIONAL FAIR FOR AMUSEMENT PARK & PLAYGROUND EQUIPMENT, SLOT MACHINES & ACCESSORIES

FIV 94: 26 DIC.-3 ENE. (& DIC'95-ENE'96) 72.ª FERIA INTERNACIONAL DE VALENCIA • 72nd VALENCIA INTERNATIONAL TRADE FAIR

EXPOJOVE 94: 26 DIC.-3 ENE. (& DIC'95-ENE'96) 13.ª FERIA DE LA JUVENTUD • 13th YOUTH FAIR

SALON DE PUERICULTURA 95: 20-23 ENE. 7.º SALON INTERNACIONAL DE PUERICULTURA • 7th INTERNATIONAL BABY & CHILD CARE SHOW

2.º SALON DEL APERITIVO, BEBIDAS, HOSTELERIA Y CATERING: FEB. • 2nd SNACKS, BEVERAGES, RESTAURANT SUPPLIES & CATERING SHOW: FEB.

SIP 95: 8-11 MAR. 13.er SALON INTERNACIONAL DE LA PIEDRA NATURAL • 13th INTERNATIONAL EXHIBITION FOR NATURAL STONES & MACHINERY

ECOFIRA 95: 27-30 ABR. FERIA DE LA ECOLOGIA Y MEDIO AMBIENTE DEL MEDITERRANEO • MEDITERRANEAN FAIR OF ECOLOGY & THE ENVIRONMENT

NUESTRAS VACACIONES 95: 18-24 JUN. FERIA DE SERVICIOS PARA EL OCIO, VACACIONES Y TIEMPO LIBRE (Exyco) • LEISURE SERVICES, HOLIDAY & FREE TIME SHOW (Exyco)

FIMMA 95: 14-18 NOV. 27.ª FERIA INTERNACIONAL DE MAQUINARIA PARA LA MADERA • 27th INTERNATIONAL FAIR OF WOODWORKING MACHINERY

MADERALIA 95: 14-18 NOV. 27.ª FERIA INTERNACIONAL DE PRODUCTOS DE INDUSTRIAS DE MADERA, FERRETERIA, CARPINTERIA, BRICOLAGE Y DECORACION • 27th INTERNATIONAL FAIR FOR WOODWORKING PRODUCTS, HARDWARE, JOINERY, D-I-Y & DECORATION

ORPROTEC 95: 30 NOV.-2 DIC. 3.ª FERIA DE ORTOPEDIA TECNICA, REHABILITACION Y AFINES • 3rd ORTHOPÆDICS & REHABILITATION FAIR

Susceptible de modificación / Subject to alteration

FIRA DE VALENCIA
PRIMERA CLASE EN FERIAS
FIRST CLASS TRADE FAIRS

INFO.: FERIA MUESTRARIO INTERNACIONAL DE VALENCIA - FM V
Avda. de las Ferias, s/n. • E-46035 Benimámet (Valencia) / Apdo. (P.O. Box) 476 • E-46080 Valencia
Tel. 34 (9) 6 - 386 11 00 / Fax 34 (9) 6 - 363 61 11 - 364 40 64 • Tlx 6-435 FERIA E
Telégrafo (cable): FERIARIO / Código IBERTEX (code): *COCINV#

GENERALITAT VALENCIANA
Ministerio de Comercio y Turismo
ICEX
RENFE
IBERIA
MIEMBRO DE LA UNION DE FERIAS INTERNACIONALES

El crack de la sida

Un estudi fet als Estats Units mostra l'augment d'infeccions pel virus de la sida entre els usuaris de crack. Les pràctiques sexuals d'alt risc i la marginació contribueixen a aquest fet.

Entre el gener de 1991 i el setembre de 1992 diversos equips de metges efectuaren un estudi amb persones recrutades pels carrers de Nova York, Miami i San Francisco. Es buscaven fumadors i no fumadors de crack per comparar la prevalença del virus de la sida (VIH) entre ells. Els resultats mostren que els fumadors de crack i, sobretot, les dones, presenten un percentatge molt més elevat de seropositius –portadors del VIH–. Els resultats s'han publicat al *New England Journal of Medicine*. L'equip d'investigadors també ressalta les condicions de vida dels addictes i crida l'atenció sobre el perill que aquesta transmissió, bàsicament heterosexual, representa.

Els autors de l'estudi, investigadors de diversos centres públics i privats, varen seleccionar tres ciutats amb alts percentatges d'ús de drogues i d'infecció per VIH. I dintre d'aquestes, triaren zones concretes: Harlem a Nova York, Liberty City i Overtown a Miami i Bayview Hunter's Point a San Francisco. Els individus triats tenien entre 18 i 29 anys i van ser seleccionats al carrer mateix, a partir d'observacions i de converses informals. Se'ls explicava l'objectiu de l'estudi, se'ls garantia que les dades no serien utilitzades contra ells i es guardarien en secret absolut i se'ls compensava amb una petita quantitat de diners –de 10 a 15 dòlars en cada visita que havien de fer als centres mèdics.

Dels vora 3.000 individus entrevistats inicialment, un petit percentatge (4%) va rebutjar participar-hi i d'altres (un 8%) no varen aparèixer per fer les anàlisis. D'altres foren eliminats per diverses causes i finalment en quedaren 1.967 que no s'havien injectat mai droga per via parentetal (via intravenosa).

D'aquests, 1.137 eren fumadors habituals de crack –definits com aquells que havien fumat crack almenys tres dies a la setmana durant els trenta dies anteriors a la selecció– i 830 no havien fumat mai aquesta droga. Es va tenir cura que les característiques d'edat, sexe i estat de salut de tots dos grups fossin semblants. Els resultats sobre la prevalença del VIH mostren que aquesta era més alta entre dones fumadores a Nova York i a Miami, mentre que a San Francisco la prevalença era major entre els homes fumadors, però molt menor que a les altres dues ciutats. Així, es va observar que a Nova York hi havia més del triple de dones infectades entre les fumadores de crack. A Miami n'hi havia quasi quatre vegades més. Pel que fa als homes, entre els fumadors de crack també hi havia més seropositius, per bé que amb menor diferència (el doble en el cas de Miami i un 30% per Nova York). A San Francisco els homes fumadors de crack eren seropositius en un percentatge gairebé deu vegades més gran que els no fumadors.

Aquesta relació entre VIH i crack es dóna sobretot a causa de les relacions sexuals mantingudes a canvi de diners o de droga i realitzades majorment sense protecció. L'estudi assenyala alguns hàbits sexuals dels individus analitzats. S'observa que els fumadors i fumadores de crack tenen moltes més pràctiques de risc. Recordem que en la transmissió de sida es considera pràctica de risc la relació sexual sense preservatiu, sobretot la penetració anal.

Entre fumadors i no fumadors, aquests hàbits difereixen molt, sobretot pel que fa a les dones. Així, en el cas dels homes, les tres quartes parts dels fumadors havien tingut vint o més companys sexuals, mentre que gairebé la meitat n'havien tingut cinquanta o més. Entre les dones, aquests percentatges eren molt menors, però també molt més elevats per a les fumadores respecte a les no fumadores. També era molt més gran l'intercanvi de sexe per diners o droga. Només un 4,4% de les no fumadores ho havien fet i menys d'un 1% ho havia fet sense protecció.

ARXIU

Els fumadors de crack solen tenir pràctiques de risc. Els dos terços de les dones addictes s'han prostituït algun cop.

RAFA GIL

Però entre les fumadores, més de dos terços s'havien prostituït i la tercera part ho havia fet sense protecció.

Aquestes dades i altres que hi ha a l'estudi mostren clarament que la relació entre crack i infecció pel virus de la sida es dóna sobretot per la necessitat de tenir relacions sexuals a canvi de diners o droga i per realitzar-les amb moltes persones i sense la deguda protecció, fins i tot quan se sap que l'altre individu és, per exemple, usuari de droga per via parentetal.

Els autors de l'estudi insisteixen en el perill que representa, a la vista d'aquests resultats, l'extensió del crack. Aquesta droga va néixer, segons se suposa, a principis dels anys 80, quan els controls americans impediren als laboratoris clandestins de Colòmbia obtenir certes substàncies per tractar la cocaïna. Això va fer arribar als Estats Units una droga difícil de prendre per via nasal i que va ser utilitzada en cigarretes. El crack, doncs, és cocaïna destinada a ser fumada i no inhalada.

El crack se sol preparar mesclant el clorhidrat de cocaïna amb aigua i bicarbonat de sodi i escalfar-ho tot. D'aquesta forma s'obté una cocaïna molt més pura. En ser fumada, només triga deu segons a arribar al cervell. El ritme cardíac s'accelera fins a 120 pulsacions per minut, les pupil·les es dilaten i apareix una mena de "vertigen eufòric", que dura uns pocs minuts. Després arriba un estat de malenconia, que és alterat per una nova dosi. I així successivament.

Als Estats Units, l'estiu del 1986 va marcar el gran ascens d'aquesta droga. En menys d'un any, totes les ciutats americanes coneixien el crack. Més recentment, a Europa, s'ha detectat un gran augment de consumidors. Així, a París hi havia localitzats 54 fumadors el 1991, que ja eren 140 el 1992 i 226 el 1993.

Als Estats Units (en la foto, Nova York), l'estiu del 1986 va marcar el gran ascens d'aquesta droga. Més recentment, a Europa, s'ha detectat un augment de consumidors. Un consumidor de crack pot gastar en una sola nit de 60.000 a 100.000 pessetes. Això pot obligar a exercir la prostitució. Però com que les relacions sexuals per diners no es poden fer en l'estat d'eufòria d'un gran fumador, molts addictes prenen també tranquil·litzants o heroïna per relaxar-se. Per tant, els fumadors de crack poden esdevenir també heroinòmans.

Segons els experts, el crack, a part dels seus efectes negatius, va unit a altres pràctiques que el converteixen en un greu perill. Un consumidor pot gastar en una sola nit de 60.000 a 100.000 pessetes. Això pot obligar a exercir la prostitució. Però com que les relacions sexuals per diners no es poden fer en l'estat d'eufòria d'un gran fumador, molts addictes prenen també tranquil·litzants o heroïna per relaxar-se. Per tant, els fumadors de crack poden esdevenir també heroinòmans. L'addicció a diverses drogues ja s'ha detectat en enquestes com la de 1992 a França, on s'observava que tres quartes parts dels consumidors de cocaïna prenen altres drogues legals o il·legals.

Percentatge de seropositius detectats a l'estudi (%)

	DONES		HOMES	
	Fumadores	No fumadores	Fumadors	No fumadors
Nova York	29,6	9,3	15,4	12,7
Miami	23,0	6,6	17,8	7,4
San Francisco	2,0	1,0	5,6	0,6

ROSANNA PUCHADES

Però evitar la transmissió de la sida o d'altres malalties entre els fumadors de crack o les persones que s'hi relacionen no és pas fàcil i no es pot basar en mesures purament policíaques. Tornant a l'estudi del principi, s'hi observa el perfil social dels fumadors de crack. Així, entre els individus reclutats, l'assistència pública era la principal font d'ingressos per a gairebé la meitat dels no fumadors, mentre que entre els fumadors la tercera part vivien d'aquests ingressos i una altra tercera part ho feia de la prostitució o altres activitats il·legals. Dos terços dels individus –fumadors i no fumadors– tenien ingressos de menys de 500 dòlars –unes seixanta mil pessetes– mensuals. La cinquena part dels fumadors vivien al carrer.

Gairebé la meitat dels fumadors de crack eren consumidors habituals d'alcohol i marihuana. Un altre percentatge destaca també per haver tingut la primera relació sexual abans dels 13 anys. I la cinquena part de les dones fumadores havien estat forçades a tenir relacions sexuals en els darrers dotze mesos.

ARXIU

La mescla de cocaïna amb altres substàncies químiques rep el nom de crack pel crepitar que emet quan es crema. Els fumadors de crack presenten un percentatge molt més elevat de seropositius que els no fumadors.

Els investigadors americans matisen els seus resultats explicant que recollir els individus pel carrer significa tenir un major percentatge dels que viuen en condicions precàries o tenen activitats il·legals. No hi ha resultats amb fumadors habituals d'altres ambients. En segon lloc, falta informació sobre fumadors que no hagin esdevingut addictes. En tercer lloc, les dades provenien de les entrevistes personals. Tot i que els experts consideren fiables les respostes, sempre hi pot haver dades falses.

Tot i això, també destaquen una dada important: l'expansió del VIH entre persones que no prenen droga per via parentetal ni tenen relacions homosexuals. D'altra banda, ressalten l'escassa dificultat per trobar més de mil fumadors de crack pel carrer. Els reclutats estaven ansiosos per parlar de les seves vides. I potser això mostra la necessitat d'humanitzar la vida dels addictes per lluitar contra la droga. Els mateixos autors de l'estudi demanen mesures socials i econòmiques per afrontar els problemes generats pel crack. **Xavier Duran**

Nous títols per a la cultura valenciana.

Sèrie Minor:

(16) Alejandro VI. Papa Valenciano.

(17) La Nit de les Fogueretes d'Agullent.

(18) La pintura y los pintores en la Valencia del Renacimiento.

(19) Josep Chaix i el progrés matemàtic a principis del s. XIX.

(20) Joan de Cabriada i la introducció de la ciència médica.

Monografies:

(17) Camins d'Argent, Homenatge a Emili Beüt.

(18) Homenatge a Joan Fuster.

(19) Ciencia y Tecnología en la Comunidad Valenciana (Vol. 1).

Els Quatre Vents:

Antologia Poètica de Miquel Duran de València.

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELL VALENCIÀ DE CULTURA

La Virreina : exposicions

Palau de la Virreina
Espai 1
La Rambla, 99
08002 Barcelona
Tel. 301 77 75

DENNIS OPPENHEIM

Obra 1967-1994

Del 4 de novembre de 1994 al 8 de gener de 1995

Ajuntament de Barcelona
Àrea de Cultura

L'Oleastrum, un oli cata

L'oli produït per les denominacions d'origen Siurana i les Garrigues sota una única marca anomenada Oleastrum està aconseguint mica en mica de penetrar en els mercats nacionals i estrangers més selectes gràcies a la seva altíssima qualitat d'elaboració i resultat.

ARXIU

L'Oleastrum és un oli extraverge d'arbequina de primera qualitat. És un ingredient deliciós per a la cuina i indiscutible font de bona salut.

El sopar de lliurament dels premis Nobel, celebrat el dia 10 de desembre a Estocolm, va tenir sabor català. Diversos plats van ser condimentats amb el nostre oli més internacional: l'Oleastrum, l'oli d'oliva extraverge elaborat per Olis de Catalunya, SA. Amb aquesta iniciativa, es consolida el prestigi d'aquest oli, produït per 58 cooperatives catalanes, que ja s'ha obert mercat a Suècia, Estats Units, Argentina, Suïssa, Àustria, França, Itàlia, Andorra, Alemanya i centre d'Europa.

El primer pas de la "carrera internacional" de l'Oleastrum va ser la seva presentació oficial, l'octubre del 1993, a la fira alimentària ANUGA 93 de Colònia (Alemanya). Al llarg del 1994, l'oli català ha concorregut a fires com Food and Hotel Asia (Singapur), SIO (Reus), Fine Food (Melbourne), Fancy Food (San Francisco) i Oleum (Florència). Es justament en aquesta darrera fira que l'Oleastrum va obtenir el títol de campió en la categoria d'oli extraverge d'oliva, atorgat pel Consell Oleícola Internacional, després d'aconseguir la puntuació més alta en un pannell de degustació i valoració organolèptica.

Amb fites com aquestes es compleixen les aspiracions d'un producte que va néixer amb l'objectiu prioritari de triomfar als mercats exteriors. El 22 de setembre de 1993, després de sis mesos d'intens treball, es va constituir la societat anònima Olis de Catalunya, encarregada de comercialitzar l'oli extraverge d'arbequina de primera qualitat, produït per les denominacions d'origen (DO) Siurana i les Garrigues, sota una única marca anomenada Oleastrum. Això va significar la realització del projecte iniciat pel conseller d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya, senyor Francesc Xavier Marimon, que va proposar als representants de les juntes rectores d'aquestes cooperatives la conveniència de crear una sola marca que aglutinés l'oli de qualitat produït per totes dues DO a fi de donar-li una valoració superior i situar-lo en una posició més competitiva als mercats exterior i interior.

Fins al moment de la creació de l'Oleastrum, l'oli d'arbequina produït per les cooperatives de Siurana i les Garrigues anava destinat bàsicament a l'exportació a l'engròs al mercat italià, on l'incorporaven a olis de producció pròpia per tal de millorar-los i refinar-los. En canvi, l'Oleastrum va ser concebut per exportar-lo a la menuda, embotellat i encapsat, cosa que li dóna un valor afegit superior, el fa menys vulnerable a les condicions foranes i li permet de penetrar en uns mercats més selectes, fins ara inaccessi-

à amb vocació universal

bles. No obstant això, una part de la producció de l'Oleastrum va al mercat interior, en el qual vol penetrar com un producte de qualitat extra i de preu elevat.

La qualitat d'Oleastrum ('ullastre' en llatí) és totalment garantida: a banda passar diversos controls amb uns barems d'exigència molt alts, la varietat d'oliva, l'arbequina, requereix una transformació en oli dia per dia, que fa que sigui un producte jove, fresc i molt afruitat.

Les 58 cooperatives que participen en l'elaboració de l'Oleastrum representen, amb gairebé 7 milions de quilos de producció mitjana d'oli d'arbequina, el 75% de la producció d'aquest tipus d'oli a Catalunya (més de 8 milions de quilos), i el 30% del total (entre 20 i 25 milions de quilos).

L'Oleastrum pren el nom d'una antiga via romana que formava part de la Via Augusta, la "carretera" que recorria la costa catalana fins a Roma. Catalunya, un país de clima mediterrani, reuneix les condicions perfectes per a la producció d'aquest oli: l'escalfor del sol i la brisa del mar. L'oli d'oliva extraverge és el resultat d'un procés de cultiu, selecció i d'elaboració natural molt acurat, sense additius, amb una tradició de més de 3.000 anys.

Aquesta llarga tradició forma part de l'anomenada dieta mediterrània, la dieta que, segons demostracions científiques, és la més sana i equilibrada. En aquesta dieta, l'oli d'oliva extraverge hi té un paper de gran importància per la seva doble condició d'ingredient deliciós per a la cuina i d'indiscutible font de bona salut: és beneficiós per al cor, el sistema circulatori i el cos sencer. El seu alt contingut en vitamines A, D, K i sobretot E, combinades amb la seva efectivitat a l'hora de reduir el nivell de colesterol, en fan un element indispensable en una dieta equilibrada.

Amb totes aquestes propietats, que fan de l'Oleastrum un símbol dels aliments mediterranis de qualitat, rics i equilibrats, frescos i exquisits, s'explica millor l'excel·lent acollida que aquest oli va obtenint a tot arreu, i la seva presència al sopar dels premis Nobel és un pas endavant més de la seva projecció internacional. L'èxit de l'Oleastrum és un reconeixement merescut a l'esforç de les cooperatives elaboradores i dels oleïcultors que s'escarrassen a aconseguir una primera matèria –l'oliva– de la més alta qualitat.

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca

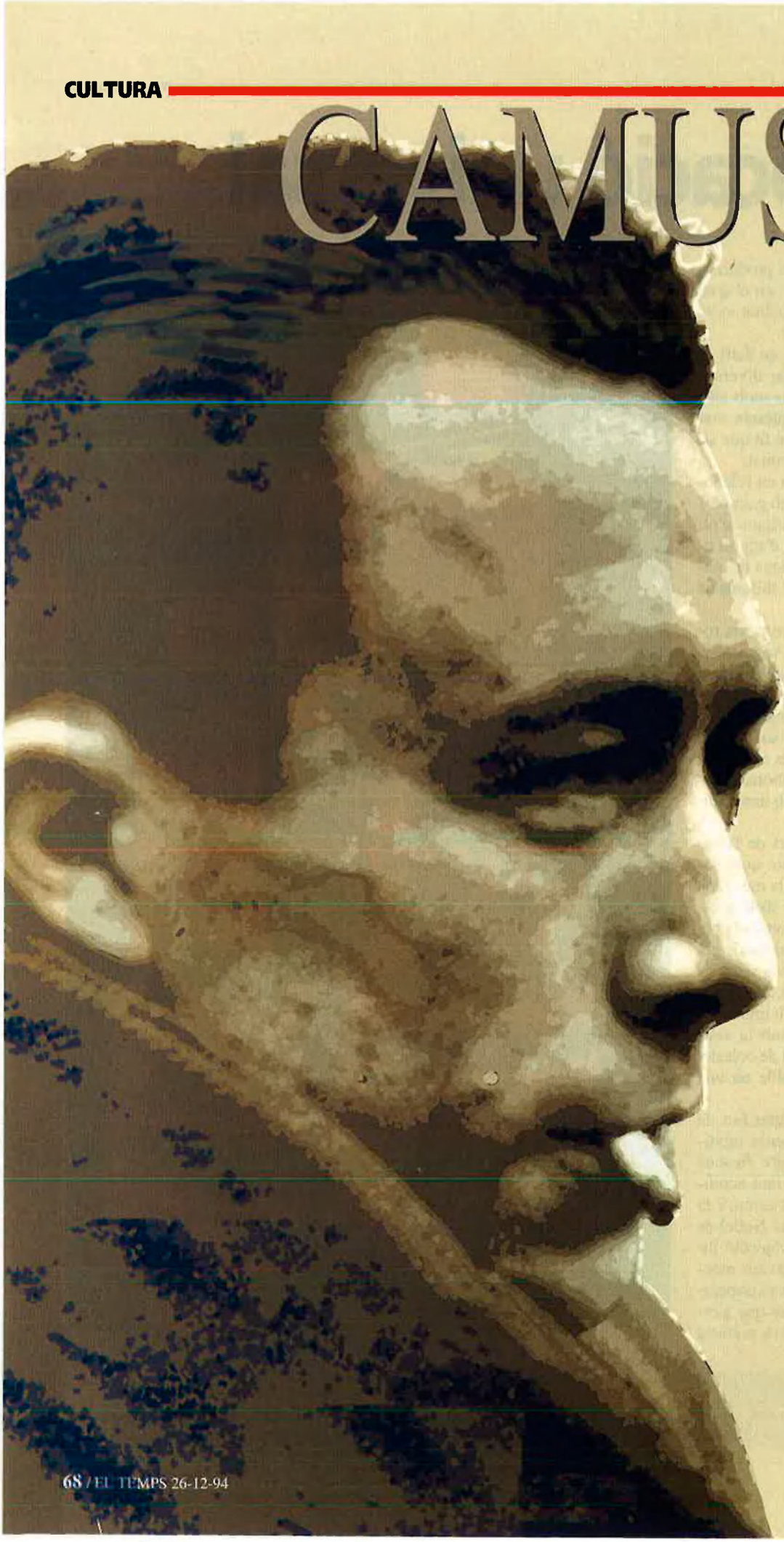
ARXIU

L'Oleastrum va ser concebut per exportar-lo a la menuda, embotellat i encapsat. No obstant, una part de la producció va al mercat interior.

CAMUS ES

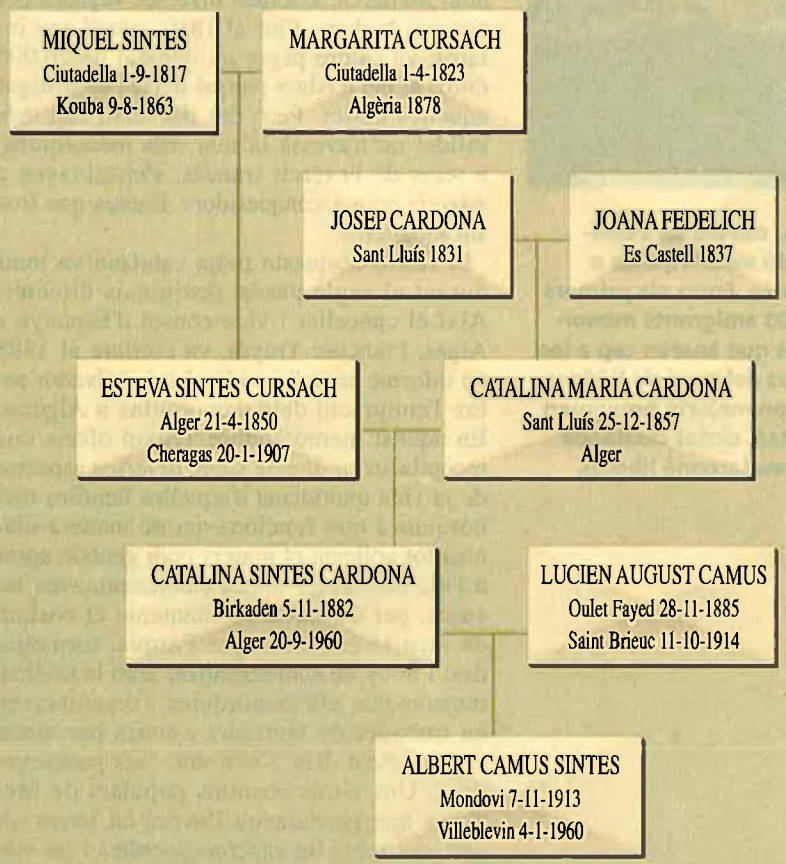
d'avantpass
no va
prim

ENCIAL

escriptor que somniava una illa
lluitadors i l'Algèria que ell ja
eure destruir es barregen en 'El
home' per tornar-nos la imatge
èdita d'un Camus a flor de pell.

ARBRE GENEALÒGIC D'ALBERT CAMUS

JOAN SUBIRATS / ORIOL MARTÍ

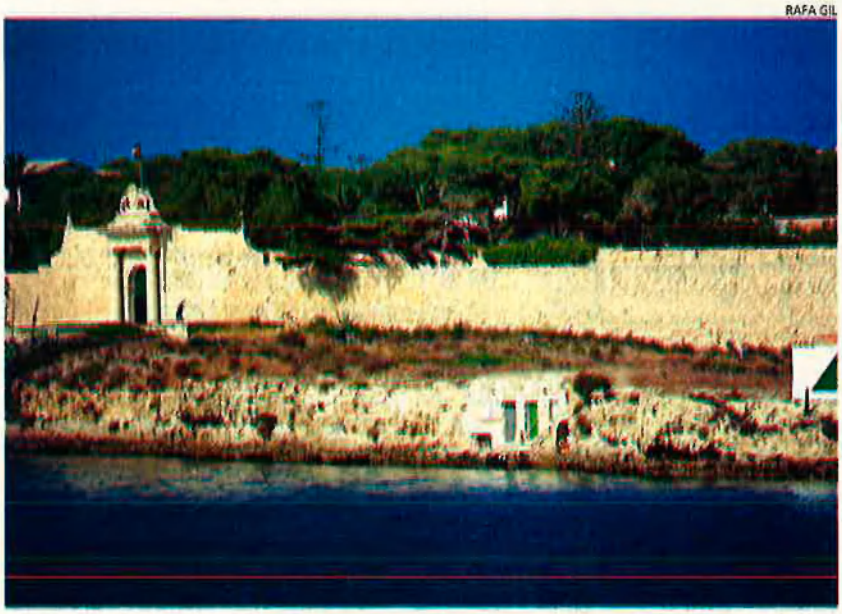
Havia de ser el retorn a les fonts de tot narrador, la infància. La llum, el sol, la Mediterrània, el tramvia de Belcourt i la badia d'Alger. El retrobament amb les arrels familiars d'Albert Camus, premi Nobel expulsat de la *rive gauche* per haver demanat als intel·lectuals que rebutgessin, fos quin fos el pretext, tot despotisme. L'home que, ensems amb l'editor Michel Gallimard, es moria en un accident de cotxe contra un arbre casual la nit del 4 de gener de 1960 era a punt d'iniciar un nou cicle literari amb "la novel·la de la meva maduresa": Havia de tenir per nom *Le premier homme* que, tal com exposa l'única i aclaparadora biografia de l'autor (*Albert Camus* d'Herbert R. Lottman, "no autoritzada" per la família i reeditada aquest desembre per Taurus), havia de ser la novel·la èpico-generacional dels algerians francesos. Un enteixinat d'històries personals barreja d'orígens alsacians, napolitans, maltesos, grecs, jueus o menorquins que havien construït el seu Nou Món i havien renegat de la Vella Europa. Aquell ambiciós projecte literari quedà reduït a un manuscrit il·legible de 144 pàgines trobat a la cartera de viatge com una mortalla final. En la dècada dels 60 aquell manuscrit va dormir el son dels justos. Camus era *out.* A la desactivació totalitària dels 90, en plena onada necrofílica, també s'hi ha unit la tenacitat d'una filla –Catherine Camus– que va passar-lo en net i va fer-lo publicar sense ínfules d'*edició crítica* sobrecarregada de notes a peu de pàgina. "A *El primer home* és l'autor qui parla d'ell mateix. Això és el que val".

I aquesta immersió en la memòria personal ofereix per primer cop pistes –imprecises, però cabadals– sobre els orígens menorquins dels Camus, aquells Sintes de Sant Lluís que van emigrar cap a la terra de tarongers i prosperitat que havia de ser l'Algèria francesa. Només cal fer-ne un petit tast per captar la influència mítica d'aquella illa perduda a mig camí entre París i Alger. Hi és, per exemple, a les pàgines 72 i 73 d'*El primer home* que acaben d'editar, consociades, Tusquets i Empúries. Convertiu Jacques Cormery en l'*alter ego* de l'escriptor i recordeu que l'àvia no era sinó Catalina Cardona Fedelich. I resseguiu les traces d'un passat reinventat.

"L'àvia, en canvi, es feia una idea més encertada de les coses. 'Acabaràs al patíbul' –repetia sovint a Jacques–. Per què no? Allò ja no tenia res d'excepcional. Ella no ho sabia, però, tal com era, res no l'hauria estranyada. Dreta, ficada en un llarg vestit negre de profeta, ignorant i obstinada, almenys mai no havia conegut la resignació. I més que ningú altre havia dominat la infància de Jacques. Educada pels seus pares maonesos en una petita granja del Sahel, s'havia casat molt

jove amb un altre maonès, esvelt i fràgil, els germans del qual ja eren instal·lats a Algèria d'ençà de 1848, després que morís tràgicament l'avi patern, poeta aficionat, que componia els seus versos enfilat dalt d'una ruca i caminant per l'illa entre les petites parets de pedra seca que termenen els horts. Va ser durant un d'aquests passeigs que, enganyat per la silueta i el seu barret negre d'ala ampla, un marit escarnit, pensant que castigava l'amant, afusellà per l'esquena la poesia i el model de virtuts familiars que, amb tot i això, no va deixar res als seus fills. El resultat llunyà d'aquest tràgic malentès en què trobà la mort un

RAFA GIL

poeta fou la instal·lació en el litoral algerià d'una caterva d'analfabets que es van reproduir lluny de les escoles, dedicats a una feina extenuant sota un sol de justícia. Però el marit de l'àvia, si jutgem per les fotografies, havia conservat alguna cosa de l'avi inspirat i la seva cara prima, ben dibuixada, amb la mirada ensonyada, coronada amb un front ample, no el designava ni de bon tros per plantar cara a la jove, bella i enèrgica esposa. Ella li va fer nou criatures, de les quals dues van morir amb pocs anys, mentre que una altra només pogué salvar-se al preu de la invalidesa i la darrera naixia sorda i gairebé muda. A la petita granja fosca, sense deixar de fer la part que li tocava de la dura tasca comuna, educava la seva fillada amb un bastó ben llarg sempre a la vora quan s'asseia al cap de taula, la qual cosa la dispensava de qualsevol observació vana, ja que el culpable rebia immediatament un cop al cap. Regnava exigint respecte per a ella i el seu marit, a qui els nens havien de tractar de vós segons els costums espanyols".

Maó, centre de l'emigració menorquina a Algèria. Entre els primers 10.000 emigrants menorquins que anaren cap a les costes del nord de l'Àfrica, la gran majoria provenien de Maó, ciutat castigada pel seu taranná liberal.

Pioners. La història de l'arrelament menorquí d'Albert Camus arrenca d'una illa esquarterada per ocupacions militars, rapinyes corsàries i tensions civils que tenien en un port de Maó emprenedor –burgès i per tant revolucionari– la rància contraposició d'una Ciutadella aristocratitzant, sota l'ombra encara present de la revolta del 1810, quan el *poble baix* va desfer-se del governador militar espanyol –substitut dels anglesos tan estimats a Maó– i de les seves exigències fiscals per sostenir la guerra del francès.

Aquella insolència, pagada amb multes temibles i males anyades, va enfonsar l'illa en la deriva econòmica i l'emigració hi va irrompre com una sortida natural de moltes famílies al límit de la subsistència. Cap a Gibraltar, els ports de la Mar Negra o fins i tot cap a les llunyanes terres d'Amèrica... Entre 1830 i 1850 emigracions cícliques eixugen l'escassa demografia menorquina, però cap no va tenir tant de relleu com l'emigració legal de 9.386 illencs a Algèria aprofitant que la base militar de Maó havia estat cedida com a rereguarda de la invasió francesa d'Algèria. Aquesta primera lleva permeté, posteriorment, un flux regular de pioners cap a aquelles terres que havien mantingut des de la conquesta catalana una inquietant relació amb Menorca, assolada diverses vegades per corsaris berbers. Fins al 1810, aquell any infaust, va caldre pagar un donatiu de 26.000 duros al bei d'Alger perquè deixés de fustigar aquelles costes. Però des del 1830 cap més infidel no travessà la mar. Els menorquins, a recer de l'exèrcit francès, s'instal·laven a Algèria com a conqueridors. Encara que fossin subalterns.

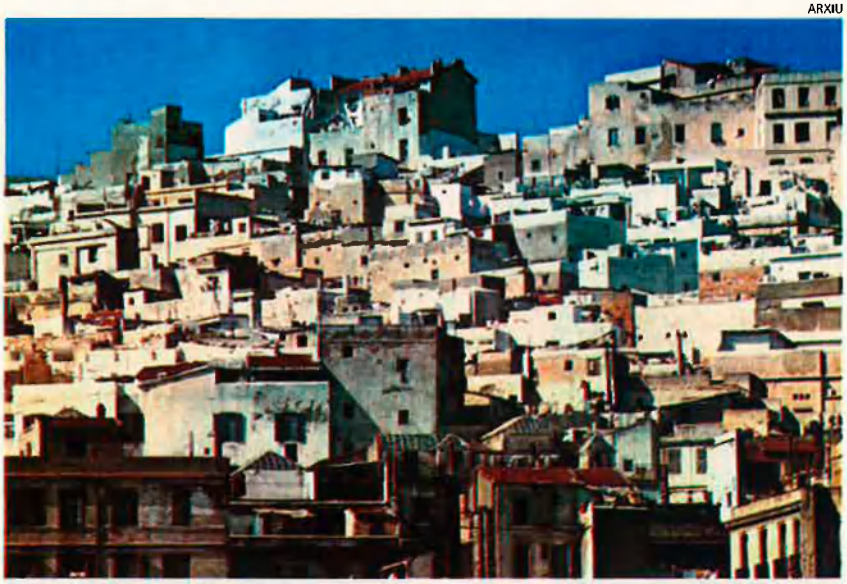
El rastre d'aquesta petja catalana va tenir durant el segle passat testimonis directes. Així el canceller i vice-cònsol d'Espanya a Alger, Francesc Truyol, va escriure al 1888 un informe per a l'Arxiduc Lluís Salvador sobre l'emigració dels menorquins a Algèria. En aquest memoràndum Truyol oferia una recopilació *en directe* sobre diversos aspectes de la vida quotidiana d'aquelles famílies menorquines que funcionaven de manera clànica tot aplicant el mateix codi genètic després a l'illa nativa: les dones emblanquinaven les cases; per Carnaval es mantenia el costum de menjar crespells; per Pasqua, formatjades; i lluny de confraternitzar amb la tradició musulmana, els menorquins s'organitzaven en trobades de familiars i amics per matar el porc. Se'n deia, i se'n diu, "ses porquetjades". Uns altres costums populars de Menorca que perduraven llavors en terres algerianes foren les cançons populars i les vetllades amb glossats. Tot un seguit d'elements no exclusivament folclòrics sobre els quals el vice-cònsol Truyol arribava a una assenyada conclusió: "Algèria no seria segu-

rament allò que és sense els menorquins".

En aquelles mateixes dates l'historiador Jaume Gomila Huguet afirmava a *L'emigració menorquina a Argèlia (1830-1850)*, un estudi guardonat amb el premi d'investigació de l'Ateneu de Maó 1888 (*Revista de Menorca*, 1889), que aquella va ser una emigració en massa, amb predomini d'homes, per més que les dones també hi foren nombroses. De solters en partien més sovint, i entre aquests es destacaven els grups d'edat compresos entre els 15 i 19 anys. Si s'observava una sobreabundància de joves entre 15 i 19 anys, era perquè en aquell context històric Menorca, reintegrada a la corona espanyola, havia estat obligada a admetre el sistema de quintes –lleves forçoses de joves per a servir l'exèrcit– i molts candidats preferien l'emigració. També van marxar molts casats i famílies senceres, "carregades moltes vegades amb nombrosos fills, alguns de poca edat, fins i tot de pit", com rememorava JaumeGomila.

La ferida algeriana. Tot rastre posterior d'aquesta presència, substancial però esquàlida, de menorquins a Algèria es troba en la memòria oral dels seus descendents: aquesta tercera generació a la qual pertanyia Albert Camus i que es va fondre en la vida col·lectiva de la societat algeriana, associada indefugiblement en la unió colonial amb França, sense la qual la vida d'aquells emigrants –l'escola que els ensenyava i l'estat que els protegia– no tenia sentit. Aquell sentiment que travessa tota l'existència de Camus i que sintetitzava la posició silenciosament esquinçada del Premi Nobel sobre la llarga guerra del "moviment àrab" contra "l'imperialisme francès". Un FLN revestit de discurs progressista, però articulat en un terrorisme indiscriminat, i un populisme nacionalista i unes forces policíaques, posteriorment camuflades sota l'OAS, que feren del terrorisme d'estat –la IV República de la tortura– un instrument de degradació moral que repugnava a Camus. I enmig, àrabs i francòfons: qualsevol, com la seva mare, pensava Camus, podia anar-se'n al mercat i sortir-ne triturat per les bombes o ser detingut simplement pel fet de dur una carta sospitosa. Cap treva civil que evités de convertir la població en primera víctima, tal com proposava Camus, no fou escoltada. Cap comprensió dels francesos d'Algèria, com proposava Camus, no fou tampoc tinguda en compte. No existia espai possible per a aquella *Algèria francesa i fraternal* o la idea d'un estat francès que sabés "comportar-se amb justícia, sense discriminació, ni en l'un sentit ni en l'altre, amb totes les comunitats d'Algèria". Camus, tan humil com els musulmans de la Casbah, imaginava aquest espai per a tots, però l'alto-el-foc del 1962 i la retirada gaullista deixaren Algèria a un sol cantó de la barricada: els *pied noirs* i els àrabs afrancesats van haver de fugir. Els uns, ressituats a la costa mediterrània més acostada al sol d'Alger, de Perpinyà a Alacant; els altres, arraconats com a veterans d'una guerra perduda entre els suburbis de París. Després, només en resta la nostàlgia.

ARXIU

Una imatge d'Alger. La capital de l'Algèria francesa era el centre administratiu i cultural de la província i on Camus va viure després de l'adolescència.

Com la de l'Associació Genealògica "Algé-

ARXIU

Catherine Camus, filla del Premi Nobel. La filla de l'escriptor va passar a net el manuscrit gairebé il·legible d'*El primer home*.

rie-Maroc-Tunisie", que presideix l'investigador Claude Delaye, que promovia, el mes d'octubre d'enguany, el desplaçament a Menorca de francesos descendents d'aquells menorquins que durant el segle XIX havien emigrat a Algèria. En aquest ritual de remembrança, hi van participar 200 franco-algerians d'arrel menorquina que van passejar-se pels records dels seus avantpassats. Van conèixer els pobles, els paisatges, les platges i el camp de què havien sentit parlar, en una tradició oral transmesa de generació en generació. Com a cloenda, el 8 d'octubre s'inaugurava a la muntanya del Toro –centre geogràfic i espiritual de Menorca– un monument de l'escultora franco-menorquina Letícia Lara, titulat *La menorquina*, en homenatge als milers de conciutadans que havien emigrat a Algèria: els Cortès, els Sintes, els Guàrdia..., llinatges menorquins que restaran per sempre més associats a poblacions algerianes com Kouba o Cheraga.

Fou una retrobada amb una Menorca que Albert Camus no va arribar a visitar mai per raons que la seva filla Catherine no pot recordar. Excepte una de ben òbvia. Des del març de 1939 Franco imposava la seva dictadura i Camus no hauria posat mai els peus en aquell país mentre el dictador fos viu. Tot i així, en alguns llibres de contes escrits als anys 30 hi ha referències a un viatge a Eivissa i Mallorca –descripcions de Sant Antoni, Evissa, i del convent de Sant Francesc, Mallorca–, però no hi ha constància, d'aquella tercera illa reviscuda tan sols en "aquell estrany patuès" que parlava l'àvia de Camus.

Geneaologia mínima. Hi hi ha certament un arbre genealògic que cristal·litza en els seus avis materns, Esteve Sintes Cursach i Catalina Maria Cardona, emigrats menorquins durant la segona meitat del segle XIX cap a aquella terra desconeguda, Algèria, on anaven a buscar feina, pa i fortuna. I hi ha també la història intransferible d'un noi del barri obrer de Belcourt, un barri que mirava a mar i envejava la fastuositat llunyana del carrer Michelet i l'eixam proper de la Casbah. Divuit anys viscuts a recer d'un Alger orfe de memòria històrica. El d'Albert Camus-Sintes. Renascut a *El primer home* per reconstruir-la. Orfe també de pare als nou mesos. Orfe de Lucien August Camus que moria al 1914, als vint-i-nou anys, a la batalla del Marne, la Primera Guerra Mundial. Albert va rebre durant la seva infantesa, al país nord-africà, la poderosa influència de la seva àvia i de la seva mare, Catalina Sintes i Cardona, filla d'aquells menorquins que emigraren al Nord d'Àfrica i van fundar Fort de l'Eau.

Entre la mare i l'àvia, aquell matriarcat de subsistència ferotge i homeopàtica, Camus hi somatitzà les trompades i les il·lusions escapçades que tota família conserva en la retina comuna. I els silencis. Les fantasies que despertava França, París i l'illa d'on havien vingut. Tot allò que mai no havien vist i que sa mare amb prou feines si sabia explicar: "Era allí, juntament amb Espanya, que no podia situar però que, en qualsevol cas, no era gaire lluny, d'on els seus pares maonesos havien marxat feia tant de temps com els pares del seu marit en direcció a Algèria perquè es morien de fam a Maó, que ni tan sols sabien que fos una illa". Són les etapes que maduren en el cos central d'*El primer home*. Aquelles que Camus, abans de l'accident mortal, millor havia perfilat. Fins a l'adolescència. Literatura en estat pur que va convertir aquest presumpte inèdit tardà en un *best-seller* de la temporada cultural francesa, a mitges entre la rehabilitació expiatòria, que deia Jorge Semprún, del *radical chic* parisenc, i la unanimitat d'aquell mateix lector jove que s'havia somogut en plena Segona Guerra Mundial amb la lectura de *L'Étranger*. La projecció biogràfica –la memòria de l'escriptor– fa encara més actual aquesta reconstrucció d'unes arrels familiars que comencen entre els menorquins emigrants.

Els avis, Esteve Sintes Cursach, de pares ciutadellencs; i Maria Catalina Cardona Fedelich, nascuda a Sant Lluís, que es van casar al 1874 a Kouba. La seva filla Catalina Sintes Cardona, menorquina algeriana, mare de l'escriptor, després del matrimoni amb Lucien August Camus, que va conèixer a la ciutat de Cheraga. Foren els Sintes menorquins qui van acollir el jove Lucien Camus i van trobar-li feina de transportista de vins. Lucien mai no va voler saber res dels seus germans, que l'havien abandonat a un orfenat.

DISTRIBUCIÓ

VALÈNCIA (96) 150 08 41 - BARCELONA (93) 3188799 - ALACANT (96) 5110192

Edicions Bromera

La mort primerenca del pare explica que Albert Camus no el conegués i creés la seva propia mitologia sobre els orígens alsacians del pare, que Lottman desmenteix en la seva biografia; però el pes rellevant de la mare i l'àvia menorquines impregnaran tota la reconstrucció literària dels seus orígens. Com exposa en el primer volum dels seus *Carnets*, "l'estrany sentiment d'un fill envers la seva mare configura tota la sensibilitat".

El paradís perdut d'Albert Camus s'organitzava en un estret apartament format per dues habitacions i cuina en aquell barri menestral de Belcourt, on la desaparició del pare, havia reduït el nucli familiar a la mare, Catalina Sintes; al germà, Lucien; a l'àvia, Catalina Cardona; i als oncles materns, Esteve i Josep. "La pobresa mai no va ser cap desgràcia", escriu un Camus que es fotia de tots aquells defensors del proletariat que s'havien criat amb dida i criada. Camus sabia que la pobresa es dissol sense passat i *El primer home* és, en darrer terme, l'intent de recuperar-lo. Només d'aquesta manera sobreviu la figura d'aquella àvia que en les llargues vetllades de l'hivern algerià explicava als seus néts els costums, les tradicions i les llegendes d'una illa de la Mediterrània situada entre la França on havia mort el pare i la terra nord-africana on havien anat a raure els Camus Sintes.

Encara queden moltes pistes per seguir sobre la filiació menorquina de Camus, però lluny d'enetelèquies de filòlegs, hi ha un escriptor que va adquirir un compromís directe amb aquella "ànima espanyola" que ell s'havia imaginat posseir. Una determinada idea de la veritat i del coratge que ell creia haver trobat en els perdedors de la guerra civil. Antifranquista visceral i solidari, republicà fins a la medul·la, Camus és segurament l'intel·lectual francès que més va mullar-se en la defensa de *totes* les víctimes de la repressió franquista. I d'aquesta actitud *engagée* per convicció personal, en queden encara testimonis d'excepció. Wilebaldo Solano, secretari general del POUM a l'exili, va ser un d'aquells refugiats que va mantenir un contacte regular amb Albert Camus.

En línia de foc. "El seu somni era que el franquisme caigués i pogués venir a Barcelona. Coneixia la gent de la CNT i del POUM, amb qui havia tingut molts contactes, i la majoria eren catalans. Per ell, Barcelona era el símbol del sindicalisme i de la revolta. Encara tenia aquella idea de la rosa de foc. I en moltes ocasions va salvar vides. Jo recordo que una vegada, en ocasió de la pena de mort contra Marcos Nadal, secretari del comitè d'acció clandestina de la CNT que treballava a l'interior –devia ser al 1948–, ell ens va telefonar i va exclamar: 'Com és possible que els comunistes de seguida fotin un merder per qualsevol i es condemni un anarquista i ningú no en faci cas? Què és això? Veniu a París i parlem-ne'. Ell no va perdre mai una influència considerable entre l'elit intel·lectual francesa i sabia com mobilitzar-se; vam organitzar un míting, ell va fer gestions i el vam salvar de la mort! Nadal encara viu a València. Ell es comportava com un camarada. Ens va dir: aquesta és la meva adreça, aquest és el meu telèfon, i a qualsevol dia i hora del dia o de la nit, si hi ha un cas com aquest, podeu comptar amb mi. A casa seva, vam tenir-hi moltes reunions per aconseguir signatures, organitzar mítings... Tenia la llista de contactes i la feia funcionar. Quan al 1957 vam fer un homenatge internacional a l'Andreu Nin ell no va poder venir, però va fer una carta molt bonica lamentant la seva inassistència i recordant Nin com un símbol de la revolució traïda. Ell havia pres partit feia temps. Havia escrit sobre els processos de Moscou. Era d'esquerres, però sempre antistalinià. El problema de Sartre, en canvi, és que no tenia criteri polític. Es pot ser un gran escriptor o un gran compositor i no saber res de res. Sempre es va deixar influir per la gent del seu voltant. I el va manipular fins al final de la vida tothom qui va voler, del PCF fins a la jove guàrdia roja. Per entendre com era, pensa que una vegada ens va explicar que ell havia anat a Nova York i no l'havia rebut ningú, ni tan sols l'editor, i s'hi havia trobat sol, però que quan anava a Moscou el rebia fins la guàrdia del Kremlin. I és clar, com li agradava!".

ARXIU

Albert Camus. Tenia un aire de Humphrey Bogart que al seu gran amic, i després rival, Jean-Paul Sartre, el posava bastant gelós. L'escoltaria només pel seu físic.

La desgràcia de Camus entre els teòrics seguidors de la península era de trobar-se en un sandvitx asfixiant: pels censors del règim Camus era un roig perillosíssim i, a banda *La pesta*, totes les seves obres van haver-se de publicar a l'Argentina. Per l'esquerra intel·lectual espanyola, la majoria *companys de viatge* del PCE, Camus era aquell traïdor

–"moralista tronat" que deien els sartrians– a qui Occident havia regalat el Premi Nobel pels serveis prestats a la croada anticomunista. Per tot plegat, el volum de la tasca cívica en favor de tots els represaliats del franquisme ha quedat en un segon pla, i això que aquesta ajuda desinteressada es va mantenir constant fins la fi.

L'etiqueta de lluitador per la llibertat no era en Camus façana hipòcrita: l'escriptor va utilitzar a mesura que la seva celebritat augmentava la via dels missatges privats i confidencials destinats a fins específics. Salvar, per exemple, la vida d'un heroi de la resistència grega, Manolis Glezos, empresonat després de la guerra civil entre comunistes i conservadors; declarar com a testimoni en el judici contra Maurice Laisant, editor d'un cartell "subversiu" contra la guerra d'Indo-xina. Fins en la discrepància assumida amb el FLN, l'escriptor s'atrevia a sopar amb Mohamed Lebjaoui, cap clandestí a la capital francesa, per oferir-li, sempre que li calgués, casa seva com a refugi.

I de sempre el compromís *espagnol*: participant en la commemoració del quinzè aniversari de la guerra civil, al 1951, que es va celebrar al Casal de Catalunya de París per recordar-hi la vergonya d'una civilització que

ARXIU

Catalina, o Catherine, Sintes. La mare de Camus, junt amb l'àvia, seria una presència dominant en la infantesa de l'escriptor.

havia vençut el nazisme i consentia el franquisme.

En la solitud posterior a la publicació de *L'home rebel,* el primer gran al·legat d'un *gauchiste* de pes contra el terror estalinià, Albert Camus va acostar-se a aquesta nebulosa –tan solitària com ell, segons Lottman– de l'extrema esquerra i dels descarrilats de la història: anarco-sindicalistes, socialistes revolucionaris... D'aquella amarga polèmica que va enfrontar-lo a Sartre i a un subaltern de *Le temps moderns*, Francis Jeanson, el maig de 1952, en queda allò que Jorge Semprún anomena l'esplèndida virulència polèmica de l'autor de *La nàusea*. I una constatació: Camus era un demòcrata llibertari; Sartre, un demòcrata autoritari. Al marge d'una amistat deteriorada pel *vedettisme* d'una època bipolar, Albert Camus, l'home que es contempla a *El primer home*, té una sola frase que defineix un segle de submissió que inclou també Jean-Paul Sartre.

"Els qui pretenen saber-ho tot i arreglar-ho tot acaben per matar-ho tot. Arriba un dia que no tenen altra norma que l'asassinat, ni altra creença que la pobra escolàstica que, en totes les èpoques, va servir per a justificar el crim".

Camus essencial. **Oriol Malló / Josep Pons**

AJUDEM EL POBLE DE BÒSNIA

CAMPANYA DE NADAL

Principals accions realitzades:

- 38 camions d'ajut humanitari a Bòsnia (més de 1.000 tones d'aliments i medecines)
- acolliment de 103 bosnians a Catalunya (trasllat, allotjament i manutenció des de fa més d'un any en col.laboració amb vint-i-cinc pobles de Catalunya).

Accions immediates:

- enviar un Comboi de Medicaments i Llavors a les zones més necessitades (gener del 95).

QUÈ HI POTS FER?

Aportar diners per comprar medicaments ingressant-los a:

AJUDEM EL POBLE DE BÒSNIA
2100-3200-2201147436
Caixa de Pensions de Barcelona, "La Caixa"

Per a més informació podeu adreçar-vos a les entitats coordinadores de la campanya

CIEMEN
Pau Claris, 106, 1r 1a - 08009 Barcelona
Tel. (93) 302 01 44 - Fax (93) 412 08 90

JUSTÍCIA I PAU
Rivadeneyra, 6, 10a - 08002 Barcelona
Tel. (93) 317 61 77 - Fax (93) 412 53 84

ACCIÓ SOLIDÀRIA PELS POBLES
Tel. (93) 302 01 44

Aquesta campanya té el suport de la

Generalitat de Catalunya

JOSEP PONS

En la nit del 8 de desembre el Teatre Municipal des Born de Ciutadella oferia un aspecte insòlit, lluminós. Els principals artífexs de l'acte d'enguany foren Pau Gener, secretari del premi, Jaume Font, president del Cercle, l'actor Herman Bonnín i Sergi Belbel (en la foto superior).

Menorca premia el millor teatre

El Premi Born, dedicat a obres de de teatre, que concedeix el Cercle Artístic de Ciutadella, es va atorgar el passat 8 de desembre en l'edició 94 a Sergi Belbel.

"El Premi Born de Teatre gaudeix avui d'un prestigi que s'ha guanyat a pols, gràcies a la serietat de l'organització; l'esforç que ha realitzat l'entitat promotora, el Cercle Artístic de Ciutadella, i la qualitat dels darrers guanyadors del certamen". Amb aquestes paraules sintetitzà l'actor i director teatral Herman Bonnín, president del jurat qualificador del Premi Born de Teatre, l'actual moment que ha assolit aquest certamen, que és avui el guardó literari per a obres teatrals amb major dotació econòmica que organitza al nostre país una entitat cultural privada. Puja a 1.500.000 pessetes i inclou l'edició de l'obra premiada.

Per a 1995, amb motiu de la vigèsima convocatòria del concurs, el president del Cercle Artístic de Ciutadella, Jaume Font, ha demanat un esforç a les entitats i institucions patrocinadores per a arribar als dos milions de pessetes en dotació econòmica. Els patrocinadors són la Fundació Rubió i Tudurí-Andròmaco, la Conselleria de Cultura del Govern Balear, l'Ajuntament de Ciutadella, el Consell Insular de Menorca i la Caixa de Balears "Sa Nostra".

En la nit del 8 de desembre el Teatre Municipal des Born de Ciutadella oferia un aspecte insòlit, lluminós, gràcies a la massiva afluència de públic que emplenava el pati de butaques i les sumptuoses llotges. Era la nit màgica del Premi Born de Teatre 1994.

Entre les autoritats menorquines, el president del Consell Insular, Joan Huguet; el batlle de Ciutadella, Josep Carretero; el senador Martí Escudero; el delegat del Govern espanyol a l'illa, Juan Felipe Ruiz Sabido; i moltes cares conegudes del món de la cultura i els espectacles, com l'escriptor Pau Faner; l'editor Eliseu Climent, que publicarà l'obra guanyadora; el director de la companyia teatral Nura i ex-president del Cercle Artístic, Jeroni Marquès; el director general de la Fundació Rubió i Tudurí, Hipòlit Mercadal; l'autor valencià Rodolf Sirera, guanyador amb el seu germà Josep Lluís del Premi Born 1993; el realitzador de televisió Roger Gustafré; el director de la companyia teatral La Cuadra de Sevilla, Salvador Tábora; l'ex-conseller de Cultura de Menorca Joan F. López Casasnovas; el direc-

JOSEP PONS

Eliseu Climent, Pau Faner, Joan Huguet i Joan López Casasnovas xerren al final de l'acte. Política i cultura confluïren la nit del 8 a Ciutadella.

Sergi Belbel, guanyador del Premi Born de Teatre 1994: "Els actors de televisió atreuen el públic cap al teatre"

L'autor i director català Sergi Belbel, guanyador del Premi Born de Teatre 1994, treballa en la pròxima telenovel·la, amb guió de Maria Mercè Roca, que a partir de gener emetrà TV3, quan hagi acabat la sèrie *Poble Nou*.

—Com explica l'augment d'espectacles teatrals i la major afluència de públic?

—Els actors de televisió atreuen el públic cap a les representacions teatrals. Enguany s'ha produït un gran increment en l'assistència d'espectadors al teatre, i a Barcelona s'ofereixen en aquests moments molts muntatges. És positiu que hi hagi aquesta "veneració" pels actors, i per aquest motiu hem d'aprofitar la seva capacitat d'atracció cap al món el teatre.

—A quin ritme treballa en la nova telenovel·la de TV3?

—És una feina absorbent, però vaig decidir fer aquesta sèrie per a canviar de registre, perquè durant més de set anys he estat al teatre i vull realitzar una activitat distinta, en aquest cas a la televisió.

—Quin sera el títol d'aquesta sèrie?

—Algú ha publicat que serà *Quatre rius*, però no crec que sigui el nom definitiu.

—Quina és la causa de l'èxit que ha obtingut la sèrie Poble Nou*?*

—La seva gràcia s'explica pel fet que ha usat les tècniques del *culebrón* connectant amb situacions pròpies, ben nostres, de manera que l'espectador connecta i sintonitza en identificar fàcilment les situacions i els personatges. Però després de *Poble Nou* no crec que arribem a l'èxit que ha assolit, malgrat que el registre serà idèntic, o sigui, el melodrama.

—Coneixia anteriorment el Premi Born de Teatre?

JOSEP PONS

Sergi Belbel. Ha guanyat amb *Morir*.

—Des de fa anys. L'ofici d'autor dramàtic és molt més dur i té menys eco que l'escriptor clàssic. Per tant, procurem conèixer els certàmens seriosos, com el Premi Born, que es convoquen per a obres teatrals, per participar-hi i donar a conèixer les nostres creacions.

—Què significa haver aconseguit aquest guardó?

—Una sorpresa molt agradable i un gran reconeixement perquè avui el Premi Born de Teatre té un prestigi merescut i una alta dotació econòmica, superior fins i tot al Premi Ignasi Iglésias. *[Sergi Belbel va aconseguir en 1987 aquest guardó, que convoca la Generalitat de Catalunya, amb una dotació d'un milió de pessetes.]*

—Quin és el contingut i el missatge de l'obra premiada?

—Constitueix un joc entre la vida i la mort. En la primera part es desenrotllen set situacions aïllades de diferents casos de mort, amb escenes inconnexes. Cadascuna acaba amb la mort d'un dels personatges que intervenen a la representació, de distinta forma: per malaltia, accident, sobredosi d'heroïna, assassinat, etc. La segona part comença amb la repetició de la darrera escena de la primera, però el final és distint: la víctima aconsegueix de sobreviure. Aquest fet es repeteix i s'encadena, de manera que la supervivència d'un personatge porta a la d'un altre. Així, l'obra és un cant a la vida, a la solidaritat, a l'ajuda mútua, per ser conscients que tenim la mort molt pròxima a nosaltres; i que en moltes ocasions resulta suficient un gest, una paraula, per sobreviure. Aquesta obra és fruit de la ràbia que m'han provocat morts que s'haurien pogut evitar.

—Es presentarà Morir...*?*

—M'he compromès a aconseguir-ho i que es presenti a Ciutadella, al Teatre des Born, però el problema és el gran nombre d'actors que hi intervenen, en total, 16. Espero que es pugui resoldre satisfactòriament.

—Quin és l'actual moment de creació de textos teatrals?

—El moment és òptim. Fa deu anys l'actual situació era impensable. Catalunya s'ha obert a Europa i el teatre català ocupa avui un lloc important en l'àmbit teatral europeu. El teatre català es troba històricament en un magnífic moment, encara que pateixi dèficits com els criteris per a l'atorgament de les subvencions o la qüestió del Teatre Lliure. On hi ha més problemes és en la indústria cinematogràfica catalana. Barcelona marca la pauta en l'activitat teatral, però Madrid fixa la línia en la producció de cinema.

J. P.

tor de les sales de cultura de Sa Nostra a Menorca, Joan Elorduy, etc.

A les 9 del vespre, puntualment, s'aixecà el teló i començà la representació de *Les alegres casades de Windsor*, de William Shakespeare, en traducció de Josep Maria de Sagarra i sota la direcció de Carme Portaceli. Els papers principals anaven a càrrec de Ferran Rañé, Julieta Serrano i Teresa Lozano.

Entre el públic també hi era el guanyador del 18 Premi Born de Teatre, el jove actor i director Sergi Belbel. El jurat qualificador havia emès el seu veredicte la nit anterior i el secretari del certamen, Pau Gener, s'havia posat en contacte amb Belbel per comunicar-li la concessió del guardó i gestionar el seu desplaçament a Menorca.

El guanyador va rebre de mans de Jaume Font, president d'"Es Born", el premi, i enguany, a més de la dotació econòmica, s'ha iniciat el lliurament d'una estatueta que ha creat l'artista menorquina Joana Olives Seguí.

Sergi Belbel parlà poc: "estic emocionat, perquè a més de rebre un premi prestigiós, que ha de continuar la seva trajectòria, és la primera vegada que visito aquesta meravellosa ciutat. Desitjo de tot cor que l'obra es pugui estrenar i faré tot el que pugui perquè es representi en aquest teatre des Born de Ciutadella". Herman Bonnín, en nom del jurat, qualificà l'obra premiada com "intel·ligent, popular i amb una escriptura teatral rabiosament contemporània". Desvetllà que a Belbel –"un dels noms més sol·licitats del teatre en català", va dir– l'havien localitzat a TV3. "Ciutadella –afirma Bonnín– ja és coneguda pels seus paisatges, però ara també es projecta en els cercles culturals i teatrals de la península gràcies al certamen que anualment convoca i organitza el Cercle Artístic".

Tancà els parlaments Jaume Font, president del Cercle, que va agrair el suport econòmic de les institucions patrocinadores. Va tenir una especial referència per a la Fundació Rubió i Tudurí, i la persona del doctor Fernando Rubió, al qual visità amb el vice-president de l'entitat, Joan Salord Torrent, a la finca Montgofre pocs dies abans de la seva mort. El doctor Rubió, lúcid i preocupat per les coses de Menorca, preguntà: "I com tenim el Premi Born d'enguany?".

JOSEP PONS

El Premi Born és un esdeveniment públic i cultural de primer ordre a Ciutadella. En la foto, Pau Gener, l'ex-conseller menorquí Joan Francesc López Casasnovas i el guanyador Sergi Belbel.

La festa continuà després de l'acte de proclamació i lliurament del guardó amb la recepció que va oferir el Cercle Artístic en els locals socials. Els assistents van conversar amb Sergi Belbel i el van felicitar, sorprès i feliç. El brindis amb cava resumia l'esperit de la trobada: "lliurat el Premi Born 1994, visca el Premi Born 1995!"

Josep Pons

Aquest any, regaleu vídeos en català

A llibreries i videoclubs

EDICIONS DE LA MAGRANA

Apartat de Correus 9487 08080 Barcelona
Tel.: (93) 237 88 00 Fax: (93) 237 33 92

VIDEOS.CATALÀ

Amb la col·laboració de
Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Direcció General
de Política Lingüística

NOVETATS EDITORIALS

COEDICIONS

El Montseny

Un gran llibre amb una visió fantàstica d'aquest parc natural que és patrimoni de la humanitat

Coedició amb LUNWERG

...nte gairebé un any a Betúlia. Si ara hi to... ...assar tot el dissabte i el diumenge pensar... ...moner per les flloses vermelles del baldiu... ...quells primers anys de pau, quan no sa... ...i el campanar de Santa Úrsula i al fur... ...dinó per la gent que hi vaig conèixer... ...r, per morir-se. Sempre una mica n... ...a dura tristesa acompanyava el ser... ...odria dir que allò que veia era d'u... ...l matern mar es veia des de Gnar...

...ura, que m'han canviat la ciutat. Com a Guardiet quan vaig tornar-hi perquè Dina em convidà un final de setmana ...s res del que veia no tenia cap record per mi. I si de sobte podia fins i tot predir una paraula o un gest o el pas de l'o ...i falsa memòria: «No, no és això. Això és del tot nou.» No he tornat més a Betúlia. Va unida a l'esclat de la pau, a l'a ...re per respirar o, pitjor encara, si ja no l'era necessari l'aire per respirar. Però ¿per què estimo Betúlia i els seus carrer ...gairebé sempre pel vent cap a ponent? Potser per la presència del mar. Com a Guardiet, gairebé encerclada pel mar. I a ...sitat, i compassió i una mena d'amor que m'oblidava sempre a seguir-los per veure com s'ho feien per viure, per pensa ...s com un jardí tancat. Com el jardí de cal Manillo, era la porta grisa, allí al costat de la nostra casa. Tan pròxim i tan l ...viant, sempre mòbil, sempre diferent de valor o de color. Vivint en mi o acabant-se, o existint sense saber-ho jo, de tal n ...tinava, perquè era el meu amor només reflex d'una aigua profunda, mòbil sempre, silenciosa. Vaig anar a Belúlia després ...a olor de sal, olor trista, pujava en el meu record per la riera d'en Coix, cap a la riera de Gavarra, fins a dalt del Mont-roig.

Coedició amb COLUMNA

Maria Aurèlia Capmany

Obres completes. Vol. 1

Primer volum de la col·lecció que recollirà i posarà a l'abast del lector la part més substancial de l'aportació de l'autora a la literatura catalana

Història il·lustrada de l'esport a Catalunya

Vol. 1 (1870-1931)

Visió detallada i completa del que ha estat, des de l'últim terç del segle XIX fins als nostres dies, la història esportiva de Catalunya

Coedició amb COLUMNA

Institut d'Edicions

Diputació de Barcelona

Un llibre no és un libre

'Bibliofília transformista' és el títol de l'exposició que ha presentat la Universitat Jaume I de Castelló. Es tracta d'una mostra de llibres atípics, inclassificables, singulars, que segurament es podrà veure aviat també a la Universitat d'Alacant.

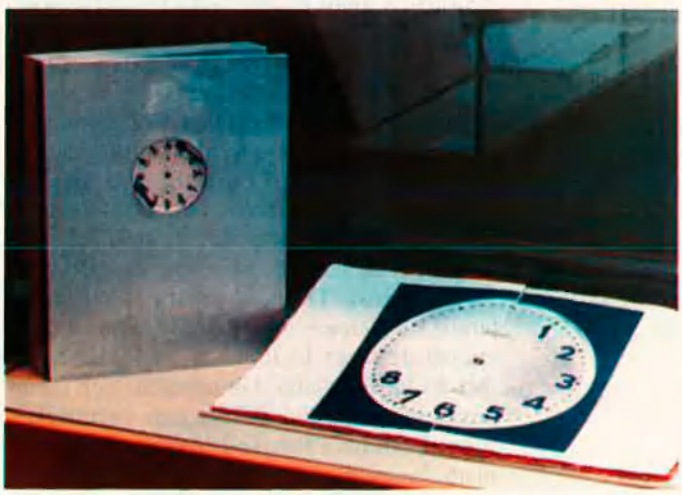
RAFA GIL

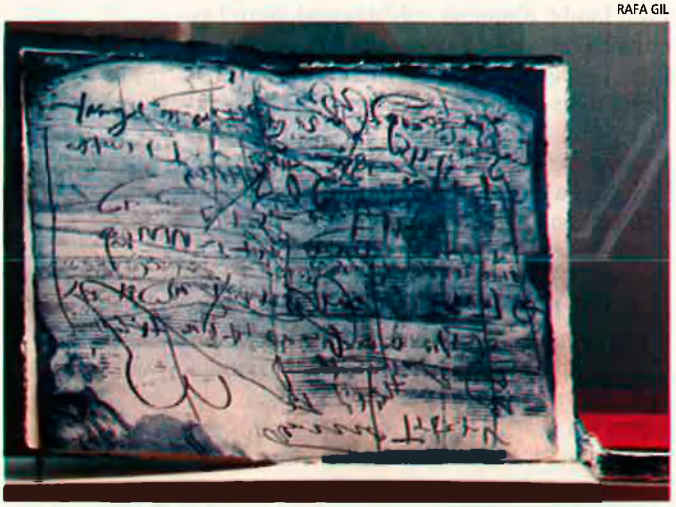

'Bibliofília transformista' recull més de seixanta obres realitzades per diferents artistes dels Països Catalans. L'exposició ha estat exhibida simultàniament a la Biennal de Joves Creadors d'Europa i del Mediterrani, celebrada a Lisboa.

Servir-se del llibre per a crear un altre "objecte" ha estat de sempre una dèria d'artistes i creadors. Moviments com el futurisme, el constructivisme, el dadaisme, el surrealisme o, més recentment, el pop-art ens han deixat diversos exemples d'aquesta transformacrció o mutació del llibre en objecte d'art. Una transformació, per altra banda, que ha tingut en molts dels casos un caràcter provocador o irreverent, que sustreia al llibre la seua vocació exclusivament literària. Precisament aquests dies s'ha pogut veure a la Casa Badia de Castelló de la Plana l'exposició "Bibliofília transformista", una mostra que recull més de seixanta obres realitzades per diferents artistes dels Països Catalans i que simultàniament ha estat exhibida a la Biennal de Joves Creadors d'Europa i del Mediterrani celebrada a Lisboa. Ideada per Genís Cano, assessor artístic del Centre Cultural Balmes 21 i professor de la Facultat de Belles Arts de la Universitat de Barcelona, l'exposició ha estat patrocinada pel departament de Publicacions de la Universitat Jaume I. La mostra, segons els seus promotors, pretén oferir un itinerari pel món del llibre d'artista a través de tres eixos conceptuals: un primer apartat per al llibre compartit entre l'escriptor i l'artista plàstic. En un segon apartat, aquells llibres de creació autònoma, que s'escapen tant dels anomenats llibres d'art com dels mateixos llibres de lectura. Són en la majoria dels casos exemplars únics i han estat creats en la més absoluta llibertat, seguint quasi sempre normes artesanals. Per últim hi ha tots aquells llibres creats a partir d'un acurat procés de disseny gràfic. Llibres amb una edició ja significativa que constitueix un pont

RAFA GIL

RAFA GIL

entre la creació artística i el procés industrial.

Entre els artistes plàstics que aplega l'exposició destaca Antoni Tàpies, ara unit a noms com el de Pere Gimferrer (*La llum*), Maria Zambrano (*El árbol de la vida, la sierpe*), J. V. Foix (*L'estació*) o Jacques Dupin (*Matière du souffle*). Un altre artista que no podia faltar en una exposició d'aquest tipus és Joan Brossa, un home que al nostre país ha estat capdavanter en els límits de la creació artística. Precisament els noms de Brossa i Tàpies es poden veure junts al llibre *Carrer Wagner*. Fruit també d'aquesta col·laboració entre l'escriptor i l'artista és el llibre *El bosc a casa,* realitzat a mitges entre Joan Brossa i Perejaume. Sense eixir d'aquest grup, l'exposició exhibeix títols com *L'amour latent*, de Carlos Pazos i Vicenç Altaió, dos noms representatius de l'avantguarda més provocadora a Catalunya, i encadenats en un llibre-caixa realitzat en un color rosa ple de *glamour*, o *Afrika,* amb aiguaforts de Josep Uclés i textos Vicenç Altaió i Carles Hac Mor. El mallorquí Miquel Barceló, un artista que no ha ocultat mai les seues preferències literàries, és present a l'exposició amb l'obra *El libro del océano,* de Riera i Aragó.

Dins del grup de llibres únics, la mostra presenta obres d'artistes com Zush, amb un conjunt de manuals realitzats per ell, entre un *naïf* descarat i una figuració surrealista. Assenyalem també obres com *Esto es aquello*, un llibre-objecte de Salvador Mont-roig, Artur Montfort i Arcadio Urpí; *Solo tú*, de Carlos Pazos, que ha realitzat per a l'ocasió una caixa amb cinc naips estampats per ell; i el *Poema per a trobar entremig dels fulls*, de Joan Brossa.

Entre els artistes plàstics que recull la mostra destaquen Antoni Tàpies, Josep Vicenç Foix, Maria Zambrano, o Joan Brossa. El resultat de tot plegat combina l'avantguardisme amb el surrealisme, el *naïf* o altres estils més inclassificables utilitzats en el món del llibre d'artista.

Més inclassificables són les obres que presenta l'ex-membre de la Fura dels Baus, Marcel·lí Antúnez, un conjunt de llibres d'"impossible lectura", amb títols com *Puti club*, *Llibre d'Àustria* o *Amor és*, artesanals i *underground*.

Finalment, i publicades per Edicions de l'Eixample, tres obres que han marcat el món de l'edició i el disseny gràfic català: el *Sol solet* i *La nit,* de Comediants, i el *Transnarcís,* de Pau Riba. Obres que han sabut conjugar un caràcter artesanal i creatiu amb direcció gràfica de Salvador Saura i Ramon Torrente. Dins d'aquest univers poètic destaca l'obra *Li*, un poema de Jesús Ferrero amb aiguaforts de Jaume Plensa. D'aquest artista es pot veure també *La Neige rouge*. Entre les obres insòlites cal destacar *El llibre de cuina de Scala Dei* de Jordi Calafal. Un receptari que incorpora una col·lecció d'olors dels perfumistes Josep Carreras i Rossend Mateu: canella, romaní, farigola...

Carles Gàmez

GRAN ENCICLOPÈDIA CATALANA

TOTALMENT ACTUALITZADA

NO HO DUBTIS

UNA GRAN APORTACIÓ A LA CULTURA

La Gran Enciclopèdia Catalana recull, en forma de diccionari enciclopèdic, els coneixements de tota una generació d'intel.lectuals catalans per a satisfer les necessitats culturals de consulta. Amb caràcter universal, l'enciclopèdia inclou biografies, estadístiques, esquemes, etc., sempre respectant el rigor científic.

UNA OBRA UNIVERSAL

Una obra dirigida i pensada totalment de nou, especialment exhaustiva en temes dels Països Catalans, però oberta a totes les veus de les cultures universals. La Gran Enciclopèdia Catalana ha estat creada perquè s'hi puguin consultar amb eficàcia tots els temes científics i humanístics, i satisfaci especialment les necessitats dels estudiants i els professionals.

24 volums. 12.000 pàgines de text. 42.000 il.lustracions, la majoria inèdites, a tot color. 4.500 mapes, plans i fotografies aèries. 255.000 accepcions: 10% temes catalans, 30% lexicografia, 60% temes universals.
Enquadernació luxosa en guàflex i lletres estampades en or.

DES DE 8.000 PTES. AL MES

GRAN ENCICLOPÈDIA CATALANA

25 ANYS ENCICLOPÈDIA CATALANA

PER ADQUIRIR-LA TRUQUI AL 900 300 122 AC. 1141

LA SETMANA DE VALENTÍ PUIG

Duran i Lleida

"Vet aquí un tema d'efecte segur: especular sobre les cares noves del consell executiu i a la vegada sobre les relacions entre Duran i Jordi Pujol, un joc d'aproximacions que el comentarista a continuació fàcilment contrasta amb el joc de distàncies entre Duran i Miquel Roca."

ARXIU

Jacques Santer.

CARME PUÉRTOLAS

Josep Duran i Lleida.

Dilluns, 12. Un missatger amb aires de rígid guerrer de l'infern ve més o menys a encastar-se a la porta del taxi. Per sort no passa res, i el missatger queda dempeus, com si no sabés què li ha succeït. Un cop de ferralla, la imprecació del taxista, maleint les zigazagues dels missatgers per la circulació de Barcelona: papers sobre el capó. Un incident sense cap significació enmig de l'ordre caòtic de la gran ciutat: un fet que només afecta tres individus sense identitat, però els tres ho contarem a casa, el taxista en parlarà a tots els seus clients i al bar de tota la vida, el missatger –un jove que segurament estudia per ser director de cinema a Hollywood– ho explicarà als amics, camí d'alguna sessió amb el dalai lama, com si els tres de fet visquéssim al mateix petit poble.

Dimarts, 13. "L'oportunitat presidencial ara és per Raymond Barre", em diu Xavier Domingo, veteraníssim observador de la política francesa. És possible, però d'entrada sembla una oportunitat per una Unió Europea menys cartesiana i més empirista. Kohl confiava molt en l'aliança amb un Delors a l'Elisi, per convertir la conferència intergovernamental de 1996 en una mena de refundació de Maastricht. Finalment, el lent seguici de Jacques Santer s'acosta a Brussel·les, amb un bon equipatge de sensatesa i consolidació, amb l'experiència política que la Comissió no pot enfrontar-se als països-membres de la Unió Europea. Amb Xavier Domingo, dinem al Roig Robí, sense perdre la gana per mor de les lluites fratricides de la dreta francesa. De cop i volta, la conversa arriba a Mendès-France: "Un estadista, sens dubte, encara que fos un gran enemic de la beguda. Ens hauria fet beure llet a tots per decret. Aleshores entraves a un bar i per demanar un got de llet deies: "Un Mendès!". En realitat, la Indo-xina va destruir-lo. Quin gran jueu, quina fascinació dels grans líders", diu Domingo. Ens empassem la nostàlgia amb la delicada fluïdesa d'un whisky de malta.

Dimecres, 14. Per Onda Cero, Josep Duran i Lleida –líder d'Unió Democràtica– suggereix que potser és l'hora d'introduir algun ajust al consell executiu de la Generalitat. "Benvingudes siguin les suggerències de Duran i Lleida", solen dir els comentaristes polítics, sobretot quan no hi ha notícies. Vet aquí un tema d'efecte segur: especular sobre les cares noves del consell executiu i a la vegada sobre les relacions entre Duran i Jordi Pujol, un joc d'aproximacions que el comentarista a continuació fàcilment contrasta amb el joc de distàncies entre Duran i Miquel Roca. Aleshores convé citar el cas, per exemple, de Vic, amb tot de picabaralles entre Convergència i els homes d'Unió. Ara bé: Duran i Lleida també s'exposa molt al risc de convertir-se no en un polític amb missatge sinó en un polític missatger.

Dijous, 15. Ahir el *zapping* de mitja nit em va fer sentir les declaracions de Radovan Ka-

missatger o missatge

ARXIU

Jimmy Carter.

CARME PUÉRTOLAS

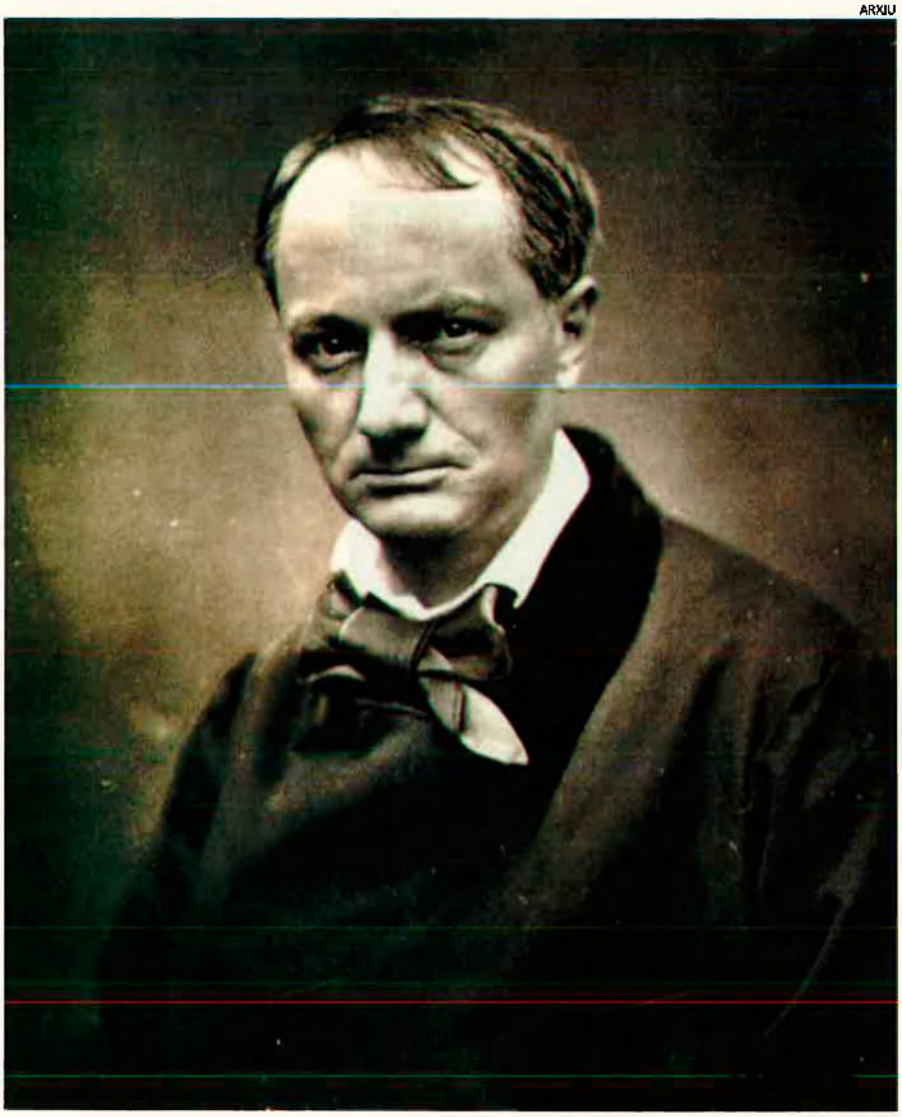
La Fira de Santa Llúcia.

radzic per telèfon, a la cadena CNN, proposant una nova contraprestació, amb l'ajut de Jimmy Carter. Són meravelles de la comunicació global i era fàcil imaginar el daltabaix a les agències de notícies de tot el món i els redactors de nit en el dubte sobre si destacar la notícia o deixar-la passar com una enèsima mangarrufa de Karadzic. En tot cas, ja semblava determinat per la història que qualsevol dia Jimmy Carter havia de solucionar la crisi de Iugoslàvia, de bracet amb Karadzic.

Divendres, 16. Passa per Barcelona un conegut escandinau, periodista d'un escepticisme de quantia, i a la vegada d'una gran curiositat, ferotge i dispersa. De totes totes, sigui com sigui, vol comprar algunes figuretes de caganer. Està molt intrigat per les teories de Robert Hugues sobre Catalunya i el caganer, l'humor escatològic i la sinceritat excrementícia. Anem al mercat de Santa Llúcia i, com sempre, m'arriba fins el cor un sacsada sentimental, de records indestriables d'infància, de mites perduts, de veus del passat familiar que retornen, entre molses i peces d'escorça, les mirades dels nens, l'home de la barretina i l'ingenuisme professional de les figures de terrissa. Trobem dos, tres, quatre caganers. Cada vegada, l'amic escandinau riu, com si no s'ho cregués del tot. Cul enlaire, barretina al cap, el caganer disposa els seus excrements ben arran de la cova on va néixer Jesucrist, mentre els tres reis d'Orient arribaven pels camins del desert. Un expert espontani ens ha dit que la varietat de caganers ha minvat molt, com si anéssim a un procés de despersonalització, etc. Penso que per un atzar de la cultura global, quatre caganers passaran el Nadal molt al Nord, a dues passes d'una sauna de veritat.

Valentí Puig

ARXIU

Baudelaire fotografiat per Carjat (1861). Aquest autor francès està considerat com un dels primers escriptors que dóna categoria artística a la metròpoli i a la massa anònima que hi campa.

La fugaç bellesa dels carrers

Enllà de les onades de teulats, Baudelaire albira a través de la gentada del passeig les ànimes tumultuoses i tancades d'homes i dones marcats per una bellesa fatal que duen sobre les esquenes unes enormes quimeres.

***El "spleen" de París*. Charles Baudelaire. Traducció d'Anna Montero i Vicent Alonso. Edicions 3 i 4. Col·lecció "Llibres clau". València, 1994.**

No és habitual l'edició –i en aquest cas una reedició dels *Petits poemes en prosa* ja admirablement traduïts per Anna Montero i Vicent Alonso per als Llibres del Mall– d'un clàssic de la poesia moderna en una col·lecció d'orientació juvenil, la qual cosa és un bon símptoma. Si hi ha un autor i un llibre significatiu i alhora accessible és precisament aquesta col·lecció de poemes en prosa de Baudelaire. Autor considerat com un dels primers escriptors que dóna categoria artística a la metròpoli i a la massa anònima que hi campa. No en va tots els interessats per l'arqueologia de la vida moderna han valorat la seua originalitat i el seu paper de profeta i pioner.

Aquesta visió de l'obra de Baudelaire com a document estètic i teòric d'una època ha estat força valorada pels autors que es mouen a mig camí entre la sociologia i la literatura, que d'altra banda, són els qui han aportat una interpretació més rica de la seua obra. Només cal recordar autors com ara Sartre, Jauss Berman, Compagnon i especialment Benjamin, qui d'alguna manera ha mediatitzat darrerament la interpretació del poeta. Aquest èxit entre el teòrics de la vida moderna, especialment en els darreres anys, en bona part ve determinat per les afinitats de Baudelaire amb els pares de la sociologia, i de manera molt significativa amb Simmel, que estava més preocupat pels efectes i les vivències que desencadenava la vida en els grans espais urbans que no per les macrostructures. Els efectes d'aquesta nova vida ressaltats per Simmel es manifesten en la percepció fragmentària de la realitat, en la tensió personal causada per la hiperactivitat i l'erosió de les relacions humanes, erosió que al seu torn provoca la indiferència, i en una actitud de fàstic envers la vida... trets aquests sagaçment copsats per la ploma de Baudelaire en la seua miraculosa prosa poètica.

Per Baudelaire l'objectiu essencial de l'escriptor és expressar el seu temps, i sobretot les petjades del temps en cada nova experiència enmig del caos de sensacions fugisseres quotidianes. En aquest sentit cal entendre la seua obsessió per tot allò que fóra nou més que no pas en les modes del moment. Cal ser més que un simple *flâncur* per cercar i exposar la bellesa de la modernitat. I l'artista ha d'atrapar "el moment transitori, fugitiu, les

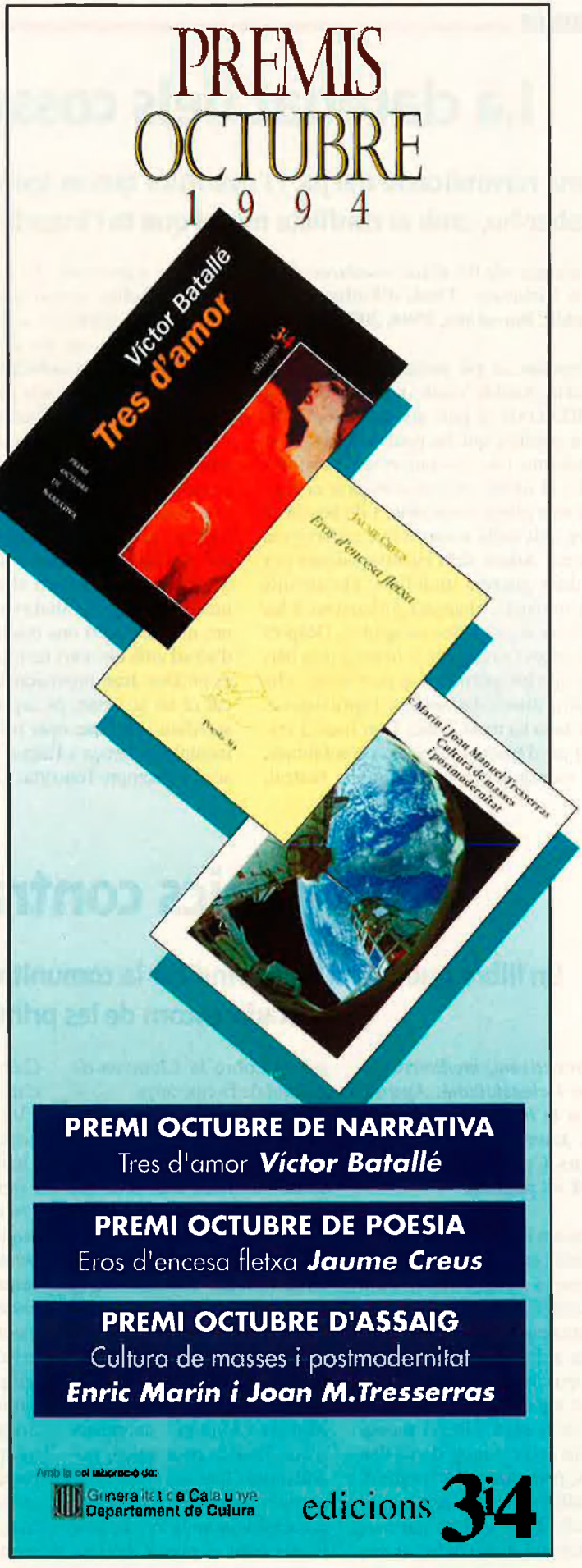
metamorfosis del qual són molt ràpides". Només ell pot capir aquesta bellesa de la trivialitat pel fet que per a "una gran part de nosaltres... per a qui la naturalesa no existeix tret que siga per referència a la seua utilitat, la realitat fantàstica de la vida s'ha tornat singularment diluïda".

Una disposició com aquesta demana una hipersensibilitat que necessita tenir encès sempre el pilot de la imaginació per convertir en poesia la tensió vital que s'amaga sota el caos de les impressions rebudes.

L'escenari dels poemes en prosa és la gran ciutat, el París en constant transformació de la Segona República, que per al poeta és la "traducció de les lamentacions humanes" i que representa "l'èxtasi de la vida i l'horror de la vida", les dues cares de la concepció del plaer per Baudelaire. Així, la descripció de la vida moderna esdevé l'objectiu de la seua prosa poètica, flexible i esqueixada que s'adapta perfectament als sobressalts de la consciència, a les modulacions de les imatges hipnagògiques, als moviments lírics de l'esperit.

Quin tipus de realitat és la que ens mostra en l'escenari ja descrit? La de la ciutat i els seus personals, la vida quotidiana d'una gran ciutat amb les seues multituds, els seus carrers, les seues places i els seus parcs, els cafès i els cabarets, els alts edificis amb les seues golfes sota les teulades, d'una banda, i d'altra l'aïllament d'uns personatges diferents, solitaris enmig de la multitud, sotmesos al brutal domini de la rutina de la vida urbana. Baudelaire sovint descriu magistralment la confrontació entre uns personatges marginals, perdedors, amb aquells que representen els valors establerts per la burgesia, pels estaments puixants de la societat. El fil conductor dels seus poemes és sempre el conflicte, ja siga entre diversos personatges, ja siga al si d'un únic individu escindit per les tensions contraposades produïdes per la vida moderna.

Tot aquest material complex necessitava una nova forma d'expressió que superara la rigidesa de la mètrica i de la retòrica clàssiques. El seu objectiu era de trobar una escriptura que fóra capaç d'expressar les innumerables relacions del món urbà, i amb aquesta finalitat introdueix elements dissonants, sarcasmes corrosius i una forta tendència a la ironia. Amb les seues proses poètiques Baudelaire enceta la superació tradicional dels gèneres literaris, línia que va ser continuada pels camins que van de Rimbaud a Mallarmé i de Proust a Joyce. **Francesc Calafat**

La claredat dels cossos

Una reivindicació del joc i l'aventura que es troba, sense saber-ho, amb el conflicte moral que té l'ímpetu juvenil.

RAFA GIL

***En lloança de les dones madures*. Stephen Vizinczey. Trad. d'Esther Roig. Muchik. Barcelona, 1994. 209 pàgs.**

L'erotisme és pel protagonista d'aquesta novel·la, András Vajda –nascut a Hongria el 1933 i orfe de pare als dos anys, de família catòlica, que ha patit el nazisme, el comunisme i l'exili–, una evasió i un refugi. És el treball pacient d'escurar el fons dels seus plaers d'autòmata i de buscar el rastre dels vells misteris que enforteixen l'ànima. Abans dels ensurts causats per les dues guerres mundials, els amants eren intrèpids, abnegats, i donaven a les passions alçades desconegudes. Després dels danys causats per la invasió dels bàrbars que les guerres van desfermar, s'ha afeblit, diuen, l'emoció i l'entusiasme. Don Joan ha mort. Visca Don Joan! I visca el joc d'amors –conquerits o sublimats, que es regalen o es profanen– teatral, romàntic i aventurer. El joc i l'aventura, això reivindica aquest *alter ego* de Vizinczey que s'arrisca, actua, i es troba, sense saber-ho, en ple conflicte moral, que té l'ímpetu i la indeterminació juvenil –un dels secrets del seu poder seductor– que tant agrada a les dones madures.

Julika, Maya, Ilona, Mici, Nusi, Paola o Ann, de personalitat, estat, condició i nacionalitat distintes; insatisfetes, avorrides, despitades, sàvies ("Tanqueu les portes a l'enginy de la dona i escaparà per la finestra; tanqueu la finestra i fugirà pel forat del pany o volarà com el fum per la xemeneia", escrivia Shakespeare), són dones que demanen una estratègia precisa i, d'acord amb els nous temps, ràpids. Vajda és un Don Joan provisional, no creu en el cel ni en la virtut; és capaç de fer grans sacrificis, tot i que opta pel confort sentimental i es llença a l'aigua per no mullar-se. I no sempre l'encerta. Gairebé mai no l'encerta. Si més no, aprèn dels errors. Sense perdre l'humor. Al final del llibre, amb la darrera i previsible derrota, assistim al neixement d'un András adult que no aspira a trobar la seva Beatriu, però comença a creure en la claredat dels cossos, l'instint que li diu que existeix l'amor capaç de consolar-lo, d'engrandir-lo i, tal vegada, d'aproximar-lo a déu. L'autor sap de què parla. I s'ha guanyat l'èxit. A pols. **Anna M. Gil**

Romànics contra romàntics

Un llibre que tracta de reivindicar la comunitat d'interessos intel·lectuals i artístics suscitada entorn de les primeres avantguardes.

***Noucentisme, mediterraneisme i classicisme. Apunts per a la història d'una estètica*. Jaume Vallcorba. Quaderns Crema. Barcelona, 1994. 88 pàgines.**

Seguint la mateixa periodicitat dels benemèrits plans quinquennals de la difunta Unió Soviètica, l'editor Vallcorba –tanmateix notori monàrquic– torna a doblar-se d'autor amb un opuscle que reprèn bàsicament alguns temes fonamentals de la seva edició i monografia sobre Junoy de fa deu anys, però que no deixa d'emmirallar-se en les arrels medievals de la cultura europea occidental analitzades al seu assaig sobre la *Chanson de Roland* de fa cinc anys.

Es tracta aquí, un altre cop, de reivindicar la comunitat d'interessos intel·lectuals i artístics suscitada entorn de les primeres avantguardes, la confluència d'una sèrie de personatges de les lletres i les arts en la voluntat d'oposar-se a la cultura romàntica desenvolupada durant el segle XIX i, especialment, a les seves formulacions germàniques. Vallcorba dóna primer la paraula a Moréas i Maurras, defensors d'una Escola Romànica, genuïnament llatina i mediterraneista, i ressegueix després la coincidència amb tres figures locals com el pintor Torres-Garcia i els escriptors i publicistes Junoy i Ors.

Vallcorba planteja de fet una prehistòria del Noucentisme i la lliçó, per bé que molt breu i sintètica, té un doble interès. Per una banda, com a estricta arqueologia de les arrels del pensament i l'estètica del noucents. Segonament, perquè el coneixement precís i documentat d'aquests pressupòsits resulta força il·lustrador en temps de desgavell, dimissió i mercadeig del pensament. Sorprendre en els autors esmentats el ferm neguit per bastir una estètica sòlida i essencial, tenaçment antiromàntica, que no confon tradició amb reacció ni classicisme amb formalisme i, que, a desgrat d'alguns purismes conceptuals, revela un estat d'esperit intel·lectual i artístic ben viu i modern, que sap veure la contemporaneïtat dels antics.

Naturalment, el mateix Vallcorba insinua, encara que sigui ben bé a l'últim paràgraf de l'opuscle, una de les evolucions possibles d'aquesta voluntat estètica: la substitució del romanticisme teutó per un idealisme platonitzant ultrat pot acabar desembocant en un immobilisme artístic, convertint en etiqueta un classicisme que, en origen, anava de bracet de la modernitat. El tema, certament, no està exhaurit. **F. Xavier Dilla**

El culte a la velocitat

Crònica d'una de les modes que ha envaït la carretera: la conducció en sentit contrari.

***Contra sentit*. Manuel Joan i Arinyó. Premi Narcís Oller de Narrativa 1991. Introducció d'Isidre Crespo. Edicions Bromera. Alzira, 1994. 254 pàgs.**

Manuel Joan i Arinyó ha omplert tota la dècada dels 80 amb els seus papers literaris i, ja encarrilats els 90, el seu tremp inicial no sembla que vaja a esllanguir-se. Aquesta prodigalitat s'ha valgut de moltes formes d'expressió: la novel·la negra, l'eròtica, l'autobiogràfica, etc. Bàsicament, Arinyó ha conreat els models més populars de la narrativa contemporània, d'acord amb un lector desitjós dels "escàndols" –de tota mena– que la societat moderna ha generat, sobretot en l'espai urbà. *Contra sentit* també s'inclou en aquests paràmetres, tot partint d'un guió cinematogràfic d'Antoni Canet, Jaume Talens i al mateix Arinyó.

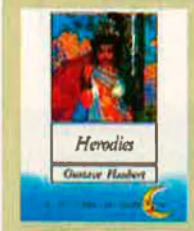
La novel·la vol ser la crònica d'una de les modes que ha envaït les nostres carreteres: la conducció temerària i en sentit contrari. És clar que la realitat no és ben bé així, però Arinyó l'exagera per tal de desembussar els perills que amaga el culte a la velocitat de la societat moderna. Les nits afrodisíaques de les nostres ciutats oculten relacions de poder. Llavors, i si estirem del fil, ix el que tots ja sabíem: corrupció policíaca, política, econòmica... Corrupció, simplement. Això és el que ens diu la novel·la "negra" contemporània: la societat del progrés té la moral podrida. I, en aquest sentit, la literatura catalana no s'ha quedat endarrere; ha fet de Barcelona, Mallorca i València unes ciutats corruptes. No en va la prosa de *Contra sentit* recorda la d'altres novellistes catalans que han practicat el gènere negre: Andreu Martín, Ferran Torrent, Jaume Fuster... Uns autors que, en general, supediten la reflexió a l'acció, el personatge a l'arquetip, i la realitat a l'aparença.

A *Contra sentit* trobem un Arinyó que vol adaptar-se als motlles que la novel·la negra imposa, però sense renunciar mai al seu estil. Així, de tant en tant, ens delecta amb aquell humor, tan fellinià, de les situacions extravagants que caracteritzen la seua millor prosa.

Ramon Ramon

TRES FITXES

Venjança de ballarina

***Herodies*. Gustave Flaubert. Traducció de Josep Lozano. Edicions Bromera. Col·lecció "A la lluna de València". Alzira, 1994.**

A *Herodies*, relat que originalment formà part del recull *Tres contes*, es troba l'essència de tot Flaubert. L'obra és una interessant visualització històrica que ens transporta, amb l'encís d'una bella poètica, erudita, visionària i estilitzant, als primers anys del cristianisme; hi desfilen les figures emblemàtiques d'Herodes Antipas, Joan Baptista, Herodies i Salomé. És un conte que destaca per la mestria narrativa de l'autor, pel seu poder d'evocar llocs i personatges mítics fonamentals en l'acta de naixement del cristianisme. Tot plegat, un meravellós poema sobre les formes i els colors d'un temps passat.

Rosa als llavis

***Poesies completes*. Joan Salvat-Papasseit. Editorial Cercle de Lectors. Barcelona, 1994.**

Amb motiu del centenari de l'extraordinari poeta i agitador cultural Salvat-Papasseit, El Cercle de Lectors edita la seua obra poètica i l'encapçala amb dues peces cabdals introductòries a la seua figura: l'esbós biogràfic de Tomàs Garcés, amic d'infantesa del poeta, i l'agut estudi de Joan Fuster, textos que ja introduïen l'edició de 1962. La novetat l'aporten les il·lustracions de Perico Pastor, uns dibuixos que redimensionen el contingut del llibre per la complicitat establerta entre l'artista plàstic i el poeta. Una edició, doncs, d'un gran valor per als amants de la poesia de Salvat-Papasseit.

Història de la llengua

***Breu història de la llengua catalana*. Giusseppe Tavani. Col·lecció "Idees". Edicions 62.**

El llibre del filòleg italià Giuseppe Tavani és una nova aportació a la història de la llengua catalana, que té com a valor afegit el fet de ser una visió des de fora. L'obra és una exposició sintètica de les característiques intrínseques més importants de la llengua catalana i de les vicissituds extrínseques que més profundament l'han afectada. Pel fet de ser l'autor filòleg i historiador, la seua atenció s'ha centrat en el problema dels orígens i de les qüestions relatives als fets històrics i socials que van marcar, en el curs del temps, l'evolució, la sort, l'expansió, el retraïment, la decadència i la renaixença de la llengua, més que no pas en la situació actual.

T A R D O R

NOVETATS EN LLIBRES

Publicacions de la Universitat Jaume I

CRONOGRAFIA TÒPICA DEL CALENDARI JULIÀ

Arcadi Garcia i Francesc de Rocafiguera
Col·lecció *Sapientia*, núm. 1
424 pàgs.
Arcadi Garcia Sanz i Francesc de Rocafiguera ofereixen en aquest volum, d'acurada presentació, un documentat estudi del calendari julià i dels calendaris lunars i solars, així com dels mètodes cronogràfics que s'utilitzaren especialment a Catalunya abans de l'adopció del calendari gregorià.

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

LINGÜÍSTICA I ENSENYAMENT DE LLENGÜES

M. Josep Cuenca, ed.
Col·lecció *Educació / Estudis, núm. 8*
238 pàgs.

Un interessant recull de treballs que connecten la teoria i la realitat de l'ensenyament de llengües, elaborat conjuntament per diversos professionals vinculats a la recerca i a la docència.

TÀNDEM edicions

V. ENRIQUE I TARANCON, CONVERSES AMB UN CARDENAL VALENCIÀ

Fúlvia Nicolás
Col·lecció *Tàndem de la Memòria,4*
El llibre realitzat per la periodista Fúlvia Nicolás ens aproxima la figura del cardenal Tarancon a través de les converses que ambdós matingueren i que són el testimoni d'una part de la història més recent.

EDICIONS DEL BULLENT, S.L.

LA PACIÈNCIA DEL MAR

A. Munné-Jordà
Col·lecció *Miratges. 3*

Entrar de nit a la taverna dels pescadors, compartir-hi taula i conversa, pot ser el punt de partida d'un imprevisible viatge iniciàtic fins a les profunditats on s'arrelen els mites de la nostra terra i la nostra mar.

LLIBRES

La "MOLU/Segle XX" s'estira

Edicions 62 ha decidit proseguir amb la col·lecció "Les Millors Obres de la Literatura Universal/Segle XX" més enllà del número 100. El número 100 serà *La copa daurada*, d'Henry James, i apareixerà al mes de març. Ara anem pel número 95, número que li toca a un llibre del fons editorial de la casa, *Un dic contra el Pacífic*, de Marguerite Duras, la novel·la que l'any 1965 va fer el número dos de la col·lecció "El Balancí", en traducció de Maria Aurèlia Capmany. Ha aparegut després d'*Els Buddenbrook* (número 94), de Mann, en traducció de Joan Fontcuberta. Fins al número 100 apareixeran *La tragèdia d'un personatge i altres contes*, de Luigi Pirandello, un rescatat *Alexis Zorbas* de Kazandzakis, *El subratllat és meu*, de Nina Berberova, i no se sap per quina raó una antologia de *Manifestos d'avantguarda* a cura de Joaquim Molas, ara ja s'entén. A partir del número 101, la col·lecció s'obrirà cap a autors descoberts més recentment, com Tahar Ben Jelloun, Julian Barnes, Hrabal i Gordimer.

ARXIU

Marguerite Duras.

"Clàssics moderns" reneixen

El primer número de *La Revista* d'Enciclopèdia Catalana, full doble de propaganda, exhibeix les noves edicions de dos títols de la col·lecció "Clàssics moderns" d'Edhasa, ara amb el segell editorial de Proa, *Siddharta*, de Herman Hesse, i *Fahrenheit 451*, de Ray Bradbury.

El Maresme dels pescadors

Un llibre molt interessant, un viatge a la vida marinera del Maresme, *Memorial dels pescadors i els peixos* (Converses amb Francesc Isern), de Xavier Mas i Gibert, accèssit del premi Iluro 1993 acabat d'editar a Mataró per la Caixa d'Estalvis Laietana, amb fotografies i postals d'època molt ben reproduïdes i amb els respectius peus. Un glossari completa el volum. Les poques paraules marcades amb asterisc no consten, diu l'autor, en cap dels diccionaris consultats, sense esmentar-ne cap. Quins va consultar? Una paraula amb asterisc, *càbria*, la trobem al Fabra, i a altres diccionaris. El mol·lusc *morralet* (escrit en el glossari *morrelet*) i el sinònim de medusa *borm*, són al diccionari de l'Enciclopèdia. A més, aquest darrer terme és comentat per Coromines, autor que hauria d'haver consultat Mas en fer el glossari, car també viu al Maresme. Coromines recorda que "els marrecs que nedàvem a Sant Pol de Mar, cap a 1919, en parlàvem", del borm, "amb seriosa por". Coromines també esmenta *morralló*, un altre terme amb asterisc.

Víctor Ripoll

Una escriptora separada

La tarja de visita editorial (la solapa del llibre) de Maite Nogué diu que és una dona separada. Acaba de publicar la seva primera novel·la, 'Gats en zel'.

CARME PUÉRTOLAS

Maite Nogué: "Per escriure un mal de peus has d'haver-ne tingut."

El tercer número de "La primera Columna" ens presenta una autora, Maite Nogué, que, segons la nota biogràfica de la solapa, té, com a únics trets a destacar, a part del seu naixement a Banyoles l'any 1962, que "està separada", té dues filles" i que "aquesta és la seva primera novel·la". La novel·la es titula *Gats en zel* i aquesta és la seva primera entrevista.

—*La història de* Gats en zel *és una història dels conflictes de parella?*

—Sí, però més que dels conflictes, es tracta d'una parella de gent normal. Ell és molt immadur i egoista i ella el vol i n'agafa una dependència. Paral·lelament hi ha la solitud, un problema que té la majoria de la gent. A vegades la por a viure et porta a situacions molt dures.

—*Per què heu posat a la nota biogràfica de la solapa que sou deixada del marit i no la feina que feu o els estudis que teniu, per exemple?*

—Això no ho vaig triar jo. Curiosament no m'han corregit res de la novel·la, tret de l'ortografia, i em van escurçar la nota biogràfica que em van demanar. Hi ha altres coses més importants a la vida. Ara, no posa que estic deixada, posa que estic separada.

—*Perdoneu el masclisme de l'equivocada expressió. Creieu que l'experiència personal us ha estat important a l'hora de bastir la novel·la?*

—Home, evidentment que sí. Això no vol dir que sigui meva, la història. He estat enamorada i m'he desenamorat, he sentit gelosia, m'he sentit sola. Per escriure un mal de peus has d'haver-ne tingut. Has de sentir els sentiments que intentes expressar. El fet de ser separada fa que la gent t'expliqui més els seus problemes, com si tinguessis més capacitat d'entendre els seus problemes, les seves històries. La novel·la ha partit de les experiències pròpies i de les rebudes, d'una síntesi de les dues. Quan he començat a explicar a la gent que havia escrit un llibre, m'han fet tres preguntes, quina editorial, com has aconseguit publicar-lo i si és personal, abans de demanar de què va.

—*Us heu preguntat per què escriviu o per què heu escrit aquesta novel·la?*

—Per necessitat pura. M'encanta escriure. La feina és l'obligació i està molt bé sortir de copes amb els amics, de marxa o al cinema, però als vespres no m'agrada la televisió i prefereixo posar-me al davant de l'ordinador. No és la primera cosa que escric. Per mi, escriure és com un vici. Vius amb l'esquizofrènia de ser una mica la Neus, el Martí, la Rosa i ho vols deixar, però has d'acabar i quan acabes és fantàstic.

—*I com heu aconseguit publicar, i fer-ho a Columna?*

—Vaig presentar-lo al Sant Jordi perquè em feia molta vergonya deixar-lo a la gent. No conec ningú del món literari. Vaig trucar a Maria Mercè Roca, del jurat, i em va donar una mica de moral. En vaig parlar després amb l'Alzueta i li va anar bé per a la col·lecció que preparaven. Suposo que és a causa de l'oportunitat del moment, de la col·lecció nova, de la meva insistència, potser també del llibre, i sort.

—*Quina és la vostra formació?*

—Vaig fer fins a COU. Ciències. Pel meu compte he fet idiomes i informàtica.

—*Quina idea teníeu en començar-ne la redacció?*

—Explicar la història de la soledat. Per què aquesta buidor tan grossa.

—*Quan la redactàveu, teníeu al cap algun model, algun autor, algun referent literari?*

—No. Sóc una persona desconnectada del món literari. Jo tenia *mates*, tenia química, tenia física, i el que faig ara és començar a llegir els clàssics. Hi ha gent que són com una biblioteca ambulant plenes de referències i jo no en tinc cap.

—Gats en zel *sembla el títol d'una novel·la eròtica. El dissenyador ho ha cregut així, pel dibuix triat.*

—No ho és gens. Em va venir perquè quan feia la novel·la sentia els gats que cridaven i d'això em va venir el títol. Trobo fascinant que els gats en zel cridin d'aquesta manera que semblen persones i és una mica aquest paral·lelisme, el de l'enamorament que et deixa una mica cec.

—*Quin és el vostre ritme d'escriptura?*

—Desigual. A vegades et quedes encallat i d'altres et surt fluid, quan no saps ben bé què escrius i és quan em surt més bé i no ho he de corregir.

Lluís Bonada

SE'N PARLA

Les noces del Lliure. La màquina de fer bon teatre que és el Lliure ha finalitzat a València la seua gira estatal al Teatre Principal amb *Les noces de Fígaro*, de Beaumarchais. Representada en català als territoris de cultura catalana, aquesta *tournée* ha estat la primera en què el Lliure ha fet una versió en castellà per poder actuar pertot arreu de l'estat espanyol. La companyia va escollir aquesta obra per a la gira en memòria de Fabià Puigserver (foto), peça clau i antic director d'escenografia del grup ja difunt.

Sun Moon Lagerfeld. Karl Lagerfeld, l'excèntric i llegendari dissenyador de Chanel, acaba de traure al mercat un perfum que pretén transformar en flaire la filosofia estètica d'aquest *kaiser* de la moda més exclusiva. Es diu Sun Moon Stars i ve precedit per una estilitzada campanya publicitària on l'actriu Daryl Hannah (en la foto) apareix encara més bella del que és habitual, dins d'un dels més exquisits anuncis de perfum que s'han filmat en els últims temps.

Sputnik, cinc

'Sputnik', el programa de música jove de Televisió de Catalunya, ha fet 5 anys. Per celebrar un dels espais més prolífics i prestigiosos, han editat dos discos amb cançons de diversos grups catalans enregistrades pel programa.

Gairebé se n'havia perdut el rastre. Els amants del rock són sovint noctàmbuls, però seguir un programa que s'emet cada diumenge a partir de la mitjanit ja és una prova molt dura. I aquest és l'horari en què s'ha difós pel Canal 33 el programa *Sputnik* durant el 1994, la seva cinquena temporada en antena. Això, en part, encara afavoreix més la llegenda del programa: un programa que tothom considera punter, avantguardista, genial... però que els seus horaris intempestius i els seus canvis constants han fet que poca gent l'hagi seguit durant tota la trajectòria. La majoria, doncs, s'han hagut de conformar a captar-ne intermitentment el senyal. A partir del mes de gener, *Sputnik* es refarà i tornarà amb forces, i pressupostos, renovats. Una transformació més amb l'objectiu, segons el director del programa, Jordi Serra, de canviar l'orientació del satèl·lit i "acostar-se més al carrer, a les coses que es fan a casa nostra".

Rauxa i prestigi. El setembre de 1989, la careta innovadora d'un nou programa envaïa el Canal 33: era *Sputnik*, el primer programa de rock de la televisió catalana. L'objectiu era oferir un espai musical estable per a un públic jove. Un repte difícil: els joves no són considerats una audiència gaire fidel, sinó molt selectiva. Els creadors van optar per començar d'una manera àgil i directa: "Sputnik concert". Un llençol immens amb el logotip del nou programa va començar a servir de decorat de concerts de grups nacionals i internacionals. On no hi arribaven les càmeres pròpies, oferien el que havien filmat càmeres alienes, sovint, amb les lletres de les cançons subtitulades en català. Sputnik ha aconseguit de convertir un plató de TV3 en una sala de concerts, ha donat cobertura a concerts com el Tirant de Rock, o el macroconcert del Palau Sant Jordi i ha ofert un programa molt més arriscat que els de la mítica MTV, i en català. Tot això, des de fa cinc anys ininterromputs. Jordi Serra, director des del 1989, encara se n'admira: "Poques televisions poden dir que han mantingut un programa musical durant cinc anys en antena". Serra treballava al programa infantil *Matraka, no*! quan el van cridar a *Sputnik*. Amb ell al capdavant, el

ARXIU

L'equip del programa. Les idees han transformat *Sputnik* de dalt a baix en cinc anys.

ıys en òrbita

programa ha viscut la transformació d'un espai monogràfic al mercat més imaginatiu de la informació musical al nostre país: "Ha estat tot tan intens que sembla que en lloc de cinc hagin passat deu o vint anys. Fent aquest programa hem viscut a cent". Han sobrat idees, i per això *Sputnik* ha viscut una transformació constant. Malgrat despistar l'audiència –vés a saber en quin horari surten ara–, s'han convertit en un referent. En paraules de Serra: "hem evolucionat molt ràpid, potser massa. Ha estat tot molt arrauxat". Tanta activitat ha convertit el programa en un gran magatzem de material, un testimoni excepcional de la música que ha representat els últims cinc anys. Per donar sortida a part d'aquest material, i per celebrar l'aniversari, s'han posat a la venda dos compactes que recullen temes gravats pel programa de diversos grups catalans.

Des de 1989, el disseny ha estat clau per entendre el concepte d'Sputnik. Una estètica molt moderna i innovadora ha definit el programa, i els ha fet guanyar més d'un premi. Caràtules, espais com el surrealista "Família Cliptoman" i fins la roba i el pentinat dels presentadors han contribuït a concebre l'espai com a "alternatiu". Tot i que és una fama que a vegades pesa, el disseny és un element irrenunciable de la identitat del programa. Des de l'octubre s'ha dut a terme una nova experiència; per un acord entre TVC i la facultat de Belles Arts de la Universitat de Barcelona, s'emeten a *Sputnik* les ràfegues creades pels estudiants amb tot tipus de tècniques. Aquests treballs es van presentar al Festival de Cinema Fantàstic de Sitges. Una altra manera d'acostar-se a l'art jove.

Dels concerts a Txe Arana i Santi Faro. Al principi va ser un petit satèl·lit artificial que es movia per la pantalla deixant al seu darrere un rastre de lletres que servien per presentar les cançons del "Sputnik concert". Després va arribar "Sputnik-Zap" i vam conèixer els caps animats de la Família Cliptoman, una família pintoresca a mig camí de Max Headroom. Ells presentaven, d'una manera molt particular, els vídeo-clips de la secció "Cliptoman", la temporada 90-91. Un any més tard van aparèixer els primers humans: Martí Peraferrer i Àngels Marcer. L'esquizofrènia s'apoderava del programa: Peraferrer simulava ser el presentador convencional, comercial, oficial, i Marcer l'alternativa, que emetia des d'una televisió pirata. Entre l'un i l'altre, el cantant de Sopa de Cabra, Gerard Quintana, presentava, al cim de la seva popularitat, una secció de vídeoclips clàssics. La temporada 92-93 tot va tornar

ARXIU

Àngels Marcer i Martí Peraferrer. Els primers humans d'*Sputnik*.

a canviar, i el programa es multiplicava en cinc espais: "Sputnik Cecília" (secció d'independents dedicada a la patrona de la música), "Sputnik Rewind" (els clàssics del rock'n'roll), "Sputnik Total" (els més populars), el retornat "Sputnik Concert" i "Sputnik Cliptobròquil" (la música com a excusa). Proliferació, per tots els gustos. I l'any passat, nova explosió de color: Santi Faro i Txe Arana, nous presentadors. De comparsa, la col·laboració del cantant de Los Sencillos, Miqui Puig, i l'actor Jordi Mollà. Petites seccions amb idees... però a hores impossibles. El Canal 33 continua preferint l'esport a la música.

Sortir al carrer. Després de la desaparició de *Zona V*, programa especialitzat en rock en català, Sputnik es troba sol davant l'audiència. Per afrontar aquesta situació, a partir de gener del 1995 començarà una nova etapa, encara que molt probablement comptarà amb les mateixes cares que l'han presentat darrerament, Txe Arana i Santi Faro. Jordi Serra ho té clar: cal donar sortida a la música que es fa aquí, i també la que es consumeix aquí feta per gent de fora. Tot, sense crear seccions separades de música en català i internacional. Comença la normalitat. I tampoc no es limitaran a difondre els grups que toquin pop o rock, sinó tot tipus de música "jove": cançó, flamenc, tradicional...

El programa renovat es transformarà en un informatiu diari, a les 9 del vespre al Canal 33. Cada vespre, la pantalla oferirà una dosi d'actualitat musical, alternativa a la informació meteorològica que TV3 emet després del *Telenotícies*. *Sputnik* dedicarà una atenció especial als nous artistes que treballen en tots els punts del país. Tot i que en molts d'aquests punts encara no es pot veure el Canal 33. *Sputnik*, passada la sequera de 1994, encara el seu sisè any de vida amb un nou horari i una consigna: proximitat.

Agnès Rotger

SE'N PARLA

Tomeu Penya, el cantant mallorquí, ha canviat de discogràfica. Ha deixat DiscMedi-Blau per signar un contracte de cinc anys amb Picap. Tomeu Penya ha fet dotze discos i per la primavera en treurà el tretzè. Després d'aquesta dilatada carrera artística, Tomeu Penya encara es troba en un gran moment creatiu i de popularitat, sobretot arran del seu darrer disc, *Una aclucada d'ull*, on repescava l'estil de música country.

Joaquim Homs ha estat distingit amb el Premi d'Honor de la Música Catalana de 1994. Aquest guardó el concedeix el consell de direcció de Catalunya Música-Revista Musical Catalana i el Consorci del Palau de la Música Catalana. El premi es va lliurar en el marc de la Festa de la Música, on el Cor de Cambra del Palau va interpretar obres de Montsalvatge, Brotons i Homs.

NO T'HO PERDES

'Ell'. El proper dia 20 i fins l'1 de gener, la Sala 2 del SAT de Barcelona acollirà l'obra *Ell*, de Xavier Berraondo. L'obra, realitzada per la Companyia Peramoralart va guanyar el Premi de Textos Teatrals 1994 de l'Associació d'Actors i Directors Professionals de Catalunya. A més, també han editat un disc compacte amb les cançons originals creades per al muntatge, fetes pel músic Marc Grau i Pantxulo Jornet.

'I tchatchipén'. L'Institut Romanó de Serveis Socials i Culturals ha publicat l'últim número d'*I tchatchipén* (*La veritat*, en català), revista d'investigació sobre temes gitanos. Aquesta publicació trimestral pretén portar llum a un tema tan tristement ple de desconeixements com és la idiosincràsia gitana i les seues profundes connotacions culturals. En aquest número, entre altres articles, destaca el de l'especialista Rudko Kawczynski sobre l'expulsió dels gitanos iugoslaus ordenada per les autoritats alemanyes.

Interioritats vampíriques

Corria l'any 1976 i l'última cosa que se sabia dels vampirs en el cinema responia al nom de *Blacula*, una grotesca i molt *seventy* fabulació urbana on un vampir negre aconseguia les seues víctimes a les discoteques de Harlem sota els udols dels Bee Gees. Aquell any, Anne Rice, una autora desconeguda, va publicar *Interview with the vampire*, llibre que pretenia reconvertir el mite dels bevedors de sang. Rice transformava el sexe contingut que sempre havia deixat entreveure l'arquetip vampíric en un allau d'incestos, sadisme, homosexualitat...

ARXIU

Tom Cruise. És el vampir

Tot i la novetat, i el ressenyable caràcter neogòtic, la novel·la era presumptuosa i pràcticament buida, un embolcall sense ànima. No va importar: els lectors i part de la crítica van erigir Anne Rice com la mare del gènere. L'autora va publicar anys més tard tres novel·les encara pitjors que la primera, que convertiren Rice en multimilionària. Ja als 90, i després del gran impacte comercial del *Dràcula* de Coppola, Hollywood va veure en els vampirs un mètode per encobrir la seua manca de plantejaments innovadors. Així doncs, Anne Rice i les seues novel·les van ser considerades un perfecte objectiu per a extraure idees, i va nàixer la idea de traslladar al cinema *Interview with the vampire*. El director escollit va ser el brillant Neil Jordan (director d'*En compañía de lobos*, *Mona Lisa* i *Juego de lágrimas*) i els actors seleccionats estaven encapçalats per la super-estrella Tom Cruise i les promeses ascendents Brad Pitt i Antonio Banderas. Anne Rice, autoerigida sacerdotessa de les essències literàries dels lectors de la novel·la, va posar el crit al cel en assabentar-se que Cruise seria el vampir protagonista. L'escriptora havia pensat en Rutger Hauer, Daniel Day-Lewis, John Malkovich o Jeremy Irons per al paper de mort vivent melangiós i viciosament refinat, però no en Cruise. Després d'una campanya de descrèdit, que es va allargar durant tot el rodatge, orquestrada per l'autora, aquesta ha fet les paus amb l'equip cinematogràfic després de veure el resultat final, i ara tot són lloances envers Tom Cruise.

Des del passat divendres, a les nostres pantalles ha desembarcat aquest vampir de disseny, amb la seua solitud i el seu màrqueting. *Entrevista con el vampiro*, que conta, mitjançant una entrevista periodística, la llarga vida com a mort vivent de Louise de Pointe du Lac i la seua llarga relació entre els meandres del temps amb qui el va vampiritzar, Lestat, es preveu com un de les majors èxits de taquilla de la temporada. És previsible que els vertaders senyors de la capa i els claus, com Bela Lugosi, es remenen a les seues tombes.

Ödon von Horvarth, protagonista

Tres obres de l'austríac Ödon von Horvarth s'estrenen aquest mes de novembre en la cartellera barcelonina. La primera, *Contes dels boscos de Viena*, al teatre Condal. Dirigida per Pep Munné (és la primera vegada que l'actor afronta aquest repte), compta amb 25 actors en escena. L'obra aborda l'arribada del nazisme a través de la història d'una noia que diu no a la imposició d'un matrimoni de conveniència, alhora, s'hi succeeixen diverses històries que passen als anys vint a Viena. És una producció del Teatre Urbà de Barcelona.

La segona obra d'Hovarth que es representa és *Kasimir i Karoline*, dirigida per Calixto Bieito, a la Sala Beckett. És la primera obra de producció pròpia del Govern d'Andorra. Es tracta d'una comèdia popular que tracta els problemes de dos personatges immersos en la crisi econòmica dels anys 30 a Munic.

La tercera d'Hovarth, *Un fill del nostre temps*, es presenta al Tantarantana. Dirigida per Antonio Simón, l'obra parla de l'ésser humà enmig d'un estat feixista.

ARXIU

Pep Munné. Dirigeix una obra per primer cop.

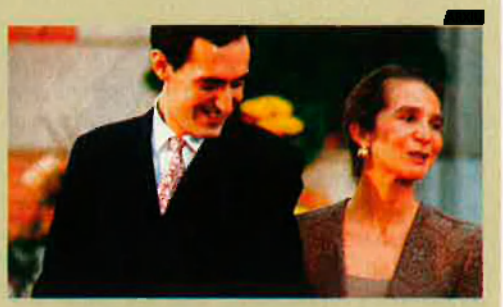
L'ULL DE DÉU

Verda madura per Ramon Barnils

Ens hem entretingut, un dia és un dia, a contemplar distretament, però sostinguda, trossos de televisió només en català i, mercès al *zapping*, sense distingir entre canals ni, per tant, obediència política dels consells d'administració respectius.

És diferent, la televisió que rebem en català de la que rebem en espanyol? Si el programa no és estrictament d'agitació i de propaganda polítiques, potser encara hi ha una sensibilitat diferent. Així, a l'hora de triar documentals ecològics, naturalistes, naturistes, de Ciències Naturals, hi ha una diferència notable, tant per l'hora, com per la versió, com per la tria de documentals. Com si nosaltres fóssim veterans en aquest terreny. Com si ells l'acabessin de descobrir. L'entusiame, jovial en cas d'exaltació del medi, patètic en cas de denúncia, amb què les televisions en espanyol presenten els espectacles ecològics sembla germà del que devien exterioritzar els indis de les Amèriques quan lluïen davant la tribu, de retorn al poblat, la bijuteria que els descobridors espanyols els havien fet descobrir, a canvi del Descobriment amb majúscula.

La televisió és un producte anglo-saxó, europeu doncs per extensió, i nosaltres som a Europa d'ençà de la nit de Nadal d'ara farà, exactament, mil cent noranta-quatre anys. I la meravella davant el redescobriment de la Terra crua, amb la seva flora, fauna i geologia romànica, els països de fa anys sotmesos

La infanta es casa. El tractament d'aquí no difereix del d'allà.

a l'explotació industrial, la vam començar a sentir amb l'excursionisme de mitjan segle passat, a seguit de l'inici d'aquella explotació.

La industrialització explica l'excursionisme, la sobreexplotació l'ecologisme, i en determinades cultures la minúcia de l'una i de l'altra fa que tant l'excursionisme com l'ecologia resultin més meravellosos del compte; favament exòtics, com a les televisions en espanyol.

Tot això havia de ser el preludi per a comentar l'aparició, pràcticament idèntica i amb idèntic tractament, a totes les televisions al nostre abast i sense distinció de llengua ni de cultura, de l'emparellament dificultós, però potser finalment aconseguit –toquem ferro!– d'una princesa de la casa de Borbó, actualment regnant ací i allà. Potser la setmana vinent.

MÚSICA

Els Deltonos fan les darreres actuacions de la seva gira als Països Catalans. El dia 17 tocaran a Barcelona a la sala Zeleste, i el dia 20 ho faran a la sala Kumanises de València. Els rebels amb causa del pop espanyol continuen fent concerts alhora que mantenen una forta polèmica amb la seva discogràfica.

Raimundo Amador. El proper dia 21, a la Sala Quatre de València actuarà l'antic membre de Pata Negra i ex-col·laborador de Kiko Veneno, que actuà en aquesta sala la setmana passada. Raimundo Amador està lluny del que era Pata Negra, dels quals ara s'ha editat el darrer concert que van fer a la sala Zeleste de Barcelona.

Ajuda en concert

Aquest dimarts dia 20 de desembre, el Pavelló de la Vall d'Hebron de Barcelona acollirà un gran concert per recaptar fons per a l'organització no governamental Ajuda en Acció.

El concert serà presentat per Carme Conesa i Fèlix Monclús, i comptarà amb un gran assortit de grups i estils molt diversos. Tahúres Zurdos, Antonio Vega, Ketama, Umpah-pah, Sopa de Cabra, Lax'n'Busto, Revólver, Presuntos Implicados, La Trampa, Píldora X i els Mano Negra, incorporats al cartell a última hora, fruit d'una llarga amistat amb els organitzadors.

La venda de les entrades, a 2.000 pessetes, servirà per recaptar diners per a projectes de desenvolupament rural d'Ajuda en Acció a Nicaragua i a El Salvador.

ELS 10 DE CATACRAC

Aquesta setmana	Setmana passada	Fa dues setmanes	Setmanes en llista	Cracs 100 singles
1	10	-	2	**Diversos.** *Tot balades.*
2	2	-	2	**Lluís Llach.** *Rar.*
3	1	1	13	**Umpah-pah.** *Bordell.*
4	3	2	13	**Tomeu Penya.** *Una aclucada d'ull.*
5	14	-	2	**Diversos.** *El tec i la teca.*
6	11	10	13	**Bars.** *En concert.*
7	5	6	13	**Els Pets.** *Brut natural.*
8	16	20	5	**Matamala.** *Tots dimonis.*
9	Novetat			**Diversos.** *Les nostres balades.*
10	7	3	7	**Sputnik.** *5 anys en concert.*

SORTIM

Barbie. La nina Barbie ha fet 35 anys. Per aquest motiu, al centre comercial L'Illa Diagonal de Barcelona es pot visitar des del passat 14 de desembre l'exposició "Barbie, creació i disseny", en la qual 117 dissenyadors, modistes, joiers i perruquers han confeccionat models per a l'estilitzada joguina o l'han pentinada i enjoiada per a l'ocasió. Entre els artistes participants, hi ha Juste de Nin, Adolfo Domínguez, Antoni Miró, Sara Navarro, Amèrica Sánchez o Josep Maria Trias.

Circ Gran Fele. Fins al 14 de gener tindrà plantada la seua petita vela als Vivers de València aquest original circ, basat en el tractament teatral de l'espectacle circenc. Dansa contemporània, escenografia modernista, música mediterrània i vestuari clàssic són els ingredients del Gran Fele, de tal manera que atrau tant els menuts com el públic adult. Important: no hi ha animals (per motius ètics) ni rifes, ni personatges de la tele... és a dir, el circ més autèntic.

EL SALTAMARTÍ

Terra de Safor per Martí Domínguez

Aquell desmesurat Brillat-Savarin ja va formular en un dels seus aforismes una veritat indiscutible: "Digues-me què menges i et diré què ets". I als valencians cada Nadal se'ns manifesta d'una manera procaç la nostra veritable naturalesa. Arnadins, codonyats, pastissets de moniato, cristinetes i altres llepolies marquen amb precisió l'origen àrab de tota aquesta golafreria, i mentre els devorem s'hi manifesta el nostre fons ingènit més primari. Som tots "morets, morets" –que deia Josep Pla–, i bona prova d'això és que durant la inquisició contra els moriscos es considerava com indici de conservar la religió mahometana el "fer arnadí". Aquest excelsos arnadins que tots els nadals ressurten en la geografia valenciana (fonamentalment a la Safor i a la Marina), són els brots d'aquest fons terral àrab, d'aquest passat quasi oblidat, el mateix que la carrasqueta escarransida que rebrota entre la pineda és la manifestació última d'un antic i esponerós carrascar.

Però m'agrada tota aquesta diversitat de dolços, de llamins, el mateix que m'impressiona la riquesa saborosa del vocabulari. Es com si amb la senzilla enunciació ja hi férem boca de la dolçor del confit. Josep Lozano, al *Crim de Germania*, descriu llaminadures que solien elaborar-se antigament: alfanís, volves d'amor, artalets, flaons i padous, neules i pinyonades, són mots que inciten al mos més immediat i elemental. També hi havia torrons: torrons blanc i de pinyons, i era costum vendre totes aquestes llepolies a les apoteques, perquè curiosament se'ls atribuïa propietats salutíferes.

Alhora el sucre que s'elaborava a Gandia i Oliva era famós a tot Europa, i el cultiu de la canya sucrera fou introduït pels àrabs entre els segles VIII i X. Les especials condicions de la devesa de Gandia permeteren el cultiu d'aquest vegetal imprescindible per a les llaminadures. Els àrabs s'estimaren tant aquesta terra que la batejaren amb el nom de Conca de la Safor, que segons Escolano vol dir Camp de la Repastura i de la Fartada. La mel de sucre o xarop (de l'àrab *sarib*, 'beure') era en aquells dies una de les begudes més freqüents i apreciades. Si el destí de les nacions depèn de la forma com s'alimenten –que deia el gran gourmet francès–, els àrabs degueren arribar, en aquelles terres meloses i agraïdes, a una situació de fartada definitiva i irreversible. Safor de xarop i arnadí, per a entendre'ns...

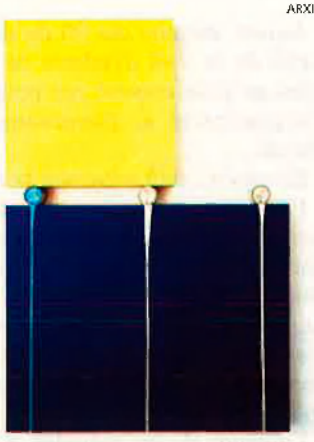
L'art europeu actual, al Palau dels Scala

A partir del 20 de desembre, al Palau dels Scala de la Diputació de València, es pot visitar l'exposició "Comentari sobre Europa 1994", que reuneix obres de vint-i-quatre artistes actuals del nostre continent. Amb aquesta mostra es vol donar a conèixer la reflexió i els plantejaments que es fan aquests autors sobre l'Europa que s'està construint a poc a poc, just en el moment que la UE s'amplia de 12 a 15 membres.

Els artistes aplegats, segons el criteri del director del Museu d'Art Contemporani de Viena Lóránd Hegyi, són J. Armleder, C. Boltanski, B. Dimitrijevic, N. Dolla, U. Dossi, L. Fehër, Fischli & Weiss, F. Graf, R. Horn, H. Kempinger, B. Lavier, A, Mondino, N. June Paik, M. Paladino, G. Paolini, A. E. Penck, P. Perrin, G. Petercol, M. Pistoletto, J. Plensa, H. Steinbach, B. Vautier i F. West.

D'altra banda, a partir del 22 de desembre, a la Sala Parpalló, també de la Diputació de València, s'exposen fotografies de John Phillips sobre els darrers dies de la vida d'Antoine de Saint Exupéry, l'autor del *Petit Príncep*.

ARXIU

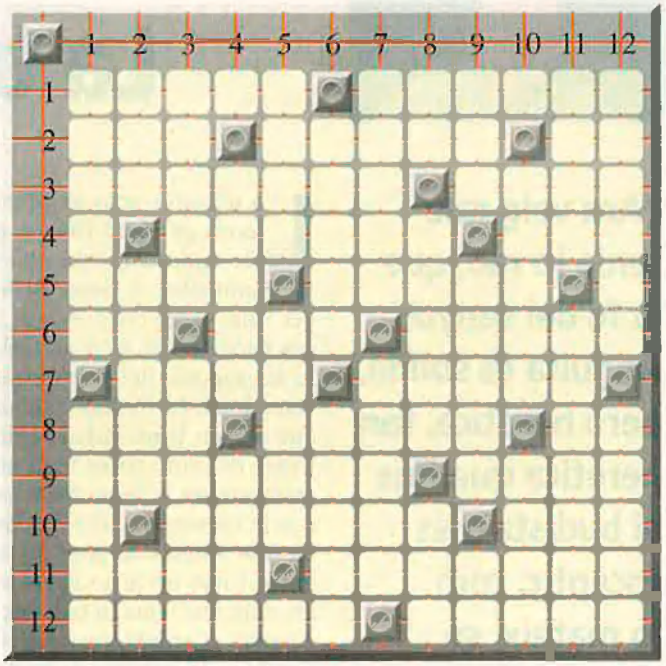
'Ripolin Non-Non' (1993). Noël Dolla és un dels expositors.

Dos per un

Mots encreuats a dos Temps

Instruccions d'ús

Per resoldre aquests dos mots encreuats en una sola graella haureu de fer servir llapís o dos exemplars d'EL TEMPS. Les dues solucions són diferents. Només comparteixen els quadres negres. Sort.

Deu minuts amb l'Anna Maria Genis

Horitzontals: **1**. Cavaller revestit de cuirassa. Disbauxes. **2**. En cap moment. Proveir de nanses. Mou muntanyes. **3**. Afluixes. Al final de la missa. **4**. La consonant més tossuda. Deixem l'embolcall ben guarnit. El primer que veu el sol. **5**. La consonant dels embriacs. Individu esquerp. Un romà. **6**. La t final el deixa sense paraules. L'arrufes en senyal de disgust. Embarcacions semblants a les piragües. **7**. Planta que en sacsejar-la resulta ben ruca. Fer-ne un excés. **8**. El monarca s'ha girat d'esquena. Pinti amb els colors del famós arc. Posen límits a la imprudència. **9**. Usats en el comerç grec. De viva veu. **10**. Europa. Feien el seu piset els ocells. Enravenat. **11**. Coure. La solar és una bona alternativa pels ecologistes. **12**. Sumatoris. Escollir.

Verticals: **1**. Estimarem fins a deixar ben moll. Inventat. **2**. Toia. Relatiu al tap de l'ampolla de cava. Dissetena lletra grega. **3**. Crits dels gats. Anió que conté l'urani com a àtom central. **4**. Anarquia. Tenir-la al clatell denota ignorància. La més cobejada pels alpinistes. **5**. Deixa els arbres nans. Amuntega. Conductor novell. **6**. Ximples. El millor cop tennístic d'en Jimbo Connors. **7**. Els dos carros que més brillen al cel. Trepitgen. **8**. Radi. Mans de morter. El parent més polit. **9**. Llavor dels cereals. Assignació dels soldats per a la seva alimentació. Onomatopeia del motor. **10**. La llatina. Dona mèdium. Sumptuós. **11**. Consonants vinculades a les agències informatives. Alletaria. **12**. Experimentés. Ara, però no pas en aquest moment.

Mitja horeta amb en Màrius Serra

Horitzontals: **1**. El rei del mambo de la jornada electoral en algunes aldees gallegues. Buidin la butxaca. **2**. Succedani del sol que també resseca la pell. Recorre tots els racons de Panamà amb el papà i la mamà. Valencià Guevara. **3**. Renebot. Petició. **4**. La semiconsonant hel·lenitzant dels camins que es bifurquen. Mostra franca de felicitat. Ajuntà. **5**. Quantitat de cuir que es pot tractar d'una vegada. Client de pàrroc, amb ressons cubans. Equí no identificat. **6**. Medalla d'argent en la cursa gramatical catalana. A Romania se'n necessiten uns quants per comprar el vídeo de la mort d'en Ceausescu. Belles fotografies generacionals de les promocions universitàries. **7**. Rucs que reben molt. Vell venerable. **8**. Carregat fins al capdamunt. La mena de llenguado que es devia cruspir el Pelai de Covadonga. Agafa aquesta infusió! **9**. Tingui un gust més o menys amargant. Cr. **10**. El punt de màxim plaer sexual. Les línies que uneixen més ràpidament les diverses ciutats del món. El palíndrom dels escèptics. **11**. La tercera en discòrdia. Passin del vós. **12**. Tapa una casa. Moral.

Verticals: **1**. S'entén la mar de bé amb la teva germana. Viu de la terra. **2**. Uneix Madrid i Sevilla a tot drap mentre valencians i catalans xerrem asseguts als còmodes seients de l'Intercity. Els sistemes que permeten sentir el Màgnum en català i en anglès. L'article ponentí. **3**. Boc! Peces que componen els calzes de les flors. **4**. Iode. Que es pot sentir. Obligació moral a complir la pena que correspon a un pecat, fins i tot després de perdonat. **5**. Cadafals de veritat. Antiga esperança. Onomatopeia de motor. **6**. Guarneixi d'un teixit de moher de pèl més llarg que el vellut. Remou. **7**. Xerri. Associeu. **8**. Amèrica sense la simpàtica alemanya. Copsa. De cap per avall, companys dels uts. **9**. Coneix. Enravenat, tal vegada per un banyet a les costes nord de Groenlàndia. La criatura feble d'Spielberg. **10**. Tarragona. Arrissi els cabells. Doni diners. **11**. Surten. Dit de qualsevol òrgan situat en una posició que no és la seva habitual. **12**. Aquestes no saben ni el que haurien de saber. Brolla.

SOLUCIONS:

DEU MINUTS AMB L'ANNA MARIA GENÍS:
Horitzontals: 1. Armat. Orgies. 2. Mai. Ansar. Fe. 3. Amolles. Amen. 4. R. Llacem. Est. 5. Essa. Isard. I. 6. Mu. Nas. Caics. 7. Ruac. Pecar. 8. ier. Insi. Ia. 9. Diacmes. Oral. 10. E. Niavein. Ert. 11. Aram. Energia. 12. Totals. Tnar.

MITJA HORETA AMB EN MÀRIUS SERRA
Horitzontals: 1. Cacic. Gasun. 2. UVA. Apama. Xe. 3. Nebodet. Prec. 4. Y. Rialla. Unt. 5. Adob. Fidel. E. 6. Tu. Lei. Orles. 7. Ases. Antic. 8. Ple. Palai. T. 9. Aspregi. Crom. 10. G. Aéries. Apa. 11. Ella. Tutegin. 12. Sostra. Etica

La transmigració

"Ara veig que tenia jo raó, que la fe del senyor Anguita és sòlida, però herètica, tan herètica que fins el budista més escèptic, com jo mateix, se l'hauria de mirar amb mala cara."

La transmigració és aquell fenomen misteriós pel qual l'ànima espiritual (ha de ser espiritual, evidentment) d'una persona o animalet, a l'hora de la mort, s'envola per l'aire o per l'èter, busca, i s'instal·la en el cos naixent d'un altre animalet o persona. És la fe, supose, del dalai lama que predica a Barcelona, la fe dels budistes i dels xicots que canten Hare Krisna Hare Hare. No ens n'hem de riure: coses molt més estranyes ens mana creure la santa mare església. Jo sabia que la transmigració de les ànimes era també un dels articles de la fe del senyor Julio Anguita, i mai no m'ho havia acabat de creure: ara veig que tenia jo raó, que la fe del senyor Anguita és sòlida, però herètica, tan herètica que fins el budista més escèptic, com jo mateix, se l'hauria de mirar amb mala cara.

Vejam sinó: els articles de la doctrina diuen, si no vaig errat, que per emigrar una animeta primer ha de morir-se ben mort l'individu que la posseïa, no pot emigrar l'ànima d'un ésser viu mentre és viu; i diuen també que l'ànima quan arriba al nou cos ja ni se'n recorda d'on venia, o siga que no hi arriba amb tot el bagatge i diu: bon dia, jo sòc l'ànima tal i tal, i en aquest cos mane jo. Si passa alguna d'aquestes coses, vol dir que hi ha trampa. Doncs bé, aquesta és justament la qüestió que ens ocupa. Li pregunta un periodista a don Julio: "Vostè va dir que algun dia l'ànima immortal del PCE hauria de transmigrar", i contesta: "Significava això que s'està fent ara mateix. El PCE transmet la seua ànima, les seues elaboracions, les seues visions, a la Izquierda Unida". Jo ja m'ho pensava, que era més o menys això, però quedava lleig de dir-ho: si deies que Izquierda Unida havia nascut i vivia, i viu, amb l'ànima, les elaboracions i les visions que li transmet el Partido Comunista de Espana, et miraven molt malament, i era com si els volgueres insultar. El periodista pregunta també al Secretari General del Partido Comunista de Espana si el partit es dissol ja en el nou cos o què, i el Secretari General diu que no, en absolut, que això és una cosa que decidirà "la història". "El PCE és viu i avança en la direcció correcta". És a dir, que no solament ha transmigrat l'ànima, sinó el cos vivent, amb armes, bagatges, immobles, arxivadors i mapes amb la direcció marcada.

Jo no voldria de cap manera molestar (déu me'n guard: ja moleste prou els altres, i les altres) els companys i companyes que han elevat de nou el Secretari General del PCE a Coordinador per Aclamació d'Izquierda Unida, no voldria que algú de la minoria se sentira ofès perquè li diuen que el nou partit-moviment viu amb l'ànima i la visió del vell partit-partit (la majoria no poden sentir-se ofesos: *són el Partit*, i poca broma), però si ho diu el Coordinador General per Aclamació, deu ser ben veritat. Per cert, és el mateix Coordinador el qui parla de "moviment polític i social": em sembla perfecte. També diu que "ell no assumeix el sistema", i també em sembla perfecte: el sistema sempre s'ha trobat vigorosament reforçat per la gent que diu que no l'assumeix, i per les forces que "lluiten per construir el socialisme" (Declaració d'IU, desembre 1994). El sistema sap que els qui diuen això no manaran mai per aquestes regions del món occidental (ni de l'altre: ja veuen com ha acabat la trista història), i per això els animen i els donen colpets a l'esquena. Com que els qui volen canviar-ho tot no han de manar mai, l'única cosa realment important és que no manen els qui poden canviar alguna cosa. Per això la dreta del sistema està tan contenta, il·lusionada i pagada amb el senyor Anguita: perquè ajuda a derrotar l'esquerra del sistema: què es pensaven sinó?

De manera que tot està perfectament clar, ànima i cos, ideologia, estratègia i tàctica. Diu que les coses no tenen solució perquè l'economia de la Unió Europea obeeix una lògica capitalista. O siga, dic jo, que les coses *no tenen solució*, i punt. Des d'aquesta visió, què importa qui governe. Socarreu-nos amb vagues generals, llegiu *El Mundo* i l'*Abc*, diaris independents, demaneu la lluna en un cove, digueu cada dia que tot és corrupció i que no hi ha democràcia, i que "*Felipe González es el principal problema que tiene este país*" (on recordava jo haver sentit això?), i digueu, com el Gran Coordinador, que "*Al decir de izquierda es Izquierda Unida. Punto. No admito otra historia*".

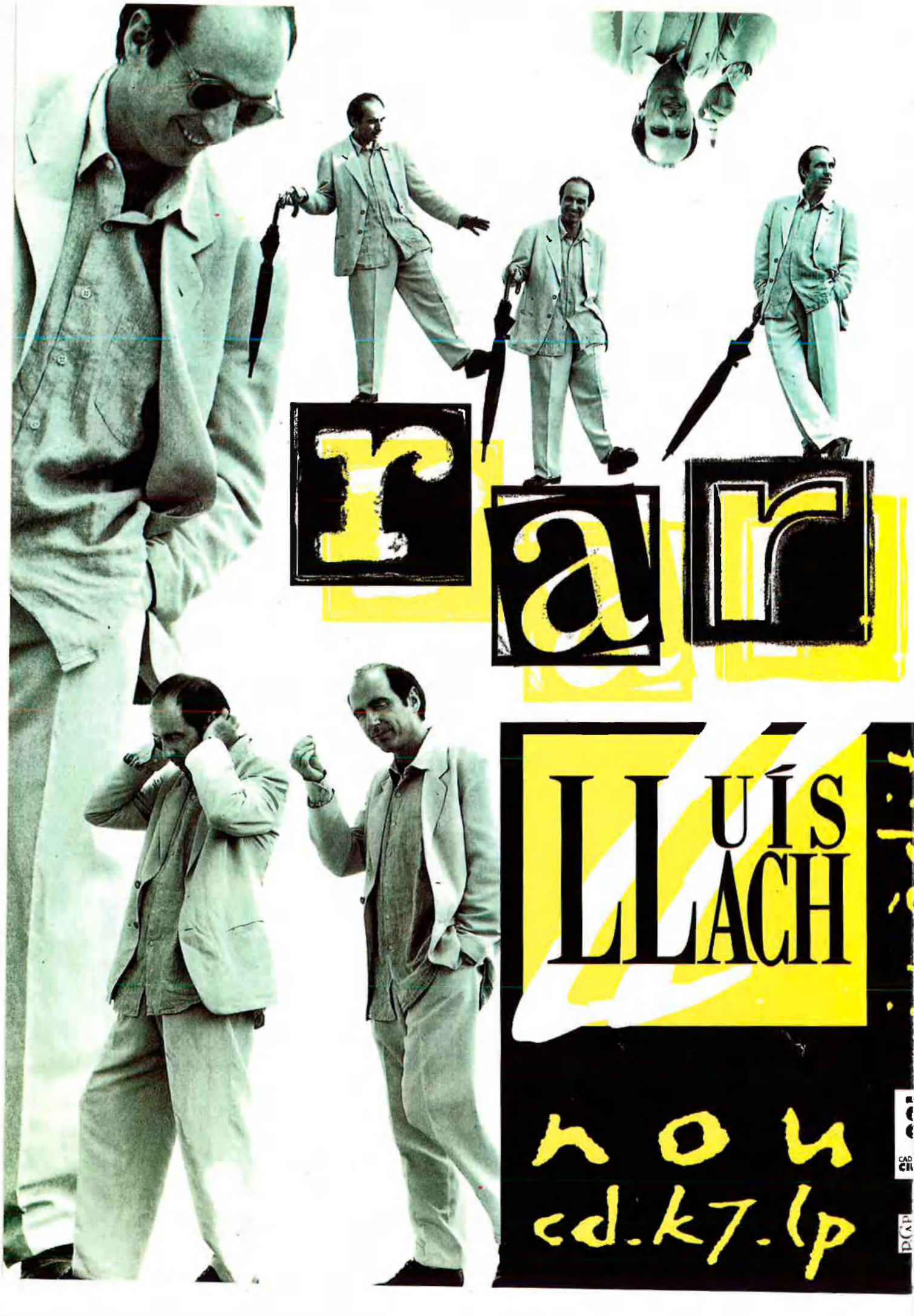
Potser un altre dia parlarem de la vertadera transmigració de les ànimes, però mentrestant "*El PCE está vivo y avanza en la dirección correcta*". De tant en tant em reconforta la intel·ligència comprovar que algú, si pot ser investit d'autoritat, confirma de manera així de contundent coses que jo sempre sospitava.

Joan F. Mira

PER GAUDIR D'ALGUNES DE LES MILLORS COSES DE LA VIDA
NO NECESSITA L'ELECTRICITAT.

FECSA

tar
LLUÍS LLACH
nou
cd.k7.lp